

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

ГЕВЧУК ОЛЕГ ЮРІЙОВИЧ

Допускається до захисту:
завідувач кафедри фінансів і
банківської справи,
д-р екон. наук, професор
_____ О. А. Лактіонова
« _____ » _____ 2021 р.

**МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ
СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ**

Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування

Кваліфікаційна (магістерська) робота

Науковий керівник:
Л. В. Юрчишена, доцент кафедри
фінансів і банківської справи,
канд. екон. наук, доцент

(підпис)

Оцінка: _____ / _____ / _____
(бали / за шкалою ЄКТС / за національною шкалою)

Голова ЕК: _____
(підпис)

Вінниця 2021

АНОТАЦІЯ

Гевчук О.Ю. Механізм управління фінансовою діяльністю страхової компанії. Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування. Освітня програма «Фінанси, банківська справа та страхування». Донецький національний університет імені Василя Стуса, Вінниця, 2021.

У роботі досліджено підходи щодо формування механізму управління страхової компанії в сучасних умовах розвитку страхового ринку. Проаналізовано основні показники фінансової діяльності діючих страховиків України та страхової компанії UPSK, зокрема. Проведено моделювання прибутку страхової компанії UPSK на попередній період.

Визначено проблеми та можливі напрями вирішення через обґрунтування теоретичних положень, формування основних інструментів удосконалення управління фінансовою діяльністю страхових компаній та проведення апробації запропонованих рекомендацій для вирішення ключових проблем, що сприятиме розвитку страхового бізнесу.

Основним науковим результатом дослідження є пропозиція сучасної концепції управління фінансовою діяльністю страхових компаній, яка включає впровадження нової моделі управління через соціальну взаємодію між страховою компанією і споживачами страхових послуг ґрунтовану на принципах прозорості, відкритості та довіри, що потребує оновлення законодавчої бази для впровадження європейських стандартів щодо захисту страхувальників на мікрорівні. Тоді як на макрорівні створення нової інституції в Україні, де питання подальшої консолідації бізнесу, захисту інтересів страховиків та прав споживачів страхових послуг повинні стати основою єдиної саморегульованої організації на страховому ринку, що є потребою часу з чітко визначеними завданнями щодо захисту учасників страхового ринку.

Ключові слова: показники, регулятор, страхова компанія, концепція, управління, інструменти, розвиток, страховий ринок, ризик, довіра, захист.

90 с., 15 табл., 25 рис., 7 дод., 81 джерело.

ANNOTATION

Hevchuk O. Financial management mechanism of the insurance company.

Specialty 072 Finance, banking and insurance. Educational program "Finance, Banking and Insurance". Vasyl Stus Donetsk National University, Vinnytsia, 2021.

The approaches to the formation of the management mechanism of the insurance company in the modern conditions of the insurance market development are investigated in the work. The main indicators of financial activity of current insurers of Ukraine and insurance company UPSK, in particular, are analyzed. The profit of UPSK insurance company for the previous period was modeled.

Problems and possible directions of the decision through substantiation of theoretical positions, formation of the basic tools of improvement of management of financial activity of insurance companies and carrying out approbation of the offered recommendations for the decision of key problems which will promote development of insurance business are defined.

The main scientific result of the study is a modern concept of the mechanism of financial management of insurance companies, which includes the introduction of a new management model through social interaction between insurance companies and consumers of insurance services based on the principles of transparency, openness and trust. protection of policyholders at the macro level. Whereas at the macro level the creation of a new institution in Ukraine, where the issues of further consolidation of business, protection of insurers and consumers' rights should become the basis of a single self-regulatory organization in the insurance market, which requires time with clearly defined tasks to protect insurance market participants.

Keywords: indicators, regulator, insurance company, management model, tools, development, insurance market, risk, trust, protection.

90 p., 15 tabl., 25 fig., 7 applications, bibliography: 81 items.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ТА КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ В СУЧАСНИХ РЕАЛІЯХ.....	10
1.1 Концептуальні підходи та нормативно-правові засади діяльності страхових компаній	10
1.2 Інструменти сучасної концепції механізму управління фінансовою діяльністю страхових компаній	19
РОЗДІЛ 2 ОЦІНКА МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ.....	25
2.1 Макроекономічний аналіз показників фінансової діяльності страхових компаній України.....	25
2.2 Аналіз ефективності управління через оцінку показників фінансової діяльності страхової компанії UPSK.....	42
2.3 Оцінка процесу управління фінансовою діяльністю страхової компанії UPSK за сучасних умов через призму факторів впливу.....	50
РОЗДІЛ 3 НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ ЗА СУЧАСНИХ УМОВ.....	56
3.1 Використання контролю як ефективного інструменту управління фінансовою діяльністю страхової компанії	56
3.2 Прогнозування показників фінансової діяльності страхової компанії UPSK через покращення механізмів управління	66
3.3 Розробка сучасної концепції механізму управління фінансовою діяльністю страхових компаній за сучасних умов	69
ВИСНОВКИ.....	87
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	91
ДОДАТКИ.....	97

ВСТУП

Процес ведення бізнесу в сучасних умовах вимагає від менеджерів своєчасного прийняття ефективних управлінських рішень, так як кризові явища у фінансовому та реальному секторах економіки призводять до фінансової нестабільності бізнес одиниць. Особливо гостро це питання постає перед страховими компаніями, які використовують фінансові ресурси або кошти з ризикових видів страхування в умовах економічної кризи, що потребує ефективної організації управління фінансовою діяльністю страховика. Криза пов'язана з пандемією COVID-19 призвела до значних проблем ринку страхових послуг України, що потребує впровадження нових інструментів управління страховими компаніями країни. За таких умов є потреба пошуку нових інструментів підвищення ефективності управління, що будуть спрямовані на досягнення фінансової стабільності, прибутковості та усунення кризових проявів у фінансовій діяльності страхового бізнесу.

Процес управління потребує своєчасного інформаційного забезпечення, основою якого виступає обліково-аналітична система, яка надає належним чином оброблені показники фінансової діяльності страхових компаній. Дана інформація розглядається через призму контролю показників, які використовуються для прийняття ефективних рішень щодо розвитку страхового бізнесу.

Пошук сучасних інструментів менеджменту та їх реалізація сприяє підвищенню ефективності управління, і як наслідок фінансова стабільність та збільшення прибутковості страхового бізнесу. Крім цього успіх розвитку страхового бізнесу залежить від макроекономічної ситуації країни, тобто визначаючи перспективи розвитку вітчизняного страхового ринку слід зазначити, що страхування як вид бізнесу не розвивається саме по собі, а напряду залежить від зростання економічних показників, що впливають на обсяги страхових премій. Доречно зазначити, що недосконала законодавча база не створює безпечних умов для сталого економічного розвитку страхових

компаній. Однак для функціонування страхового ринку необхідно зміцнення фінансової безпеки страховиків для забезпечення стабільності. Складність та різноманітність зовнішніх і внутрішніх фінансових відносин потребує високоефективного управління фінансами страхових компаній, що є умовою формування фінансової безпеки країни. Ефективне управління, перш за все, забезпечується завдяки аналізу та контролю показників фінансової діяльності страховика як елементу фінансової безпеки страхової компанії. Саме фінансова діяльність є однією із найважливіших характеристик фінансової безпеки страховиків з позиції довгострокової перспективи розвитку. Адже недостатність фінансової стійкості страхової компанії призведе до неплатоспроможності страховика, відсутності гарантій забезпечення надійного страхового захисту страхувальників. Тоді як надлишкова фінансова стійкість означає наявність тимчасово вільних коштів і страхових резервів та показує невикористання інвестиційних можливостей, що потребує вжиття інструментів управління. Оцінка функціонування страхової компанії повинна здійснюватися на основі показників, які, характеризуючи різні сторони діяльності страховика і можуть бути надійним інструментом управління, що зумовлює актуальність обраної теми роботи. Тобто дослідження теоретичних та практичних аспектів механізму управління фінансової діяльності страхової компанії є важливим для розвитку страхового бізнесу, а відповідно, використання науково обґрунтованого підходу на основі оцінки показників сприятиме стабільності страхової компанії.

Дослідженню проблем оцінки фінансової діяльності страховиків присвячені праці вітчизняних і зарубіжних учених, зокрема В. Базилевича, Е. Нікбахт, А. Гропеллі, К. Воблій, О. Гаманкової, Л. Горбач, Л. Гутко, О. Левкович, Г. Малинич, Н. Ткаченко, Л. Шірінян та ін. Однак незважаючи на значний вклад наукових розробок в області оцінки показників фінансової діяльності страхових компаній є потреба вдосконалення механізму управління через запровадження нових сучасних інструментів щодо розвитку бізнесу.

Мета кваліфікаційної (магістерської) роботи полягає в обґрунтуванні

теоретичних положень і формуванні сучасної концепції механізму управління фінансовою діяльністю страхових компаній та проведення апробації запропонованих рекомендацій, які сприятимуть розвитку страхового ринку.

На основі визначеної мети передбачається вирішити ряд завдань, а саме:

- дослідити теоретичні та концептуальні засади розкриття сутності діяльності страхових компаній в сучасних реаліях щодо управління;
- провести макроекономічний аналіз показників фінансової діяльності страхових компаній України;
- оцінити механізм управління фінансовою діяльністю UPSK через оцінку показників;
- оцінити використання контролю як ефективного інструменту управління фінансовою діяльністю страхової компанії;
- провести моделювання прогностичних показників фінансової діяльності UPSK;
- розробити сучасну концепції механізму управління фінансовою діяльністю страхових компаній.

Об'єктом дослідження є фінансова діяльність Приватного акціонерного товариства «Українська пожежно-страхова компанія».

Предметом дослідження є теоретичні та практичні засади механізму управління фінансовою діяльністю страхової компанії в сучасних умовах.

Для досягнення мети застосовано комплекс методів: методи економічного аналізу (аналіз, синтез), графічний, табличний і порівняльний метод, методи бухгалтерського обліку, прийоми та процедури контролю, узагальнення. Здійснення дослідження вище переліченими методами дасть можливість оцінити показники фінансової діяльності страхової компанії та визначити перелік інструментів щодо прийняття управлінських рішень для підвищення ефективності управління страховим бізнесом в сучасних реаліях.

Інформаційне забезпечення дослідження включає закони, нормативні акти, інформаційні матеріали, що стосуються теми вивчення, а також фінансова звітність за 2017-2021 роки страхової компанії UPSK.

Здобуло подальшого розвитку формування пропозицій щодо підвищення ефективності управління за рахунок прийняття обґрунтованих управлінських рішень у сфері страхування. Розроблено сучасну концепції управління страховим бізнесом України в основу якої має бути покладено формування єдиної для всіх фінансових ринків систему захисту прав споживачів, а також єдиний порядок дій споживачів у разі порушення їхніх прав, що сприятиме фінансовій стабільності, надійності, прибутковості.

Практичне значення здійсненого дослідження полягає в реалізації пропозицій щодо вдосконалення механізму управління UPSK через розрахунок показника фінансового потенціалу розвитку (FDP) для оцінки фінансової діяльності, і як наслідок досягнення фінансової стабільності, прибутковості та довіри, яка сприятиме розвитку бізнесу страхового ринку.

Базові положення були віддзеркалені автором у тезах міжнародної науково-практичної конференції «Реформування економічної системи в контексті міжнародного співробітництва: механізми, стратегії та інновації» (10-11 вересня 2021 року) на базі Ужгородського національного університету на тему «Визначення типу бізнес-моделі як запорука ефективності управління фінансовою діяльністю». Результати дослідження також відображені в публікації фахової статті на тему: «Інструменти вдосконалення управління фінансовою діяльністю: реалії та перспективи» в електронному науково-практичному фаховому виданні «Інфраструктура ринку» вересень 2021 року.

Впровадження результатів дослідження підтверджуються документально актом впровадження СК UPSK. Положення, що виносяться на захист:

- створення нової інституції в Україні, де питання подальшої консолідації бізнесу, захисту інтересів страховиків та прав споживачів страхових послуг повинні стати основою єдиної саморегульованої організації на страховому ринку, що є потребою часу, з чітко визначеними завданнями щодо створення системи захисту інтересів усіх учасників страхового ринку ;
- впровадження нової моделі управління через соціальну взаємодію між страховою компанією і споживачами страхових послуг на принципах

прозорості, відкритості та довіри, що потребує оновлення законодавчої бази для впровадження європейських стандартів щодо захисту страхувальників;

- запровадження зарубіжного досвіду організації управління страхування, які мають досвід ринкових перетворень, оцінки ризику і прогнозу страхових подій, розробки рекомендацій щодо впровадження інструментів управління по виконанню страхових зобов'язань страхувальників;

- розроблення нормативно-правової бази регулятором щодо мінімальних вимог для розвитку справедливої практики ведення страхового бізнесу, через підтримку ініціатив ринку і вирішення проблем з оподаткуванням, які стримують розвитку страхового бізнесу;

- застосування комплексного показника фінансового потенціалу розвитку (FDP) щодо формування фінансового забезпечення страхової діяльності. Тобто компанії, які за оцінкою показника FDP мають негативний результат повинні здійснювати пошук додаткових джерел фінансового забезпечення, тоді як позитивне - вказує, що впроваджені управлінські дії матимуть економічний ефект розвитку бізнесу;

- уточнення методики розрахунку показників комбінованого коефіцієнта (Combined ratio) і коефіцієнта операційної діяльності (Operating ratio), де із розрахунку виключено інші витрати і надзвичайні витрати страховиків, що дає змогу об'єктивно оцінити фінансову діяльність страхової компанії;

- оцінка показників фінансової діяльності страхових компаній через призму контролю регулятором, функцію якого здійснює – НБУ та системи внутрішнього контролю щодо вжиття заходів та використання наглядових інструментів та дій у разі незастосування належної практики;

- покращення макроекономічної ситуації країни через економічне зростання показників як запорука розвитку страхового бізнесу зокрема, та страхового ринку в цілому.

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел із 81 найменувань та 7 додатків. Загальний обсяг роботи складає 88 сторінок, включає 15 таблиць та 25 рисунки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ТА КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ В СУЧАСНИХ РЕАЛІЯХ

1.1. Концептуальні підходи та нормативно-правові засади діяльності страхових компаній

В сучасних економічних умовах євроінтеграційного розвитку є потреба, отримати страховий захист, який залежить від фінансової стабільності страхових компаній, яку вибирає страхувальник і відповідальність по вибору страховика лягає на страхувальника. Тому доводиться самостійно страхувальникам вивчати показники фінансової діяльності страхової компанії, проводити оцінку розвитку страхового бізнесу, як нового виду та вивчати рейтинги вітчизняного страхового ринку.

Доречно зазначити, що думки науковців щодо страхування як виду бізнес діяльності є різним. Розглянемо багатоваріантність трактувань визначення страхової діяльності, яку демонструють вітчизняні та зарубіжні економісти. Зокрема, автор класичної наукової праці «Основи економіки страхування» академік К. Г. Воблій - зазначав, що під страхуванням розуміє «... вид господарської діяльності на основі солідарності та відплатності, що має на меті покриття майбутніх нестатків або потреб, які є наслідком випадкової, але разом з тим статистично вловимої події» [12].

Визначивши страхування таким чином, науковець наголосив на основних напрямках, які розглянемо як суттєві моменти складових авторського визначення страхування щодо виду бізнес діяльності(дод. В).

Дане визначення, сформульоване вченим на початку ХХ століття не втратило своєї актуальності, оскільки включає суттєві моменти, які визначають зміст страхової діяльності незалежно від часу, що підтверджується тим, що сучасні науковці та економісти погоджуються із даним твердженням. Однак при цьому кожен автор наголошує на тих аспектах, які на його думку є найбільш важливими. Зокрема, як зазначають науковці

«страхова діяльність - це форма підприємництва, призначення якої полягає в прийнятті ризиків багатьох суб'єктів страхових відносин і здійсненні страхових виплат» [54,60]. Тоді як Василик О.Д. трактує страхову діяльність як «діяльність страхових організацій та товариств взаємного страхування (страховиків), пов'язану з формуванням спеціальних грошових фондів (страхових резервів), необхідних для наступних виплат» [9]. Автор наступного трактування, на відміну від попереднього, вважає за необхідне звернути увагу на суб'єктах, які можуть здійснювати страхову діяльність та формуванні страхових резервів для здійснення страхових виплат в майбутньому застрахованим особам через онлайн [1].

Розглядати економічну сутність страхової діяльності як таку, що «полягає в утворенні спеціалізованими організаціями (страховиками) - страхового фонду в грошовому вираженні, який формується із внесків страхувальників з метою відшкодування з нього збитків, спричинених окремим страхувальникам у результаті настання страхових випадків, передбачених договором страхування або чинним законодавством» науковець - Л. Горбач [16]. Однак, виходячи із наведеного визначення, впливає, що «... зміст страхової діяльності – це, передовсім, створення грошових фондів» [67]. Аналогічно розставляє смислові пріоритети наступний науковець, який вважає, що «страхова діяльність пов'язана з формуванням і використанням страхових фондів, утворюваних за рахунок коштів юридичних та фізичних осіб і призначених для їх же захисту» [30] та потребує управління.

Ефективна організація управління фінансовою діяльністю залежить від особливостей страхового бізнесу як виду діяльності та особливим статусом страховиків як суб'єктів бізнес діяльності. Статус страховиків в Україні, як і у більшості інших країн світу, визначено законодавством. Згідно із Законом України «Про страхування» «страховиками визнаються фінансові установи, які створені у формі акціонерних, повних, командитних товариств або товариств з додатковою відповідальністю» [42] та згідно із Законом України «Про господарські товариства», з урахуванням особливостей, передбачених

цим Законом, а також «... одержали у встановленому порядку ліцензію на здійснення страхової діяльності» [24].

Слід зазначити, що страхові організації, відповідно до Закону України «Про страхування», є фінансовими установами [42]. Законодавче унормування фінансової установи як суб'єкта ринку фінансових послуг дає Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» [26]: «Фінансова установа - юридична особа, яка відповідно до Закону надає одну чи декілька фінансових послуг та яка внесена до відповідного реєстру у порядку, встановленому законодавством. До фінансових установ належать банки, кредитні спілки, ломбарди, лізингові компанії, довірчі товариства, страхові компанії, ... та інші юридичні особи, виключним видом діяльності яких є надання фінансових послуг». Даним Законом було також уперше запроваджене поняття «фінансова послуга», дано його визначення, а також визначена належність страхової послуги до складу фінансових послуг. «Фінансові послуги – це операції з фінансовими активами, що здійснюються в інтересах третіх осіб за власний рахунок чи за рахунок цих осіб, а у випадках, передбачених законодавством, - за рахунок залучення від інших осіб фінансових активів з метою отримання прибутку або збереження реальної вартості фінансових активів» [26].

Тобто, виходячи з чинного законодавства України, можемо зробити висновок, що страхові компанії як фінансові установи пропонують страхувальникам на страховому ринку товар, який, згідно Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг», має назву фінансові послуги у сфері страхування. Варто зазначити, що дане визначення страхової послуги як послуги фінансової відповідає загальноприйнятому світовому баченню. Страхування в Україні є специфічним і доволі новим видом бізнес діяльності, і поява страхових компаній пов'язана із скасуванням державної монополії у сфері страхування. Виникнення страхових компаній як повноцінних суб'єктів бізнесу та демонополізація страхової справи вимагає перегляду місця та ролі фінансів у

складі фінансової системи країни вже як ланки децентралізованих фінансів. Тобто сутність фінансової діяльності страхових компаній, особливості організації управління слід розглядати з позиції сутності децентралізованих фінансів, врахувавши специфіку та особливості страхової сфери.

Децентралізовані фінанси, тобто фінанси суб'єктів бізнесу, зокрема страхових компаній складають основу усієї фінансової системи держави. Під децентралізованими фінансами з погляду теорії фінансів фінансисти традиційно розуміють певні економічні відносини. Так, науковець Філонюк О.Ф. зазначає, що фінанси підприємств - це «... економічні відносини, що опосередковують кругообіг грошових коштів підприємств» і «пов'язані з рухом грошових потоків, формуванням, розподілом і використанням фінансових ресурсів на мікроекономічному рівні...» [58]. Тоді як професор А. М. Поддєрьогін визначає фінанси підприємств як «... економічні відносини, пов'язані з рухом грошей, формуванням грошових потоків, розподілом та використанням доходів і грошових фондів суб'єктів господарювання в процесі відтворення [60]. В свою чергу В. В. Ковальов дає таке визначення: «... фінанси підприємств являють собою сукупність грошових відносин, що виникають у суб'єктів господарювання з приводу формування фактичних і (або) потенційних фондів грошових коштів, їх розподілу і використання на потреби виробництва і споживання» [29]. Існують інші визначення вчених схожі по змісту.

Однак західні науковці підходять до визначення фінансів більш прагматично. Так, американські науковці Е. Нікбахт і А. Гропеллі визначають фінанси суб'єктів бізнесу як «... сукупність різноманітних економічних прийомів та методів для досягнення максимального достатку фірми або загальної вартості капіталу, вкладеного у справу» [59]. Наведене авторами формулювання стосується не стільки фінансів, скільки фінансового менеджменту, адже саме фінансовий менеджмент передбачає використання тих самих прийомів та методів, про які пишуть дані науковці.

Слід відмітити, що погляди вітчизняних фахівців на фінанси як на відносини і погляди західних , як на прийоми та методи, не є взаємовиключними, оскільки будь-які економічні відносини втілюються у певні категорії, поняття, набувають певних форм суспільного існування, або фінансових інструментів, які використовує менеджмент компаній для досягнення означених цілей. При цьому можна погодитися з точкою зору В. В. Ковальова, який зазначає, «.. що фінанси підприємств як об'єкт фінансового менеджменту слід розглядати як сукупність трьох взаємопов'язаних елементів: фінансові відносини; фінансові ресурси; джерела фінансових ресурсів»[29]. Саме зазначеними трьома елементами й намагаються управляти менеджери .

Спираючись на визначення українських вчених щодо децентралізованих фінансів, можна визначити фінансову діяльність страхових організацій як економічні відносини у грошовій формі фондів страхових компаній. Фінанси страхових компаній слід розглядати на мікроекономічному рівні як складову децентралізованих фінансів ,а саме фінанси суб'єктів бізнесу через призму специфіки діяльності[9,60].

Страхові компанії є особливими суб'єктами бізнесу, які акумулюючи грошові кошти страхувальників створюють страхові резерви для надання в майбутньому страхового захисту застрахованим особам. Даний факт є визначальним для розуміння специфіки економічних відносин, що складають зміст поняття «фінанси страхових організацій». Визначено , що фінанси страхових компаній регламентуються законодавчими та нормативними актами країни.

Варто зазначити, що страхуванню як виду бізнес діяльності притаманна підвищена ризикованість, і це позначається на характері фінансових відносин. Розглянемо групи фінансових відносин, які опосередковують кругообіг грошових коштів за економічним змістом (дод. Г).

Розглянуті основні групи фінансових відносин можна вважати такими, що визначають сутність і зміст фінансів страхових організацій.

Кожна з перелічених груп фінансових відносин характеризується власними особливостями, а спільним є те, що матеріальною основою усіх цих відносин є рух грошових потоків страхової компанії. Бізнес цикл страхової компанії починається і закінчується управлінням фінансовими ресурсами та їх впливом на формування фінансового результату.

Розглянемо модель управління ,що дозволяє формувати фінансовий результат через геліоцентричну систему відліку, де в центрі страхова компанія і вектор, який характеризує доходи направлений до страхової компанії,а вектор грошового потоку направлений від страховика - витрати (рис.1.1).

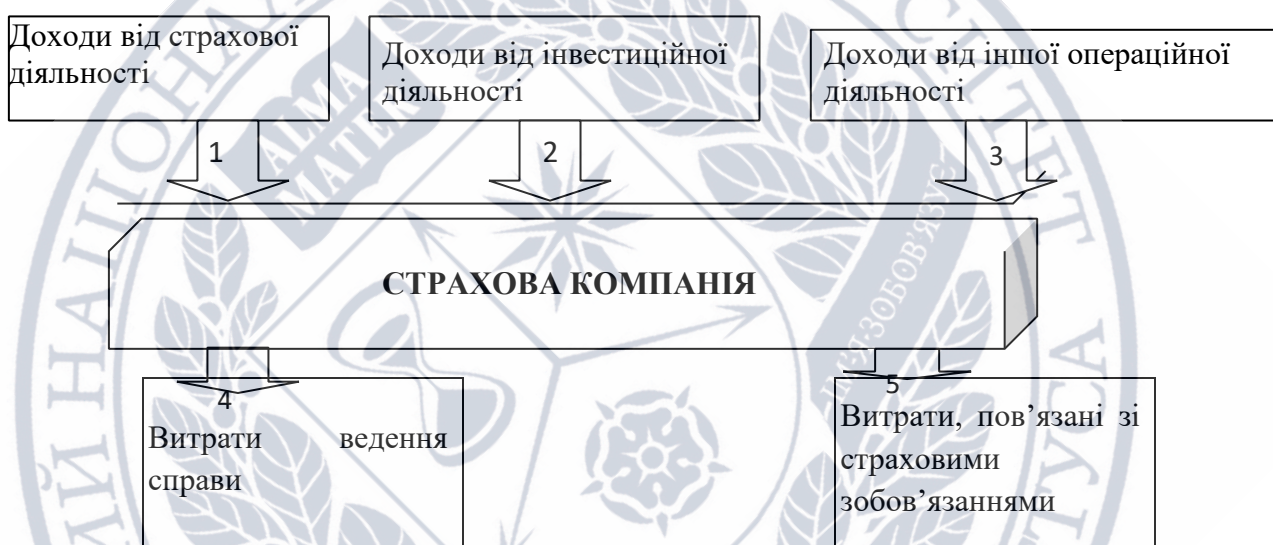


Рисунок 1.1 – Модель управління грошовими потоками щодо формування результату фінансової діяльності страхової компанії

Джерело: складено автором на основі[42]

Дана модель побудовано згідно з положеннями Закону України «Про страхування» [42]. На нашу думку такий рух коштів у страхових компаніях не зовсім відповідає сучасних умовах.

По-перше, необхідно відокремити інвестиційну діяльність страховика від страхової, незважаючи на те, що між ними існує зв'язок, однак це різні види діяльності.

По-друге, поряд із витратами на ведення справи, доцільно співвіднести витрати з основними видами діяльності страхової організації аналогічно до того, як групуються доходи, а саме, витрати, які пов'язані: зі страховою

діяльністю, інвестиційною діяльністю, фінансовою діяльністю. Адже, якщо страховик отримує доходи з цих видів діяльності, відповідно мають місце й витрати при здійсненні діяльності кожного напрямку. На основі витрат зі страхової діяльності визначається собівартість страхової послуги.

Витрати, пов'язані з інвестиційною діяльністю, залежать від конкретних видів та структури активів та пасивів страховика. Як правило, такі витрати складаються з оплати послуг фінансово-кредитних установ, які діють на ринку цінних паперів і можуть виглядати досить незначними порівняно з доходами від інвестиційних та фінансових операцій. Аналогічно і витрати з іншої операційної діяльності.

На практиці для цілей оподаткування у страховика розрізняють дві групи діяльності - страхову та всі інші види так визначаються доходи та витрати. При цьому витрати розділяють так, щоб співвідношення (отримані платежі) / (загальний дохід) дорівнювало співвідношенню (витрати, пов'язані зі страховими зобов'язаннями і веденням справи) / (загальні витрати).

Даний алгоритм є дещо спрощеним, оскільки не відображені грошові потоки між страховою організацією та страховими посередниками, перестраховиками, перестраховувальниками, об'єднаннями страховиків. Але навіть у спрощеному вигляді це дає змогу уявити джерела формування капіталу страховиків, які надходять у вигляді страхових премій за укладеними договорами страхування; доходів від інвестицій; доходів від продажу цінних паперів та інших активів; доходів від емісії акцій.

Варто зазначити, що отримані грошові кошти дають можливість страховій компанії покривати операційні витрати, створювати страхові резерви, сплачувати страхове відшкодування, формувати прибуток, забезпечуючи виплату дивідендів засновникам та акціонерам.

Характер кругообігу грошових коштів, ступінь розмаїття та складність фінансових відносин страхової компанії визначається такими факторами:

- організаційною формою, в якій створена страхова компанія, яка впливає на розмір та структуру капіталу, на порядок формування резервного

фонду та розподілу прибутку і сплату дивідендів та на розподіл відповідальності зобов'язань страхової компанії між її учасниками;

- внутрішньою структурою страхової компанії, де існують прості й складні страховики, де прості не мають відокремлених підрозділів - філій та представництв. Причому фінансові ресурси філій включені у кругообіг коштів головного офісу, що не дає можливості маневрувати коштами для подолання внутрішніх дисбалансів, проведення диверсифікації формування страхового та інвестиційного портфелів, внутрішнього співстрахування та перестрахування;

- обсягом і структурою страхового портфеля страховика, який впливає на відносини із суб'єктами страхового ринку, що ускладнює кругообіг коштів страховика, створюючи нові канали їх надходження, розміщення, вплив на її фінансовий результат. Вплив даного фактора відчувається з розвитком страхового ринку, інституційної структури, з ускладненням відносин між страховими інститутами.

- рівень стосунків між страховиком і перестраховиком передбачає заохочення страховика не тільки шляхом сплати перестраховочної комісії, а й шляхом участі у прибутках перестраховика, шляхом депонування у страхових премій, які мали б бути сплачені на користь перестраховочної компанії;

- обсягом і структурою інвестиційного портфеля страховика, який визначає склад суб'єктів фінансових взаємовідносин, впливає на структуру грошових надходжень та обсяги фінансового результату страхової компанії.

Тобто, кругообіг грошових коштів страхової компанії є більш складним, аніж у інших суб'єктів бізнесу, що потребує вирішення завдань пов'язаних із організацією ефективного управління фінансовою діяльністю страховика. Адже економічний зміст фінансової діяльності страхових компаній впливає із змісту страхування і обумовлений особливостями цієї сфери бізнес діяльності, яка визначена Господарським кодексом України як діяльність, «... що здійснюється для досягнення економічних, соціальних результатів та з метою одержання прибутку» [17].

Варто зазначити, що згідно законодавчих норм страхування визначається як «... вид цивільно-правових відносин щодо захисту майнових інтересів громадян та юридичних осіб у разі настання страхових випадків, визначених договором страхування або чинним законодавством за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати громадянами та юридичними особами страхових платежів (страхових внесків, страхових премій) та доходів від розміщення коштів цих фондів»[42].

Тобто метою створення страхових компаній є отримання прибутку, але разом з тим предметом діяльності є страхування, інакше кажучи - надання страхового захисту, що потребує фінансової спроможності їх забезпечення. Досягнення такого двоєдиного завдання можливе за умови відповідного управління фінансової діяльності страховика.

А це означає, що «.... метою організації управління є не тільки досягнення максимального достатку фірми або загальної вартості капіталу, вкладеного у справу, а ще й забезпечення фінансової стійкості та платоспроможності страхової компанії як умови виконання страхових зобов'язань» як зазначають Е. Нікбахт і А. Гропеллі [59].

Отже, доцільно зазначити, що погляди науковців та економістів на визначення страхової діяльності як бізнесу є різними, однак всі автори розглядають її з позиції формування грошових фондів для здійснення страхових виплат в майбутньому, що сприяє забезпеченню здійснення страхового захисту страхувальників.

Окрім того, встановлено, що оперуючи великими обсягами тимчасово вільних коштів, страхові компанії займаються не тільки страховою, а й інвестиційною діяльністю, що сприяє розвитку страхового бізнесу. У даному секторі економіки здійснюють рух значні грошові потоки, де страхові компанії України виступають активними учасниками перерозподілу валового внутрішнього продукту, перетворюючись на складні фінансові інституції галузевої специфіки страхового ринку.

1.2. Інструменти сучасної концепції механізму управління фінансовою діяльністю страхових компаній

Страховий бізнес України розвивається як частина фінансового сектору країни, що проходить шлях трансформації від адміністративного регулювання до ринкової економіки. Серед основних проблем розвитку страхового ринку багаторічний перехід від системи державного забезпечення соціальних програм до недержавної системи, що потребує нової концепції управління страховим бізнесом. Проводячи дослідження сучасного механізму управління фінансовою діяльністю страхових компаній слід врахувати, що успіхи розвитку страхового бізнесу залежать від макроекономічної ситуації країни, тому визначаючи перспективи розвитку вітчизняного страхового ринку, слід враховувати, що страхування як вид бізнесу не розвивається саме по собі, а супроводжується економічним зростанням в країні.

Дослідженням проблем управління та розвитку страхового ринку в Україні присвячено наукові праці багатьох науковців. Зокрема, Ткаченко Н. В. зазначає, що страхування має характерні ознаки, які відрізняють від інших економічних категорій:

- наявність двох сторін: страховика та страхувальника;
 - призначення створених грошових коштів та їх витрат тільки для покриття збитків у заздалегідь визначених випадках;
 - замкнутість перерозподільних відносин між учасниками страхування;
 - часовий та міжтериторіальний розподіл ресурсів;
 - еквівалентність відносин, тобто повернення платежів, оскільки призначені для виплат громадам страхувальників [54].
- Тоді як автори[4] зазначають, що економічна сутність страхування проявляється у функціях, таких як ризикова, профілактична та заощаджувана .

В сучасних умовах розвитку страхового ринку економісти зазначають, що страхування, як вид бізнес діяльності, включає такі основні складові: ризикові обставини, ризикова ситуація, вартість (оцінка) об'єкта страхування,

страхова подія, страховий внесок, страхова сума, страховий випадок, витрати (збиток) страхування, страхова виплата [49;63].

Відзначаючи суттєві наукові напрацювання у межах пошуку та розроблення шляхів підвищення ефективності управління бізнесом страхових компаній, визначено низку проблем, що потребують додаткового вирішення. Зокрема, впровадження комплексу інструментів щодо підвищення ефективності управління бізнесом страхової компанії.

Наявність значних грошових потоків страховика потребує додаткових інструментів фінансового менеджменту страхової компанії для прийняття ефективних управлінських рішень. Наскільки ефективні дії менеджменту страхової компанії щодо фінансових відносин дає оцінку регулятор, який здійснює державний нагляд за веденням фінансової діяльності щодо виконання вимог законодавства України. І, оскільки страхові компанії мають статус фінансових установ, практично всі питання, пов'язані з регулюванням діяльності, є питаннями регулювання фінансових відносин щодо запобігання неплатоспроможності страховиків та захисту інтересів страхувальників.

Основною діяльністю страхових компаній є надання страхових послуг та отримання страхового захисту страхувальниками, що потребує управління фінансовими ресурсами страховиків, які є одним із найважливіших для забезпечення фінансової стабільності. Перетворення фінансових ресурсів у матеріальні, інтелектуальні, інноваційні та інші види ресурсів зумовлена особливістю фінансової діяльності страхових компаній та потребує ефективності управління щодо забезпечення фінансової стійкості.

Причому мета менеджменту полягає у зростанні прибутків та збільшенні ринкової вартості страхової компанії, тоді як для розвитку страхового бізнесу важливим є забезпечення достатнього рівня платоспроможності та фінансової, що потребує державного регулятора для контролю за показниками фінансової діяльності. Тобто саме держава є соціальним гарантом забезпечення інтересів страхувальників, які потребують

страхового захисту і внесених суми премій через здійснення контролю платоспроможності страхової компанії .

Варто зазначити, що страховий ринок ще не задовольняє соціальні потреби суспільства повністю, так як не працюють системи медичного страхування та недержавного пенсійного страхування, не достатньо розвинуто страхування життя, страхування катастрофічних ризиків, страхування суб'єктів бізнес діяльності, аграрне та інші важливі види страхування, які не виконують повною мірою функції з точки зору національної безпеки та захисту громадян. Основні перешкоди на шляху розвитку цього процесу є: не розвиненість інституціональних умов: недосконалість законодавства, монополізм міністерств і відомств, корпоративні інтереси, не довіра населення до системи страхування, що потребує реформи.

Проведення реформ необхідно для сталого економічного розвитку і добробуту українців. Зарубіжний досвід передбачає ефективний перехід функцій нагляду і вимагає не тільки чіткої координації дій усіх учасників страхового ринку, але і консолідації бізнесу на основі саморегулювання. І так страховий бізнес у своєму розвитку вже досяг рівня необхідності створення нової інституції, і питання подальшої консолідації бізнесу, захисту інтересів страховиків та прав споживачів страхових послуг повинні стати основою створення єдиної саморегульованої організації на страховому ринку. Це потреба часу, але мета не лише об'єднатись, але й визначити чіткі завдання . Розвиток страхового бізнесу України йде євроінтеграційним шляхом, що потребує оновлення законодавчої бази щодо впровадження європейських стандартів для захисту прав споживачів страхових послуг. Дана ситуація свідчить, що вітчизняний страховий ринок потребує модернізації, заміни нинішньої моделі управління на нову, ефективну, що відповідатиме реальним потребам розвитку страхового бізнесу, яка має бути орієнтована на врахування індивідуальних особливостей і потреб споживачів страхових послуг. Для розвитку страхового ринку та вирішення проблем необхідно виконання умов:

- економічне зростання, підвищення доходів населення і бізнесу;

- наявність платоспроможного попиту на страхові послуги;
- сприятливий інвестиційний клімат та податковий режим;
- удосконалення нормативної бази, що регламентує страхову діяльність;
- усвідомлення економічної доцільності та необхідності страхування;
- виховання страхової культури і потреби до страхування у суспільстві.

Сучасний стан розвитку страхового ринку України свідчить про не досить високу ефективність у функціонуванні фінансової системи, що залежить від ментальних особливостей і макроекономічної ситуації країни та населення. Обсяг страхових послуг на фінансовому ринку України за зібраними преміями дорівнював 0,06% світового обсягу і був меншим у 400 разів порівняно із США, у 60 разів – з Німеччиною, у 50 разів – із Францією [36].

Використання зарубіжного досвіду менеджменту страховими компаніями є важливим для організації страхування, так як є накопичений досвід ринкових перетворень, оцінки ризику і прогноз страхових подій, що сприяє розробці пропозицій щодо ефективності управління страховиками щодо виконання страхових зобов'язань страхувальників, що потребує проведення реформ в даній сфері.

В умовах реформування страхового ринку необхідно передбачити захист прав споживачів фінансових послуг, до яких входить страховий ринок. Розглянемо базові принципи, які мають бути покладені в основу реформи страхового ринку через формування єдиної для всіх фінансових ринків системи захисту прав споживачів [57]:

- регулювання ринку фінансових послуг України до правил та норм ЄС;
- формування ринкового конкурентоспроможного середовища;
- здійснення державного нагляду на основі оцінки ризиків;
- розкриття інформації учасниками фінансового сектору регулятором;
- цілісність фінансової системи, захист прав споживачів та інвесторів;
- впровадження європейських стандартів захисту прав споживачів страхових послуг усіх учасників страхового ринку на принципах партнерства і прозорості, відкритості та довіри через оновлення законодавчої бази.

Варто відмітити, що ідею захисту прав споживачів фінансових послуг у страхуванні вже багато років здійснює державний нагляд та активно реалізує регулятор. Згідно Закону України [25] на сьогодні дану функцію виконує національний банк України, який зазначає, що у цілому робота пов'язана зі зверненнями громадян і спрямована на якісний та своєчасний їх розгляд, належну організацію і проведення особистого прийому щодо забезпечення конституційного права громадян на звернення щодо їх вирішення.

Отже, провівши дослідження слід зазначити, що в основу нової концепції управління страховим бізнесом України має бути покладено інструменти, які сприятимуть формуванню єдиної для всіх фінансових ринків систему захисту прав споживачів, а також єдиний порядок дій споживачів у разі порушення їхніх прав. Важливо зазначити, що страховий вітчизняний ринок в черговий раз входить в нову фазу розвитку і на сьогодні це проєвропейський напрям економічного розвитку, що є незаперечним фактом.

Встановлено, що використання зарубіжного досвіду є важливим в організації управління страховою компанією, адже менеджмент зарубіжних країн знає потреби своїх клієнтів щодо отримання та забезпечення страхового захисту страхувальників, і те що в основі лежить довіра. Для реалізації даного інструменту є потреба проведення реформ фінансового ринку через законодавче забезпечення щодо формування єдиної для всіх фінансових ринків систему захисту прав споживачів, а також єдиний порядок дій споживачів у разі порушення їхніх прав, що сприятиме розвитку страхового бізнесу компанії та страхового ринку України.

Обґрунтовано, що сучасний світ міняється, тому страхова галузь повинна адекватно оцінювати ризики, загрози, тенденції, й потребує формування нової сучасної концепції механізму управління фінансовою діяльністю страхових компаній для успішного розвитку страхового бізнесу України через проведення реформ та врахування нових інструментів впливу для забезпечення страхового захисту страхувальників.

Висновки до розділу 1

У першому розділі розглядаються теоретично-концептуальні аспекти щодо пропозиції інструментів для розробки концепції управління діяльністю страхових компаній, де сучасні економісти розглядають її з позиції формування страхових резервів та для забезпечення страхового захисту страхувальників в майбутньому.

Доведено, що держава є соціальним гарантом і через регулятора здійснює забезпечення отримання страхового захисту страхувальників. Адже при неплатоспроможності страхової компанії страхувальник ризикує втратити страховий захист і внесені суми премій. Захист прав споживачів фінансових послуг у страхуванні активно реалізує регулятор на сьогодні це - національний банк України, який проводить роботу зі зверненнями громадян і сприяє забезпеченню конституційних прав громадян щодо захисту.

Визначено, що вітчизняний страховий ринок потребує модернізації, заміни нинішньої моделі управління на нову, що відповідатиме реальним потребам розвитку страхового бізнесу, яка має бути орієнтована на врахування індивідуальних особливостей і потреб споживачів страхових послуг.

Обгрунтовано, що успіхи розвитку страхового бізнесу залежать від макроекономічної ситуації, тому визначаючи перспективи розвитку вітчизняного страхового ринку, слід враховувати, що страхування як вид бізнесу не розвивається саме по собі, а пов'язаний з економічним зростанням.

Встановлено, що використання зарубіжного досвіду в організації управління страхування є необхідним, оскільки менеджмент страхових компаній розвинутих країн знає потреби клієнтів, має досвід ринкових перетворень, оцінки ризику і прогнозу страхових подій, що можна використати при розробці пропозицій щодо сучасної концепції управління.

Обгрунтовано, що страхова галузь для оцінки ризиків, загроз, тенденцій потребує впровадження нових інструментів для реалізації сучасної концепції управління в основу якої буде покладено формування єдиної для всіх фінансових ринків системи захисту прав споживачів страхового ринку.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ

2.1. Макроекономічний аналіз показників фінансової діяльності страхових компаній України

У розвинених країнах страхова діяльність є важливою складовою економічної безпеки та фінансової системи держави. На фінансовому ринку страхові компанії виступають не тільки страховиками і фінансовими посередниками, а також фінансовими менеджерами й інвесторами. Страхові компанії страхують ризики інших суб'єктів фінансового ринку, підвищуючи рівень фінансової безпеки на ньому.

Страхова галузь є важливою частиною ринку фінансових послуг, якій притаманне певне економічно-правове забезпечення, який є другим за рівнем капіталізації. При цьому страховий ринок тісно пов'язаний із фінансовим ринком, зокрема в частині розміщення страхових резервів у надійні й прибуткові фінансові інструменти [6].

В той же час страховий ринок України виконує такі функції, зокрема, як суб'єкт фінансового ринку, лише частково, повільно адаптуючись до європейських та світових стандартів. В. Д. Базилевич, розглядає «.. страховий ринок як складну, багатофакторну, динамічну, певним чином структуровану системою економічних відносин, що виникають з приводу забезпечення потреб у страховому захисті. А з іншої позиції на думку автора страховий ринок це частина фінансового ринку, де формується попит і пропозиція на страхові послуги, а об'єктом купівлі-продажу виступає страховий захист» [5]. Страховий ринок як цілісне утворення, яке не може бути повністю віднесене до ринку фінансових послуг, оскільки та його частина, яка пов'язана із торгівлею страховими капіталами, перебуває поза межами ринку фінансових послуг, і належить до фінансового ринку зазначає автор [14]. Тобто науковець розділяє поняття «страховий ринок» та «ринок фінансових послуг», і визначає

страховий ринок як складову частиною фінансового ринку. Вітчизняний страховий ринок функціонує в умовах пандемії, політичної та економічної кризи, соціальної напруги, воєнної ситуації та неналежної фінансової стабільності отриманих доходів населення. Проте найбільше діяльності страхових компаній перешкоджає нерозвиненість і нестабільність фінансового ринку України. Тому забезпечення комплексного розвитку всіх напрямів діяльності страхових компаній на фінансовому ринку України сьогодні належить до найактуальніших суспільних завдань.

На нинішньому етапі розвитку української економіки всі види фінансових посередників постійно стикаються з кризовими явищами, які посилюються в умовах військової агресії, пандемії, девальвації національної валюти, недовіри до державної влади, високого рівня корупції, низької інвестиційної привабливості та значного боргового навантаження. Негативні макроекономічні процеси в економіці безпосередньо впливають на стан страхового сектору [36].

Варто зазначити, що значним є вплив пандемії на попит певних сегментів страхування, однак сприяє розвитку лайф-страхування [3]. Наприклад, найбільш динамічним сегментом було страхування медичних витрат: кількість українців, що виїжджають за кордон, зростала кожного року, наприклад, в 2018-2019 рр. потік туристів і трудових мігрантів збільшився на 5,2% і 5,6% відповідно. У поточному році варто очікувати спаду через карантин і все ще існуючих обмежень. Ще одною перевагою з боку великого бізнесу є утримання цінних співробітників шляхом включення додаткового медичного страхування в соціальні пакети, однак враховуючи поточні економічні проблеми, дану практику почали скасовувати.

Пріоритетними для страхових компаній залишаються такі сегменти як автострахування і страхування життя. У першому випадку позначається зростання продажів нових авто, в тому числі і за програмами кредитування, до яких, як правило, оформляють ще й КАСКО. У другому — зростання побоювань за своє здоров'я: покупка поліса коштує відносно недорого, але

дозволяє отримувати якісну медичну допомогу, що особливо актуально в поточних умовах.

Однак слід зазначити, що український ринок страхування увійшов в десятку активних та динамічних по розвитку ринків світу. Сукупність форм страхового захисту від фінансового ризику є широкою і включає в себе страхування від ризику втрати прибутку, страхування інвестицій, страхування кредитів, страхування від інших фінансових втрат.

В розвинених країнах страхові компанії є активними учасниками фінансового ринку, їхня роль у інвестиційному та кредитному процесах є вагомою, а інші суб'єкти фінансового ринку все ширше використовують страхові послуги [57].

В сучасних умовах на процес ведення бізнесу впливають кризові явища, пов'язані з пандемією COVID-19 і як наслідок економічна криза 2020 року, яка і сьогодні продовжує помірно впливати на діяльність страховиків. Показники страхових премій страховиків, що звітуються до Національного банку, зберегли тенденцію до зростання, проте приріст скоротився удвічі: з +20% (2019/2018) до +12% (2020/2019) [37].

Страховий ринок є складовою фінансового ринку, де об'єктом купівлі-продажу є страховий захист, формується попит і пропозиція на нього, а сукупність всіх його суб'єктів функціонує в системі економічних, фінансових, договірних, інформаційно-консультаційних відносин та необхідністю страхової послуги і виникають між ними на всіх етапах її надання [6]. Ринок страхових послуг є другим за рівнем капіталізації серед інших небанківських фінансових ринків. В Україні створено конкурентне середовище. сприятливе для розвитку ринку страхових послуг, де страховий ринок покидають щороку декілька не конкурентоспроможних страховиків і одночасно включаються нові страхові компанії до Державного реєстру .

Проведемо аналіз зміни кількості страхових компаній на фінансовому ринку України та їх динаміку за період 2018-2021 р. р. (табл. 2.1.).

Таблиця 2.1 – Динаміка кількості страхових компаній в Україні за 2018-2021р.р

Показники	IV кв. 2018 р.	IV кв. 2019 р.	I кв. 2020 р.	I кв. 2021р.
Кількість зареєстрованих страховиків	281	233	225	208
з них: компанії зі страхування життя	30	23	22	20

Джерело: складено автором на основі [37;38 ;41]

Виходячи з даних таблиці 2.1 розглянемо динаміку страхових компаній, де станом на I кв. 2021 р. кількість становила 208, у т. ч.: компанії зі страхування життя – 20 компанії, тоді як станом на IV кв. 2018 р. – 281 компанії, у тому числі СК «life» – 30 компанії. Так, кількість страхових компаній продовжує тенденцію до зменшення, так у 2021 році кількість компаній зменшилася порівняно з порівняно з 2018 роком на 73 страхові компанії, а порівняно з 2020 роком зменшилася на 2 компанії.

Розглянемо, яка тенденція розвитку страхових ринку України після зміни регулятора на НБУ у 2020- 2021 році (табл.2.2).

Таблиця 2.2–Динаміка кількості страхових компаній після зміни регулятора в Україні за період 2020-2021 роки

Кількість страховиків	01.07.2020		01.01.2021		25.05.2021	
	ДРФУ	ліцензіати	ДРФУ	ліцензіати	ДРФУ	ліцензіати
Всього, з них:	215	209	210 (-5)	199 (-10)	191 (-24)	190 (-19)
non-life	195	190	190 (-5)	180 (-10)	172 (-23)	173 (-19)
life	20	19	20	19	19 (-1)	19

Джерело: складено автором на основі[41]

Виходячи з даних таблиці 2.2. станом на 01.01.2021 в Державному реєстрі фінансових установ (ДРФУ) обліковувалось 210 страховиків, з них 20 - компанії зі страхування життя. За період 01.07.2020-01.01.2021року НБУ анулював ліцензії 9 страховикам, які здійснювали діяльність у сегменті non-life – за їх заявами. Важливо зазначити,що страхові компанії , яким анульовано ліцензії, підтвердили відсутність страхових зобов'язань та діючих договорів страхування/ перестрахування на дату подання до НБУ заяви про анулювання ліцензій.

Розглянемо графічно тенденцію зміни кількості діючих страховиків за період з 2018 по 2021 рік (рис.2.1).



Рисунок 2.1 – Динаміка кількості діючих страховиків України за 2018-2021 рр.

Джерело: складено автором на основі [37; 38; 41]

Виходячи з даних графіка чітко видно, що кількість діючих страховиків має тенденцію до зниження, особливо така тенденції до самоочищення небанківського ринку розпочалася, коли змінився регулятор страхових компаній і ним став - Національний банк. Так за період з 01.01-25.05.2021 НБУ анулював ліцензії 9 страховикам за заявами, які здійснювали діяльність сегменті non-life. За 5 місяців 2021 року статус фінансової установи втратили 19 страховиків, з них 4 за заявою, 15 – за ініціативою НБУ після анулювання таким страховикам всіх ліцензій. Серед страховиків-ліцензятів є 10 компаній, які зареєстровані у зоні проведення ООС та АР Крим, з них: 1 страховик знаходиться у стані припинення, 2 – подають звітність до НБУ. Варто зазначити, що за результатами правозастосування до страховиків у квітні цього року НБУ зупинив ліцензій ще 17 страховим компаніям, тобто їх кількість продовжує зменшуватися. Проведений ретроспективний аналіз свідчить, що впродовж останніх років кількість страхових компаній

зменшилася і продовжує відбуватися постійна ротацію ринку, де одні компанії залишають ринок, інші долучаються.

Розглянемо як дана ситуація вплинула на динаміку активів і страхових резервів діючих страховиків України за 2018-2021 роки (рис.2.2).

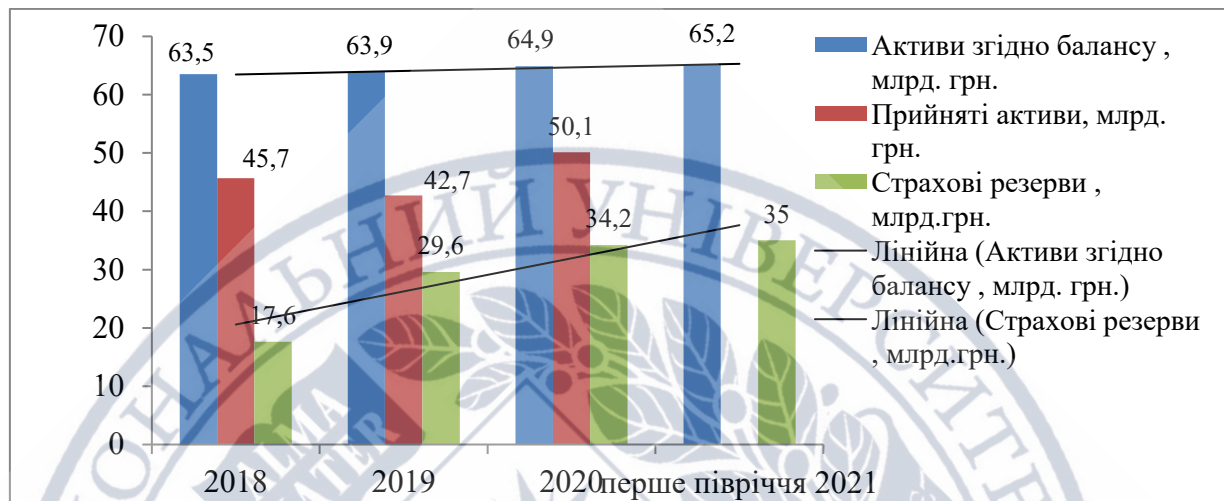


Рисунок 2.2 – Динаміка активів та страхових резервів страховиків України за 2018-2021 рр.

Джерело: складено автором на основі [37; 38; 41]

Отже, незважаючи на зменшення кількості страхових компаній активи страховиків України мають незначну тенденцію до збільшення. Так активи по балансу на 06.2021 року склали 65,2 млрд. грн., тоді як на 01.01.2021 загальний обсяг активів страховиків у порівнянні з початком 2020 змінився незначно (+1,6%) і склав 64,9 млрд. грн. Розглянемо графічно тренд активів діючих страховиків України за 2017-2021р.р. (рис.2.3).



Рисунок 2.3 – Тренд активів діючих страховиків України за 2017-2021р.р.

Джерело: складено автором на основі [37;21]

Отже, у першому кварталі 2021 року відбулося незначне падіння активів діючих страховиків, яке пов'язане з добровільним виходом деяких страховиків з ринку, які мали значну частку ринку, проте страховий портфель яких формувався за рахунок операцій вхідного перестрахування. Обсяги активів компаній, які звітуються до НБУ за 1 півріччя 2021 перевищила даний показник аналогічного попереднього періоду. Отже, у другому кварталі 2021 року незважаючи на зупинку діяльності ряду учасників страхового ринку активи українських страховиків незначно виросли. Так активи страховиків України по балансу на 06.2021 року склали 65,2 млрд. грн., тоді як на аналогічну дату роком раніше даний показник складав 61,9 млрд. грн, що більше на 3.3 млрд. грн, або 5,3%. ,що показує розвиток страхового сектору.

Розглянемо тренд страхових резервів діючих страховиків України за 2018-2021 роки (рис.2.4).



Рисунок 2.4–Тренд та динаміка страхових резервів діючих страховиків України за 2018-2021 р. р.

Джерело: складено автором на основі [37;41]

Виходячи з даних діаграми слід відзначити, що сума сформованих страхових резервів діючими страховиками України у першому півріччі 2021 виросла на 11,7% і досягла 35 млрд. грн.

Розглянемо динаміку валових страхових премій діючих страховиків України за 2017 – 2020 р. р. (рис.2.5.).



Рисунок 2.5 – Динаміка валових страхових премій діючих страховиків за 2017-2020 роки (млн. грн.)

Джерело: складено автором на основі [37;41]

Розглянувши валові страхові премії варто відзначити загальне падіння обсягів наданих послуг. Зокрема загальні підписані премії у 2020 році у порівнянні з 2019 зменшились на 15% і склали 45,2 млрд. грн. – спадна тенденція сформувалась у сегменті non-life (-16,9%), у сегменті life страхові премії приросли на 8,7 %. Страховики, що звітуються до НБУ не знижують обсяги діяльності. Варто зазначити, що у 2020 році загальні показники страхових премій та страхових виплат істотно знизилися, що лише частково пов'язано із запровадженням карантинних заходів. На коливання показників продовжує впливати вихід у 2020 році з страхового ринку частини страховиків, які історично займалися вхідним перестраховуванням. Однак II квартал 2021 року відзначився зростанням обсягів операцій та активів усіх небанківських фінансових установ. Цьому не перешкождали ні добровільний вихід з ринку, ні примусове зупинення дії ліцензій низки установ, які переважно не провадили активної діяльності. Водночас поступово зростає коефіцієнт збитковості страхування, витрати на ведення страхової діяльності залишаються значними, хоч і знижуються. І зазначена ситуація потребує вдосконалення інструментів управління фінансовою діяльністю страхових компаній, що потребує більш детального дослідження на бізнес. Так постійна

ротація пояснюється насамперед економічними чинниками і страховий ринок залежить від макроекономічного розвитку економіки та відповідно попиту на страхові послуги населення. Тоді як значний спад ділової активності страхових компаній відбувається під час криз, зокрема під час економічної кризи 2008–2009 років, і протягом 2014–2015 років, коли ринок почав скорочуватися

Слід зазначити, що негативно вплинуло на фінансовий ринок велика частка непрацюючих компаній, причому частина з них зареєстрована на тимчасово окупованих територіях - 8, інші - або зовсім не звітують, або їх звітність свідчить, що не здійснюють діяльності. У 2020 році загальні показники страхових премій та страхових виплат істотно знизилися, що лише частково пов'язано із запровадженням карантинних заходів, пов'язаних з пандемією COVID-19. Однак на коливання показників продовжує впливати вихід у 2020 році з ринку частини страховиків, які історично займалися вхідним перестрахуванням.

Для оцінки розвитку страхового ринку проаналізуємо тренд валових страхових премій страхових компаній України наглядно показавши тенденцію по 1 кварталу за період 2019-2021 років (рис.2.6).

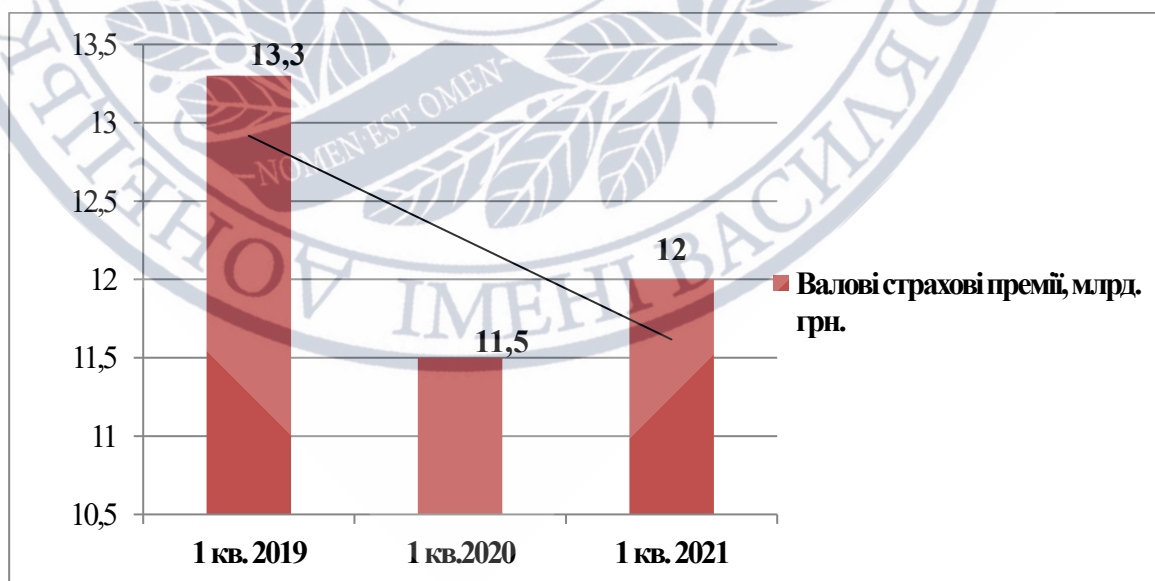


Рисунок 2.6 – Тренд страхових виплат страхових компаній за 1 квартал 2019 -2021 роки (млрд. грн.)

Джерело: складено автором на основі[71;72;73]

Отже, валові страхові премії, отримані страховиками при страхуванні та перестраховуванні ризиків від страхувальників та перестраховальників за I квартал 2021 року складає 12040,5 млн. грн., тоді як у 2020 року становили 11548,8 млн. грн., а за аналогічний період 2019 року загальна сума страхових премій, отриманих страховиками, становила 13331,1 млн. грн.. Обсяги сплачених страхових виплат за 2020 рік залишились на рівні минулого року (+4%), при цьому приріст виплат був більшим у сегменті life (+12,6%), у сегменті non-life у 2020 році обсяги виплат залишились майже не змінними (+3,2%). Рівень виплат склав 33% зрісши на 6 в.п. з 27%.

Доречно зазначити, що у 2021 році страховий ринок України стабілізувався і має міцніші позиції порівняно з 2020 роком. Страховикам вдалося подолати труднощі, які принесла всесвітня пандемія і вирівняти показники, а деякі страхові компанії мають навіть вищі рівні премій та виплат, чим і формують пріоритетне становище на ринку.

Розглянемо актуальний рейтинг страхових компаній за обов'язковим страхуванням цивільно-правової відповідальності автовласників (далі - ОСЦПВ) на основі даних досліджень, що формують статистику показників фінансової діяльності за 1 квартал 2021 року (табл.2.3).

Таблиця 2.3 – Рейтинг страхових компаній України за ОСЦПВ за 1 квартал 2021 року

№	Назва страхової компанії	Премії, тис. грн.	Виплати, тис. грн.	Рівень виплат, %
1	ТАС СГ	171 450	103 842	60,6
2	ОРАНТА	141 271	83 005	58,8
3	UPSK	78 823	56 338	71,5
4	КНЯЖА	77 867	44 894	57,7
5	PZU УКРАЇНА	61 515	41 466	67,4
6	ВУСО	58 206	29 927	51,4
7	ARX	51 026	31 772	62,3
8	КРЕДО	50 543	27 435	54,3
9	АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ	50 433	31 120	61,7
10	ОБЕРІГ	47 789	22 540	47,2
11	ЄВРОІНС УКРАЇНА	47 438	19 978	42,1
12	ГАРДІАН	42 764	22 954	53,7
13	УСГ	40 183	19 335	48,1
14	ІНГО	34 939	28 175	80,6
15	АЛЬФА-ГАРАНТ	34 363	25 353	73,8

Джерело: складено автором на основі[44]

Отже, сума страхових премій відображає в цілому вибір клієнтів і рівень їх довіри до конкретної страхової компанії, і досліджувана нами компанія займає 3 місце, що є позитивним показником на ринку страхування.

Розглянемо кількість страхових виплат, відшкодованих компанією за 1 квартал 2021 року (рис.2.7.).

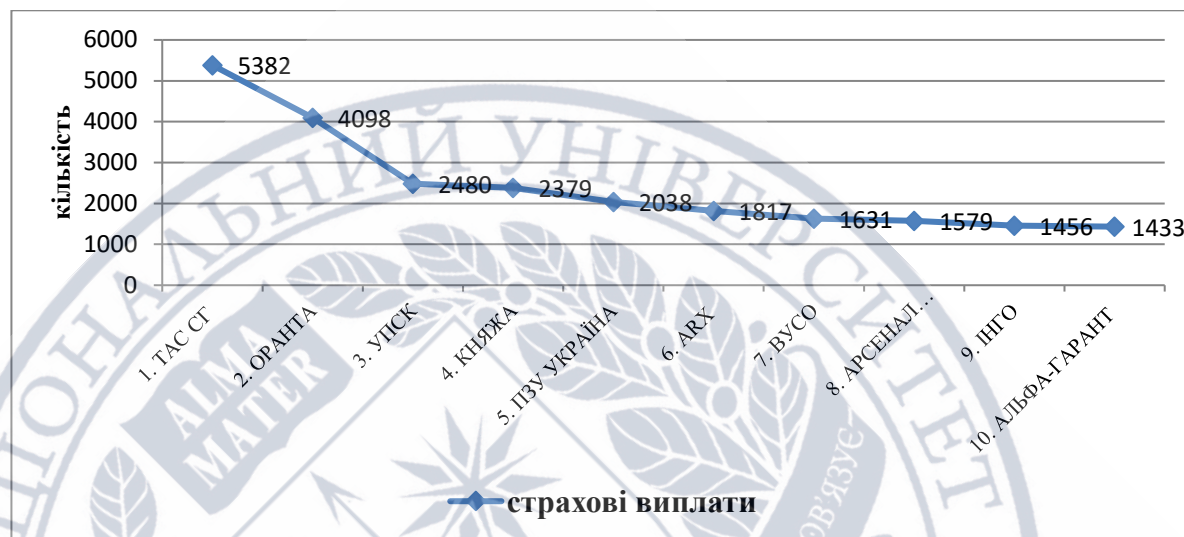


Рисунок 2.7 – Тренд ТОП-10 страхових компаній України за кількістю виплат ОСЦПВ за 1 квартал 2021 року

Джерело: складено автором на основі [44]

Виходячи з даних аналізу ТОП-10 страхових компаній за виплатами ОСЦПВ за 1 квартал 2021 року показує, що досліджувана страхова компанія, а саме Приватне акціонерне товариство «Українська пожежно-страхова компанія» - скорочено УПСК знаходиться на третьому місці, що дає право сказати про надійність даного страховика. Адже сума і кількість страхових виплат, відшкодованих страховою компанією найкраще показують здатність страховика виконувати наявні зобов'язання і це дає позитивну оцінку надійності страховика –УПСК за виплатами ОСЦПВ.

Наступним етапом макроекономічного аналізу є дослідження рейтингу страхових компаній за ДЦВ (ДСЦПВ) - це додаткове покриття, добровільна автоцивілка, яка оформляється на додаток до поліса ОСЦПВ і дозволяє розширити стандартне страхове покриття ОСЦПВ до 1 млн.грн. Розглянемо рейтинг страхових компаній України зі страхування ДЦВ (табл.2.4) [44].

Таблиця 2.4 – Рейтинг страхових компаній України зі страхування ДЦВ

№	Назва страхової компанії	премії, тис. грн.	виплати, тис. грн.	рівень виплат, %
1	ТАС СГ	16174	1391	8,6
2	УСГ	7902	1258	15,9
3	МЕГАПОЛІС СО	7451	283	3,8
4	ARX	7343	1090	14,8
5	УНІКА	7198	327	4,6
6	PZU УКРАЇНА	6640	1196	18,0
7	ІНГО	5945	488	8,2
8	АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ	5772	646	11,2
9	ОРАНТА	4772	430	9,0
10	ЄВРОІНС УКРАЇНА	4421	538	12,2
11	БУСО	4393	861	19,6
12	ГАРДІАН	4063	287	7,1
13	УПСК	4002	706	17,6

Джерело: складено автором на основі [44]

Виходячи з даних таблиці 2.4 досліджувана нами компанія, а саме Приватне акціонерне товариство «Українська пожежно-страхова компанія» знаходиться лише на 13 місці в рейтингу, тоді як компанія ТАС продовжує тримати лідерство і в даному рейтингу.

Розглянемо рейтинг ТОП-10 страхових компаній України за рівнем страхових премій за 1 квартал 2021 року (рис.2.8) [44].

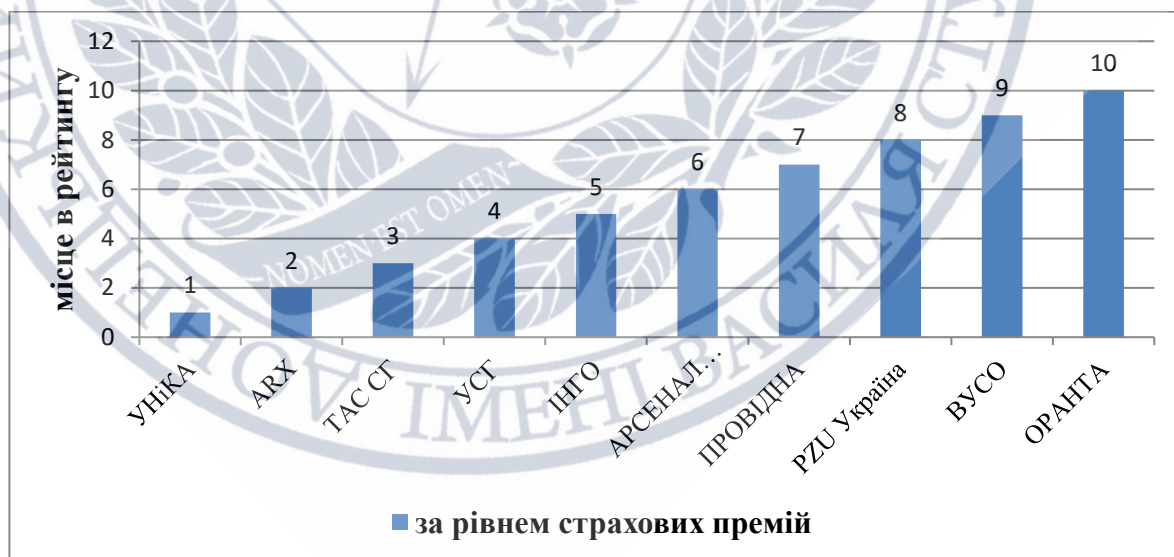


Рисунок 2.8 – ТОП-10 страхових компаній України за рівнем страхових премій 1 кварталі 2021 року

Джерело: складено автором на основі [44]

Отже, за рівнем страхових премій у 1 кварталі 2021 року сформовано ТОП-10 страхових компаній, де УНІКА займає 1 місце.

Розглянемо ТОП-10 ризикових страховиків за рівнем страхових виплат у 1 кварталі 2021 року (рис.2.9) [44].



Рисунок 2.9 – Рейтинг 10 ризикових страховиків України за рівнем страхових виплат 1 кварталі 2021 року

Джерело: складено автором на основі [44]

Отже, в цілому страховий ринок у 2021 році показує досить стабільні показники, і лише на 9% знизилися загальні страхові показники, але це залежить від того, що зменшилися премії в корпоративному секторі та у страхуванні життя. Але це сезонна тенденція, тому не можна сказати, що це негативно позначається на ринку страхування. Слід відмітити, що якщо ж порівнювати річні показники з даними 1 кварталу 2021 року, то в цілому премії ризикового та лайфового страхування виросли на 6%, що засвідчує розвиток страхового бізнесу. Також продовжує зростати концентрація страхового ринку, а саме ТОП-3 страхових компанії забирають 15% ринку, ТОП-10 обслуговує 40% ринку, і 90% страхувальників припадає на ТОП-50 страхових компаній, середній термін врегулювання виплат за ОСЦПВ становить 69 днів.

Розглянемо тенденцію та рейтинг страхових компаній, які працювали на ринку автоцивілки, складений за результатами роботи першого кварталу 2020 року за даними Бізнес Цензора[45](табл.2.5).

Таблиця 2.5 – Основні показники фінансової діяльності в розрізі страхових компаній України за I квартал 2020 року

Страхова компанія	Сума страхових премій (тис. грн)	Сплачено страхового відшкодування (тис. грн)	Частка виплат від суми отриманих страхових премій (%)	Кількість договорів, (шт.).
1	2	3	4	5
1.ТАС	159236	71375	45%	221068
2.ОРАНТА	133717	56986	43%	220764
3.УПСК	94687	44514	47%	165263
4.КНЯЖА ВІСННА ІНШУРАНС ГРУП	69612	34055	49%	111549
5.Ю.ЕС.АЙ.	61933	53752	87%	79743
6.ПЗУ УКРАЇНА	60394	27788	46%	64088
7.ARХ	47194	31048	66%	35795
8.АЛЬФА-ГАРАНТ	42855	26667	62%	58854
9.АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ	42388	25806	61%	50445
10.ВУСО	38890	20037	52%	50419
11.ІНГО УКРАЇНА	36942	29096	79%	34477
12.УСГ	34389	17751	52%	31290
13.КРЕДО	34301	11240	33%	45432
14.УНІКА	33223	21766	66%	33846
15.ЄВРОІНС УКРАЇНА	32976	14654	44%	54568

Джерело: складено автором на основі [45]

Виходячи з даних показників фінансової діяльності в розрізі страхових компаній за I квартал 2020 року досліджуване нами Приватне акціонерне товариство «Українська пожежно-страхова компанія» знаходиться на 3 місці в рейтингу, що є позитивним, тоді як компанія ТАС продовжує займати лідируючу позицію, друге місце – Оранта, тобто дані компанії продовжують тримати лідерство і в даному рейтингу. Варто зазначити, що кількість страхових компаній має тенденцію до зменшення, так станом на 31.03.2020 порівняно з аналогічною датою 2019 року, кількість компаній зменшилася на 40 компаній, що призвело до зменшення обсягу надходжень валових страхових премій у порівнянні з I кварталом 2019 року на 1 782,3 млн. грн. (13,4%), обсяг чистих страхових премій зменшився на 4,9 млн. грн. (0,1%).

Для оцінки розвитку страхового бізнесу в Україні після зміни регулятора використаємо порівняльний аналіз страхових премій перших кварталів 2020-2021 р. в розрізі компаній на основі даних міністерства фінансів (табл.2.6)

Таблиці 2.6 – Порівняльна характеристика страхових премій в розрізі страхових компаній України за 1 квартал 2020-2021 р.р.(млн. грн.)

п/п	Назва страхових компаній	Премії на 31 березня, млн. грн.		Відхилення +;-
		2021	2020	
1	2	3	4	5
1	Уніка	748,99	646,24	102,75
2	ARX (раніше АХА Страхування)	689,69	625,96	363,73
3	Страхова група «ТАС»	590,18	478,20	111,98
4	Українська страхова група & Глобус	501,02	450,62	50,4
5	Інго	499,12	410,12	89
6.	Арсенал Страхування	488,04	337,57	150,47
7	Аска	414,01	160,21	253,8
8	Альфа Страхування	355,62	289,15	66,47
9	PZU Україна	344,51	361,71	-17,2
10	ВУСО	340,72	243,70	97,02
11	Провідна	340,32	247,16	93,16
12	Універсальна	251,85	203,73	141,28
13	Княжа	244,44	207,76	36,68
14	Оранта	233,70	217,51	16,19
15	Кредо	184,12	193,91	-9,79
16	Українська пожежно-страхова компанія	183,04	177,76	5.28

Джерело: складено автором на основі [46]

Виходячи із даних таблиці 2.6. слід зазначити, що страхова компанія УНІКА займає лідируючу позицію по даному показнику, тоді як досліджувана нами Українська пожежно - страхова компанія займає 16 місце у 1 кварталі 2021 року порівняно з 2020 роком і зростання відбулося на 5.28 млн. грн., що складає + 3% і показує розвитком. Розглянемо узагальнені дані показників фінансової діяльності страхового ринку 1 кварталу 2019-2021 року р.(табл.2.7).

Таблиця 2.7 – Динаміка основних показників фінансової діяльності страхового ринку України за 2019-2021 роки

Показники	I кв. 2019	I кв. 2020	I кв. 2021	Темп зміни
Кількість зареєстрованих страхових компаній, одиниць	265	225	208	-57
Загальні активи страховиків	63 126,2	65 114,9	64 266,2	+1140
Обсяг сформованих страхових резервів	28 170,8	31 965,5	34 210,7	+6039,9
Валові страхові премії	13 331,1	11 548,8	12040,5	-1290.6
Валові страхові виплати,	3 311,2	3 749,9	4378,38	+1067,18
Рівень валових виплат, %	24,8%	32,5%	36,36%	+11.56%
Чисті страхові виплати	3 248,7	3 659,0	4301,7 0	+32.4%
Рівень чистих виплат, %	33,6%	37,8%	38,7%	+5.1

Джерело: складено автором на основі [71;72;73]

Отже, незважаючи на зменшення кількості страхових компаній станом на 31.03.2021 в порівнянні з 2019 роком на 57 страхових компаній ,обсяг сформованих резервів, валових страхових виплат та чистих виплат зріс,що є позитивним трендом і показує розвиток страхового ринку України.

Доречно зазначити,що основна мета страхової компанії це отримання прибутку ,який відображається за аналізований звітний період у формі №2 «Звіт про фінансові результати» (Звіт про сукупний дохід) та у формі № 1 «Баланс» наростаючим підсумком. Розглянемо чистий фінансовий результат в розрізі страхових компаній України на 30.06.2021 року(табл.2.8).

Таблиця 2.8– Чистий фінансовий результат компаній на 30.06.2021 року

№ п/п	Назва компанії	на 30.06.2021 р.(тис. грн.)
1	ARX	123 618,7
2	УНІКА	58 005,0
3	ТЕКОМ	54 853,0
4	ВУСО	52 947,6
5	ІНГО	49 978,0
6	КНЯЖА	48 971,2
7	ПРОВІДНА	42 185,5
8	PZU УКРАЇНА	41 307,1
9	ІНТЕР-ПЛЮС	32 062,0
10	ТАС СГ	30 490,6
11	АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ	30 374,0
12	ЄВРОПЕЙСЬКЕ ТУРИСТИЧНЕ СТРАХУВАННЯ	30 308,0
13	МЕГАПОЛІС СТ	18 127,4
14	ЕТАЛОН	17 516,0
15	УНІВЕРСАЛЬНА	16 924,0
16	АЛЬЯНС	14 696,8
17	ЕКСПРЕС СТРАХУВАННЯ	12 392,2
18	ПЕРША	11 360,8
19	ALLIANZ УКРАЇНА	10 864,9
20	ВІДІ - СТРАХУВАННЯ	10 757,8
21	КВОРУМ	9 983,9
22	ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СТРАХОВИЙ АЛЬЯНС	8 162,0
23	РАРИТЕТ	5 549,0
24	КОЛОННЕЙД УКРАЇНА	4 838,0
25	АЛЬФА СТРАХУВАННЯ	4 636,0
26	ЄВРОІНС УКРАЇНА	4 474,7
27	УЛЬТРА	4 218,8
28	ГАРДІАН	3 102,0
29	UPSK	2 123,0
	Разом	709 851,7

Джерело: складено автором на основі[21]

Встановлено, що провівши макроекономічний аналіз показників фінансової діяльності страховиків України варто зазначити, що по прибутку на 30.06.2021 страхова компанія ARX і УНІКА займають лідируючі позиції, тоді як досліджувана нами UPSK займає лише 29 місце і прибуток складає - 2123 тис. грн. Однак це можна вважати позитивним трендом, так як UPSK вперше за багато років у 2020 році отримала прибуток у розмірі 196 тис. грн, тоді як в попередніх роках отримано збитки, що негативно позначалося на розмірі власного капіталу. Варто відзначити, що розрахунок показників операційної ефективності ризикових страховиків для цілей квартального звіту 2021 року був змінений: виключено з розрахунку витрати страховиків, не пов'язані з операційною діяльністю, що позитивно вплинуло на прибуток. Тобто на чистий фінансовий результат компаній України на 30.06.2021 року позитивно вплинуло поживлення страхового ринку, зменшення ліквідаційних, адміністративних, інших витрат та зміна регулятора.

Обґрунтовано, що зміна регулятора даного виду фінансового ринку, яка відбулася більше року сприяло рішучішим діям НБУ із застосування заходів впливу за недотримання вимог законодавства України. Так у II кварталі за результатами нагляду, інспекційних перевірок, НБУ застосував до 10 страховиків заходи впливу у вигляді зупинення дії та / або анулювання ліцензій, учасникам, що порушували вимоги платоспроможності та надано час на усунення порушень.

Доведено позитивний тренд розвитку страхового бізнесу в Україні після зміни регулятора на НБУ, на основі використання даних поточного контролю та порівняльного аналізу страхових премій в розрізі компаній перших кварталів 2020-2021 року. Обґрунтовано позитивні результати порівняльного аналізу, які показують зменшення кількості страхових компаній в країні станом на 31.03.2021 в порівнянні з 2019 роком на 57 страхових компаній, тоді як обсяг сформованих резервів, валових страхових виплат та чистих виплат зріс, що є позитивним трендом і показує ефективність управління та розвиток страхового ринку України.

2.2. Аналіз ефективності управління через оцінку показників фінансової діяльності страхової компанії UPSK

Для проведення дослідження ефективності управління фінансової діяльності обрано Приватне акціонерне товариство «Українська пожежно-страхова компанія» скорочено як компанія ПрАТ «УПСК» або СК UPSK, яка знаходиться за адресою вулиця Кирилівська, буд. 40, м. Київ, 04080, основною діяльністю є інші види страхування, крім страхування життя. Розглянемо основні види діяльності із зазначенням найменування виду діяльності та коду:

- за КВЕД 65.12 є - Інші види страхування, крім страхування життя (основний);
- 66.21 - Оцінювання ризиків та завданої шкоди;
- 66.22 - Діяльність страхових агентів і брокерів [23].

Страхова компанія UPSK створена в 1992 році і більш ніж за 28 років бездоганної роботи стала однією з провідних страхових компаній України.

СК UPSK представлена на території України і має більше 5000 точок продажів страхових продуктів і центрів обслуговування клієнтів, які працюють на підставі агентських договорів.

Сьогодні СК UPSK – це лідер страхового ринку України, який надає широкий спектр страхових послуг і пропонує для своїх клієнтів 21 вид добровільного і 39 видів обов'язкового страхування на вигідних умовах.

Розробка і впровадження страхових продуктів дозволяють компанії UPSK виходити на нові ринки і принципово новий рівень розвитку у сфері обслуговування клієнтів. Менеджмент компанії регулярно аналізує промислові, аграрні та інноваційні ринки, ринки фінансових послуг, великого і малого бізнесу для створення страхових продуктів відповідно потреб галузі.

СК UPSK має 60 ліцензій Нацкомфінпослуг України на здійснення на страхової діяльності та розгалужену регіональну мережу (більш ніж 5000 офісів) продажів по всій території України, де у 2020 році укладено більш як мільйон договорів, а саме 1 455 140 млн. договорів страхування [23].

Впродовж останніх років СК UPSK є беззаперечним лідером за рівнем страхових виплат серед страхових компаній України, так за результатами 2020 року здійснено більш як 306 млн. грн. страхових виплат. Варто зазначити, що більш як 30000 юридичних осіб співпрацюють з СК UPSK, яка пропонує більш як 100 страхових продуктів [23].

Свідченням успішного розвитку Приватного акціонерного товариства «Українська пожежно-страхова компанія» є фінансові показники, які за 2020 році показують, що компанія залучила понад 786,5 млн. грн. страхових платежів та виплатила близько 306 млн. грн. за укладеними договорами страхування, активи компанії склали 673 млн. грн., зареєстрований (пайовий) капітал складає -100 млн. грн., страхові резерви -389 млн. грн., тоді як інвестиційний дохід складає – 34 млн. грн. [23].

Для кожного клієнта компанія протягом багатьох років залишається висококваліфікованим радником з фінансового планування і надійним партнером з убезпечення життя. UPSK надає на вибір вдосконалені програми добровільного медичного страхування, які доповнені унікальними програмами страхування - «Турбота 24/7 корпоратив», «Турбота 24/7 для кожного» і «Турбота 24/7 +» [23].

Переваги медичного страхування от СК UPSK:

- отримання можливості індивідуального наповнення програми медичного страхування відповідно розміру бюджету і специфіки діяльності;
- доступ до професійної допомоги «доктор on-line» 24/7 – швидка та якісна організація медичної допомоги відповідного рівня в зручний час;
- психологічна підтримка і подальших дій під час емоційної перегрузки;
- допомога в формуванні сімейної аптечки;
- підтримка та допомога у випадку нестандартних та складних ситуацій, пов'язаних із здоров'ям ;
- кваліфіковані рекомендації відносно профілактичних мір по взаємодії коронавірусу та його ускладнень;

- попередження та своєчасне виявлення проблем, пов'язаних із здоров'ям (проведення профілактичних заходів - профілактичних оглядів, медичних скринінгів, оздоровлень, вакцинацій, імунізацій).

Встановлено, що основним завданням компанії є забезпечити застрахованим особам доступ до якісних медичних послуг та побудувати систему страхування, в центрі якого знаходиться людина та його сім'я.

Для даної компанії характерна лінійно-функціональна організаційна структура в розрізі відділів – маркетингу, фінансів та персоналу, де формується ієрархія служб, а результати роботи оцінюються відповідними показниками. Розглянемо інформацію про органи управління Приватного акціонерного товариства «Українська пожежно-страхова компанія» (табл.2.9).

Таблиця 2.9 – Інформація про органи управління ПрАТ «УПСК»

Орган управління	Структура	Персональний склад
Правління	Голова та члени Правління	Нестеров Ігор Леонідович; Мосійчук Тетяна Костянтинівна; Лініченко Олександр Миколайович.
Наглядова Рада	Голова та члени Наглядової ради	Михайлов Олександр Михайлович; Михайлова Зоя Петрівна; Ставицький Ігор Євгенович
Ревізор	Одноосібний	Дмитренко Людмила Володимирівна

Джерело: складено автором на основі [23]

Розглянемо графічно динаміку та тренд середньооблікової чисельності персоналу СК UPSK за 2017-2020 р.р (рис.2.11) (Дод.А).

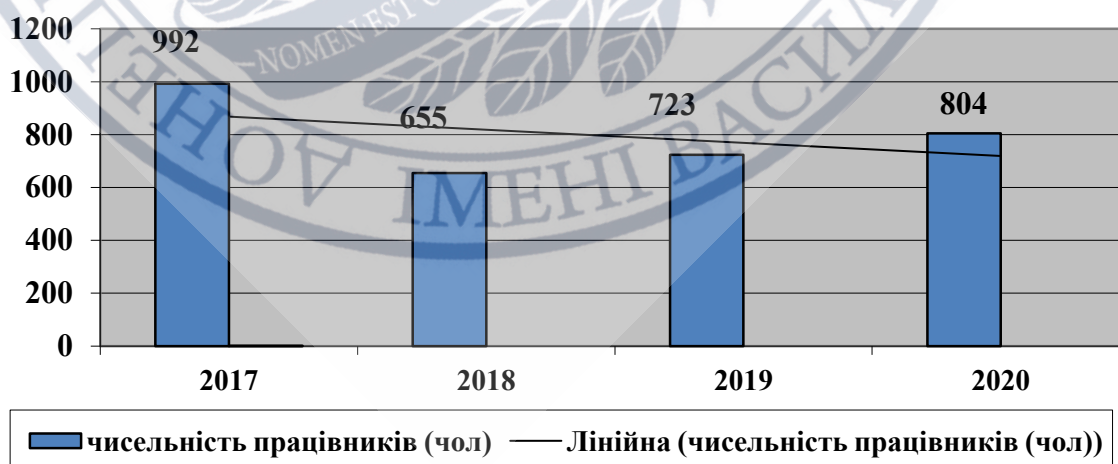


Рисунок 2.10 – Динаміка та тренд середньооблікової чисельності персоналу СК UPSK за 2017-2020 роки

Джерело: складено автором на основі [23]

Слід відмітити позитивну динаміку до зростання обсягу середньооблікової чисельності персоналу, а саме чисельність, яка у 2018 році складала 655 чол. збільшилася до 804 чол. у 2020 році, що є позитивним. Даний тренд показує ефективність управління, що пов'язано з витратами на стимулювання співробітників, що сприяє кваліфікації персоналу, і як наслідок підвищення якості надання страхових послуг, що позитивно впливає на розвиток страхового бізнесу, і як наслідок збільшення продажу страхових продуктів, що сприяє збільшенню чистих страхових премій СК UPSK, що позитивно впливає на отримання прибутку.

Розглянемо графічно ТОП 3 страхових компаній України по основних показниках фінансової діяльності за I квартал 2020 року (рис.2.11).

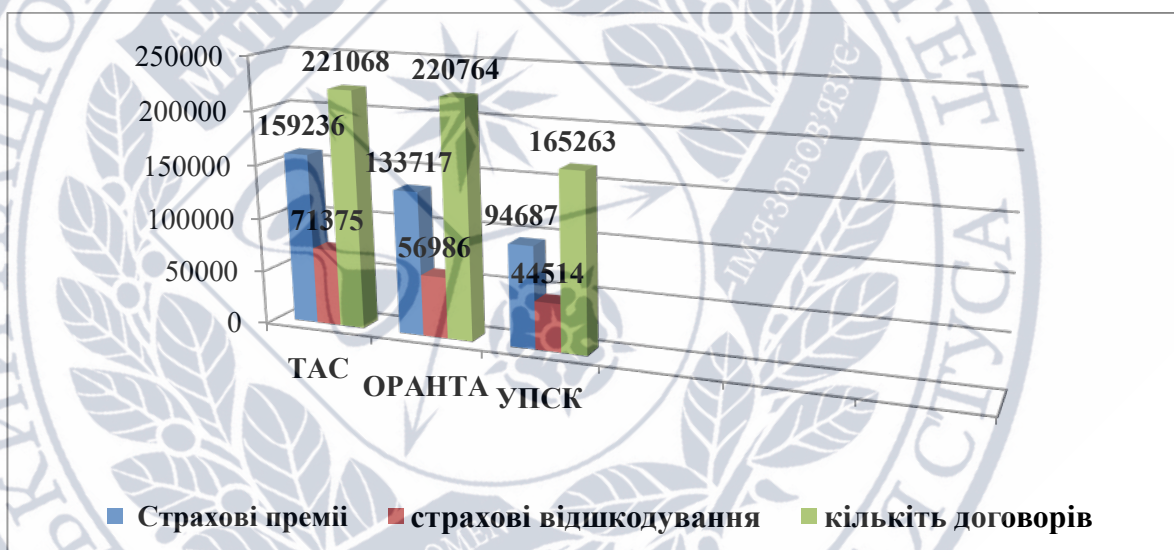


Рисунок 2.11 – ТОП 3 страхових компаній України по основних показниках фінансової діяльності за I квартал 2020 року

Джерело: складено автором на основі [45]

Виходячи з даних графіка слід зазначити, що по основних показникам фінансової діяльності досліджувана нами страхова компанія займає третє місце і по страховим преміям, і по страховим відшкодуванням і по кількості укладених угод, що говорить про її надійність, адже таку ж позицію Приватне акціонерне товариство «Українська пожежно-страхова компанія» займає і в 1 кварталі 2021 року, що засвідчує про стабільність і надійність страховика.

Проведемо аналіз основних показників фінансової діяльності ПрАТ «Українська пожежно-страхова компанія» за 2017-2020 роки і для здійснення будемо використовувати звітні показники страхової компанії, які наводяться у фінансовій звітності (Додаток А-Б) та річному звіті за 2020 рік і визначимо динаміку та тренд основних показників.

Розглянемо тенденцію та тренд активів за даними балансу Приватного акціонерного товариства «Українська пожежно-страхова компанія» за 2017-2020 р. р. (Дод. А) (рис.2.12.).

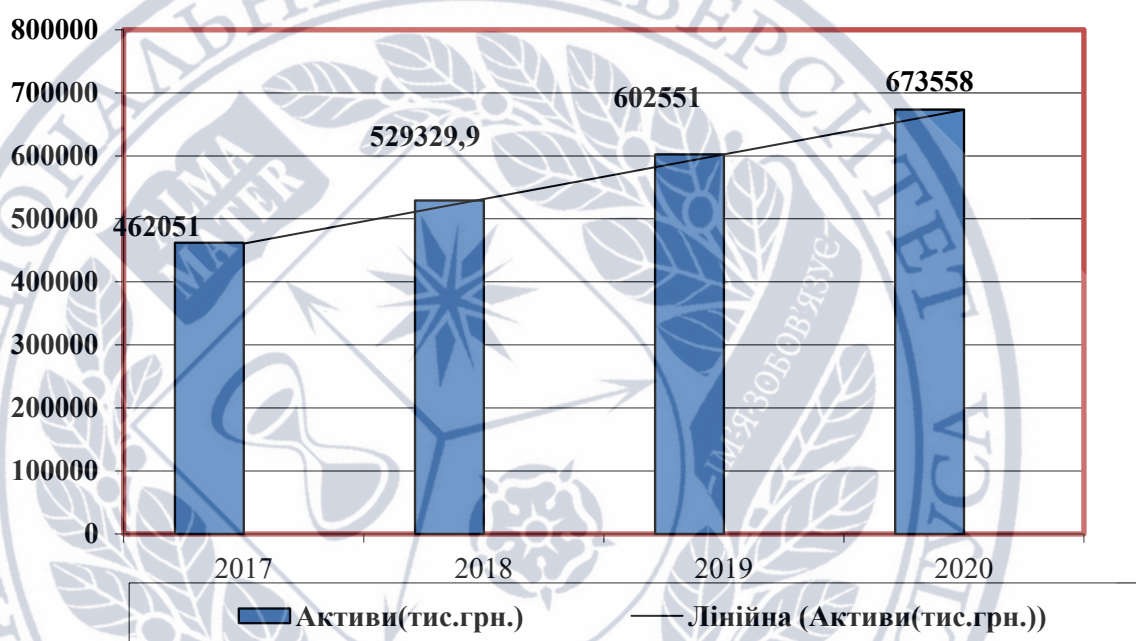


Рисунок 2.12 – Динаміка активів Приватного акціонерного товариства «УПСК» за 2017-2020 роки

Джерело: складено автором на основі [23]

Виходячи з даних діаграми активи компанії зростали досить швидкими темпами у 2017 році становили 462051 тис. грн., тоді як у 2020 році даний показник збільшився на 45.8 % і вже дорівнював - 673558 тис. грн., тобто відбулася позитивна динаміка до зростання активів, що засвідчує ефективність фінансової діяльності за даний період. Важливими показниками фінансової діяльності страхової компанії крім активів є страхові резерви та нерозподілений прибуток. Розглянемо тренд активів, страхових резервів та нерозподіленого прибутку Приватного акціонерного товариства «Українська пожежно-страхова компанія» за 2018-2020 р. р. (Дод. А.) (рис.2.13).

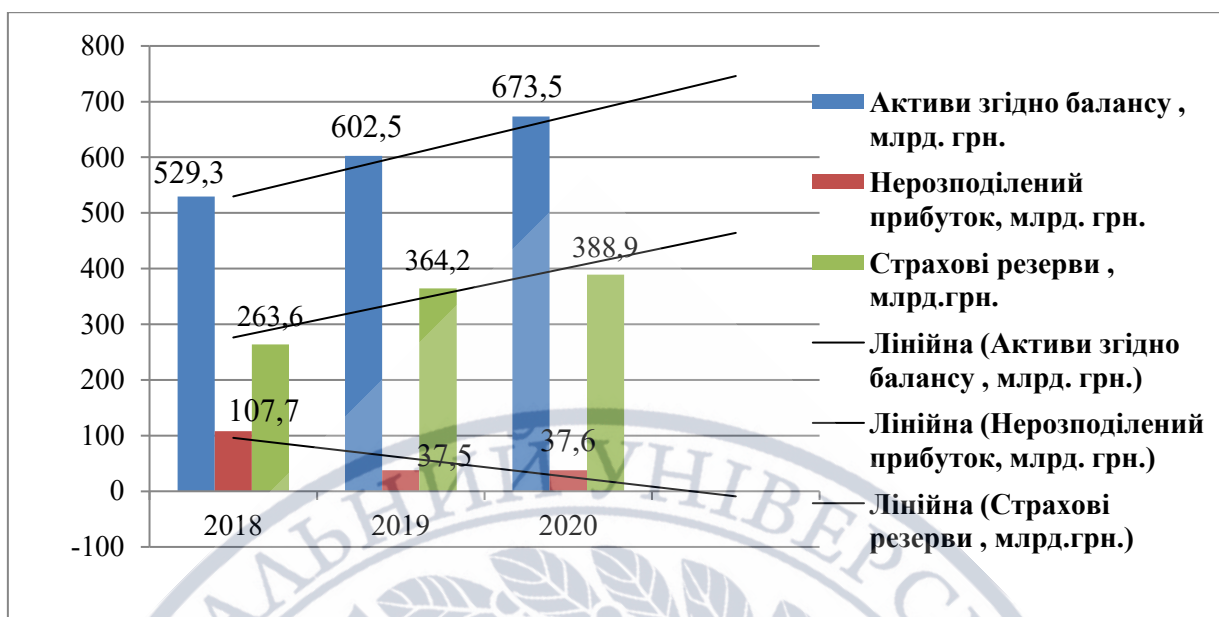


Рисунок 2.13–Тренд активів, страхових резервів та нерозподіленого прибутку Приватного акціонерного товариства «УПСК» за 2018-2020 роки

Джерело: складено автором на основі [23]

Варто зазначити приріст показників, зокрема, активів на 144.2 млрд. грн. у 2020 порівняно з 2018 роком, що складає збільшення на 27,2% та страхових резервів на 125,3 більше за аналогічний період, що складає 47,5 %.

Проведемо дослідження страхових премій СК UPSK за 2014-2020 р. р. (рис.2.14) [23].

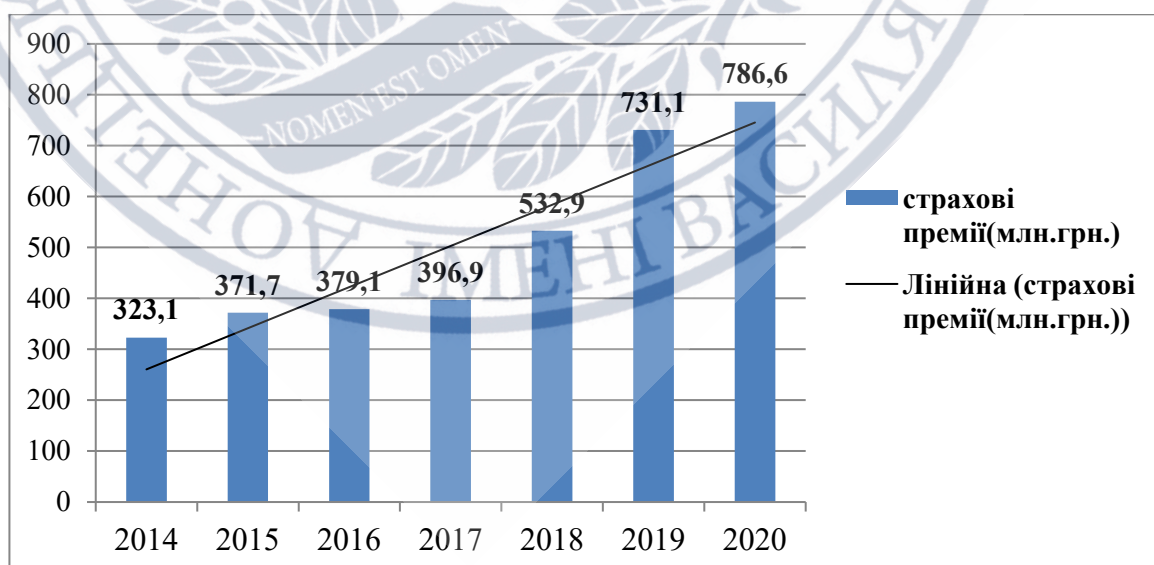


Рисунок 2.14 – Тренд та динаміка страхових премій UPSK за 2014-2020 р. р.

Джерело: складено автором на основі [23]

Дані діаграми показують позитивну тенденцію динаміки страхових премій ПрАТ «УПСК» за 2014-2020 р. р., особливо за 2019-2020 роки, коли досліджуваний показник збільшився на 7,6 %, що в сумі складає 63,5 млн. грн., а порівняно з 2014 роком збільшення на 143,5%, тобто більше чим в два рази, що в сумі складає -463,5 млн. грн. і показує розвиток бізнесу UPSK.

Розглянемо діаграму ТОП-3 регіонів України по преміям СК UPSK за 2020 рік (рис.2.15).

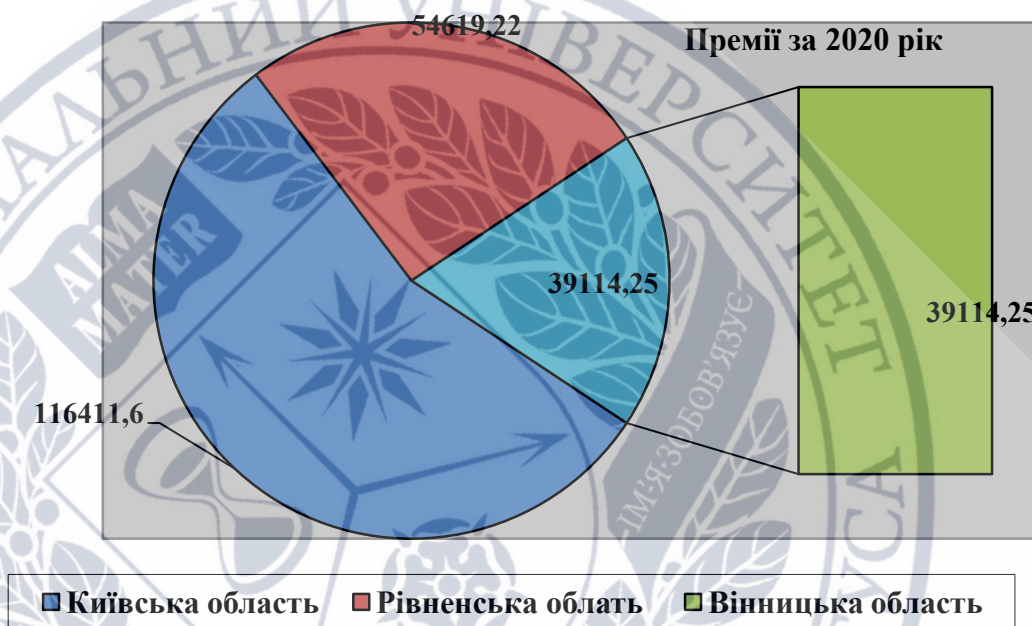


Рисунок 2.15 – ТОП-3 регіонів України по преміям СК UPSK за 2020 рік
Джерело: складено автором на основі [23]

Даний графік чітко демонструє - 1 місце по страхових преміях в більшості сегментах страхування Київська область, друге - Рівненська і третє - Вінницька.

Варто зазначити, що за результатами 2020 року був проведений аудит фінансової звітності ПрАТ «УПСК», що складається зі звіту про фінансовий стан на 31 грудня 2020 року, звіту про прибутки і збитки та інший сукупний дохід, звіту про рух грошових коштів та звіту про зміни у власному капіталі за рік, що закінчився зазначеною датою та приміток до фінансової звітності, включаючи стислий виклад значущих облікових політик.

На думку незалежного аудитора, фінансова звітність СК UPSK на 31 грудня 2020 року відображає достовірно в усіх суттєвих аспектах фінансовий стан та його фінансові результати і грошові потоки за 2020 рік, відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності. Фактична сума низькоризикових активів Компанії становить 302 390 тис. грн., що на 146 788 грн. перевищує норматив якості активів. Фактичний запас платоспроможності становить 206894 тис. грн., що на 66 361 тис. грн. перевищує нормативний запас платоспроможності, розрахований від суми надходжень платежів.

Розглянемо на діаграмі структуру страхового портфеля СК UPSK на кінець 2020 року на основі даних річного звіту (рис.2.16).



Рисунок 2.16 – Структура страхового портфеля СК UPSK на 31 грудня 2020 року

Джерело: складено автором на основі [23]

Встановлено з даних діаграми, що найбільшу складову страхового портфеля СК UPSK на 31 грудня 2020 року займає Автострахування – 65%.

Обґрунтовано, що досліджувана страхова компанія UPSK є однією із провідних та найбільш авторитетних страхових компаній в Україні, яка пропонує клієнтам широкий спектр страхових послуг, понад 100 сучасних програм, разом з якісним професійним обслуговуванням, забезпечуючи клієнтам надійний захист через фінансову стабільність, що підтверджено рейтингами та результатами проведеного аудиту фінансової звітності за 2020 рік.

2.3. Оцінка процесу управління фінансовою діяльністю страхової компанії UPSK за сучасних умов через призму факторів впливу

В процесі аналізу фінансової діяльності стану компанії необхідно враховувати фактори, які впливають на показники фінансової діяльності. Це можуть бути не лише кількісні, але й якісні чинники, зокрема зміна політичної і економічної ситуації, перебудова організаційної структури управління галуззю, зміна форм власності, кваліфікації персоналу. Тобто на показники фінансової діяльності впливають внутрішні та зовнішні фактори, що потребує управлінських підходів.

До внутрішніх факторів впливу на показники фінансової діяльності можна віднести:

- організаційну структуру управління страховою компанією, яка впливає на показники фінансової діяльності через ефективність чи не ефективність управлінських рішень, тоді результат негативний;
- організаційну структуру, яка впливає на виконання позитивних значень планових показників фінансової діяльності;
- систему взаємовідносин з клієнтами та співробітниками страхової компанії, яка дає змогу вчасно виконувати фінансові зобов'язання та планувати грошові надходження у вигляді страхових премій, що відповідно дозволяє спрогнозувати майбутні фінансові результати компанії та систему грошових потоків. Ефективність системи управління проявляється у своєчасності виконання всіх зобов'язань;
- кваліфікація персоналу, яка є важливим чинником при розробці фінансових планів і прийнятті управлінських рішень, де безпосередньо впливає на всі внутрішні фактори;
- інформаційне забезпечення у страховій компанії, яке впливає на впровадження перспективних видів страхових послуг та продуктів, нової техніки і технології і як наслідок на показники;

- якісні характеристики страхових продуктів та їх конкретність на ринку, на даний фактор впливає закон попиту та пропозиції та витрати на збут ,які впливає на обсяги продажу страхових продуктів.

До зовнішніх факторів впливу на показники діяльності СК UPSK відносяться:

- законодавство щодо оподаткування;
- макроекономічний розвиток економіки,що сприяє на показник доходів населення та інфляційні процеси;
- нестабільність в політичних і економічних відносин з іншими країнами;
- закон попиту і пропозиції при виборі нових страхових продуктів;
- конкурентне середовище страхової компанії (наявність сильних конкурентів є причиною збільшення витрат компанії на маркетинг);
- впровадження страховими компаніями технічних новинок дає змогу отримати конкурентні переваги на ринку,тоді як несвоєчасність може призвести до банкрутства бізнесу

Проведемо дослідження динаміки показників фінансової діяльності СК UPSK, яке передбачає вертикальний та горизонтальний аналіз на основі даних форми №2 «Звіт про фінансові показники» (дод. Б) за 2018-2020 роки (табл. 2.10).

Таблиця 2.10 — Аналіз динаміки основних показників фінансової діяльності СК UPSK за період 2018-2020 роки (тис. грн.)

Показники	Звітний період			Відхилення (+,-)		Темп росту, %	
	2018	2019	2020	2020 /2018	2020 /2019	2020 /2018	2020/ 2018
1	2	3	4	5	6	7	8
Чисті зароблені страхові премії	458724	653 762	764 720	305896	110958	66,7	16,9
Собівартість	18149	22 257	18 298	149	-3959	0.8	-17,8
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	141986.	210 328	306403	164417	96075	115,8	+45.7
Валовий прибуток	298588,9	421 177	440019	141430	18842	47.4	4.5

Продовження 2.10

1	2	3	4	5	6	7	8
Інші операційні доходи	16715,5	21 751	21 079	4363.5	-672	26.1	-3.1
Витрати від зміни інших страхових резервів	12149,8	42 484	16 087	3937.2	-26397	32.4	-62,1
Адміністративні витрати	126230	132 173	124287	-1943	-7886	-1.5	-6.0
Витрати на збут	192106,5	275 227	249687	-57580.5	-25540	30.0	-9.3
Інші операційні витрати	19313,3	32 541	77 066	57752.7	-44525	299.0	136.8
Чистий фінансовий результат :							
прибуток			196	20973.2	58599	282	100.3
збиток	20777,2	58403					

Джерело: складено автором на основі [23]

Встановлено з даних таблиці 2.10, що результати аналізу показників фінансові діяльності показують розвиток досліджуваної ПрАТ "Українська пожежно-страхова компанія", де чисті зароблені страхові премії у 2018 році становлять 458724 тис. грн., у 2019 - 653 762 тис. грн, а вже у 2020 році даний показник складає 764 720 тис. грн. що на 66,7 % більше у порівнянні з 2018 роком та 16,9 % порівняно з попереднім роком, що є позитивно.

Однак необхідно звернути увагу на отримані збитки, так як даний показник негативно позначився на суттєвому зменшенні показника - нерозподіленого прибутку, який у 2020 році порівняно з 2018 роком зменшився на 70.1 млрд. грн., що складає 65 % , адже даний показник зменшує власний капітал ,що є негативним в оцінці механізму управління фінансовою діяльністю досліджуваної нами ПрАТ "Українська пожежно-страхова компанія" та потребує дослідження факторів впливу на прибуток.

Розглянемо графічно динаміку та тренд основних факторів впливу, зокрема чистих зароблених премій та чисті понесені збитки за страховими виплатами на основі даних показників фінансової звітності форма №2 «Звіт про фінансові показники (Звіт про сукупний дохід) (дод. Б) ПрАТ "Українська пожежно-страхова компанія" за період 2017-2020 роки (рис.2.17).

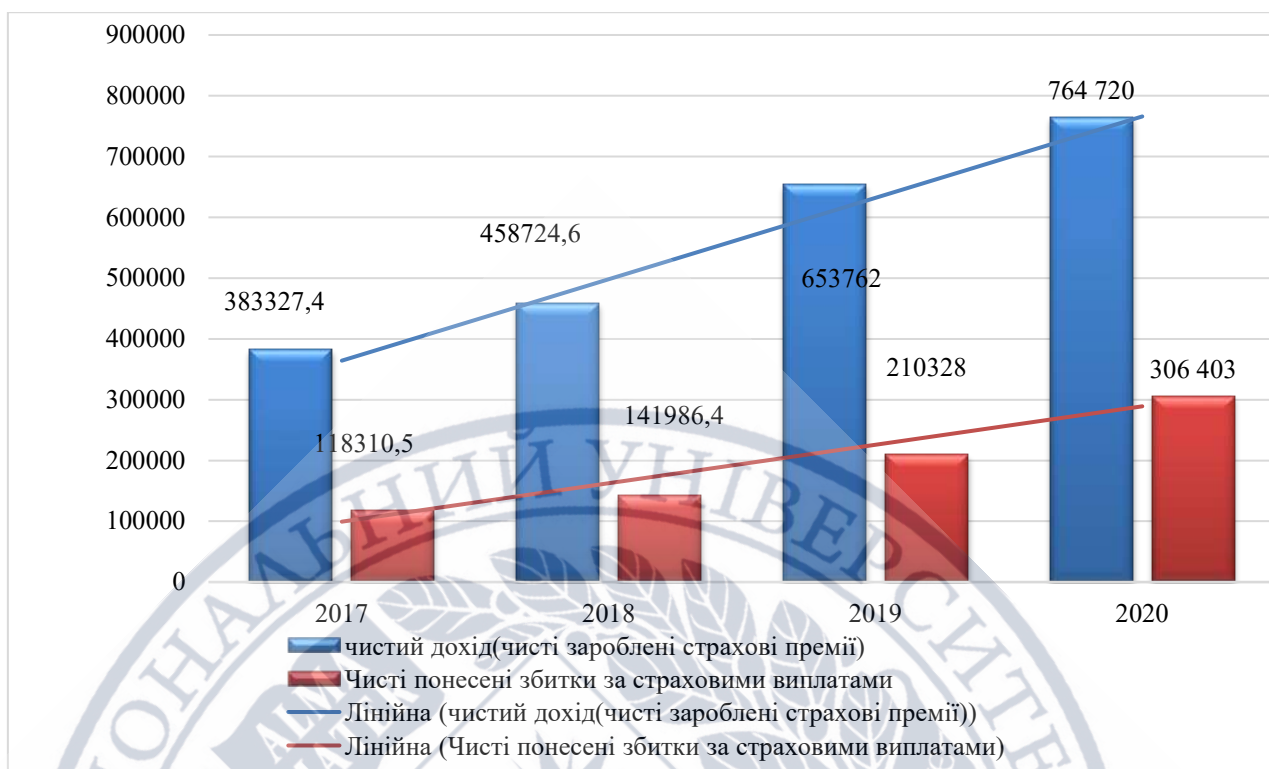


Рисунок 2.17 – Динаміка та тренд зміни чистих зароблених премій та чистих понесених збитків СК УПСК за період 2017-2020 роки

Джерело: складено автором на основі [23]

Встановлено з даних графічного аналізу, що дохід від реалізації страхової компанії (чисті зароблені страхові премії) за досліджувані роки мав тенденцію до зростання. Так, обсяг доходу в абсолютному вимірі зріс з 383327,4 тис. грн у 2017 році до 764720 тис. грн. у 2020 році і дане збільшення склало 381391,6 тис. грн. (або у відносному вимірнику 199,5%), що є позитивним для отримання прибутку. При цьому чисті понесені збитки за страховими виплатами збільшилися з 118310,5 тис. грн. у 2017 році до 306403 тис. грн. у 2020 році і складають в абсолютному вимірі на 188092,5 тис. грн. більше або у відносному вимірнику - 158,98 %. Тобто чисті понесені збитки за страховими виплатами збільшилися у 2020 році порівняно з 2018 на 115,8%, тоді як порівняно з 2019 роком на 45,7 %, і є одним із факторів впливу на формування прибутку.

Розглянемо на основі даних форми №2 «Звіт про фінансові показники» (Звіт про сукупний дохід) ПРАТ «УПСК» тенденцію чистого фінансового результату за 2017-2020 роки провівши графічний аналіз (рис. 2.18) (дод. Б).

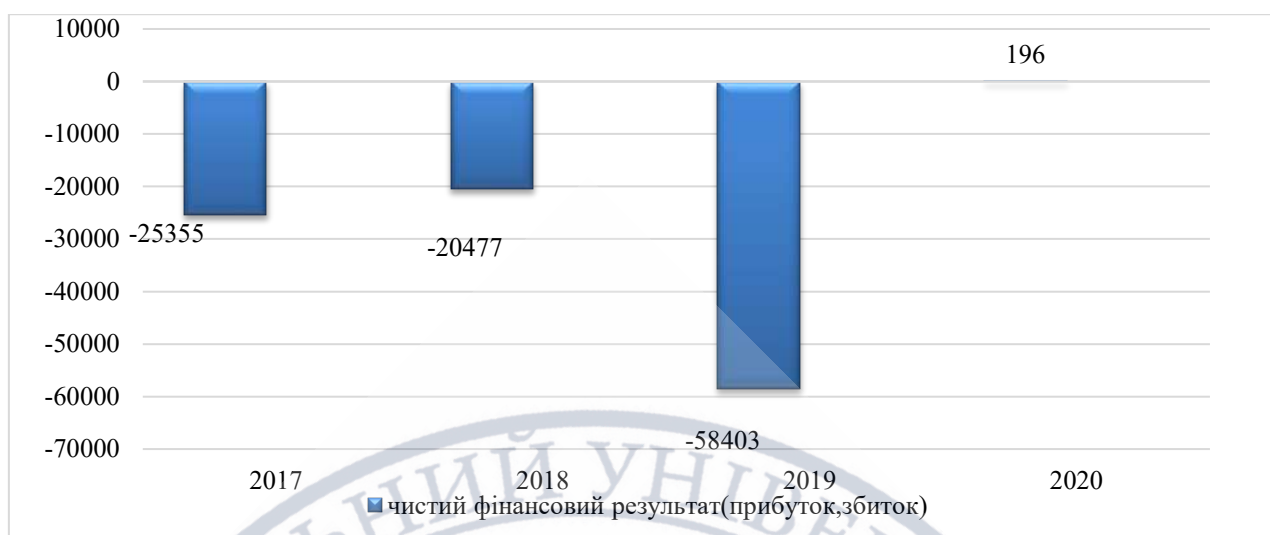


Рисунок 2.18 – Динаміка чистого фінансового результату (прибуток, збиток)

Приватного акціонерного товариства «УПСК» за 2017-2020 роки

Джерело: складено автором на основі [23]

Встановлено з даних графічного аналізу нестабільну динаміку по чистому фінансовому результату ПрАТ «Українська пожежно-страхова компанія» адже у 2017-2019 році для компанії був характерний збиток, зокрема, у 2019 році збиток склав -58403 тис. грн, тоді як у 2020 році вперше отримано прибуток, хоча й незначний, який становив 196 тис. грн, що показує позитивний тренд розвитку страхового бізнесу компанії. Тобто, досліджуване нами СК UPSK за період 2017-2019 роки отримувало збитки і тільки у 2020 році отримано незначний прибуток, який склав 196 тис. грн. ,що потребує подальшого дослідження механізму управління фінансовою діяльністю страхової компанії щодо вивчення позитивного впливу факторів.

Доведено, що на прибуток страхового бізнесу мають вплив ефективні управлінські рішення щодо конкурентних переваг на страховому ринку як засвідчують рейтинги та прийняття нормативних документів на рівні держави, так як аналогічний лінійний тренд відзначається у всіх страхових компаніях як показує статистика. Однак досліджувана нами страхова компанія UPSK нарощує та збільшує долю на страховому ринку, що свідчить про ефективність управління ,яке сприяє збільшенню обсягу чистих зароблених страхових премій та отримання прибутку, що означає розвиток страхового бізнесу.

Висновок до розділу 2

У другому розділі проводиться аналіз стану сучасного страхового ринку України та досліджуваної страхової компанії UPSK, зокрема.

Досліджено показники фінансового результату страховиків України на 30.06.2021 року, які показують, що страхова компанія ARX і УНІКА займають лідируючі позиції, тоді як досліджувана нами СК UPSK займає лише 29 місце - 2123 тис. грн., однак це є позитивним трендом.

Встановлено, що досліджувана компанія ПрАТ "Українська пожежно-страхова компанія" за 2017-2019 роки отримувала збитки, що негативно позначалося на розмірі власного капіталу і вперше у 2020 році отримано незначний, однак прибуток, який склав 196 тис. гривень. Тобто на фінансовий результат компаній України на 30.06.2021 року позитивно вплинуло пожвавлення страхового ринку, зменшення ліквідаційних, адміністративних та інших витрат і зміна регулятора.

Зазначено, що є потреба подальшого дослідження механізму управління фінансовою діяльністю досліджуваної страхової компанії щодо вивчення позитивного впливу факторів на прибуток за рахунок ефективних управлінських рішень щодо конкурентних переваг на страховому ринку в сучасних умовах та прийняття нормативних документів на рівні держави, так як негативний лінійний тренд відзначається у всіх страхових компаніях як показує статистика.

Доведено, що досліджувана нами страхова компанія UPSK є однією з провідних та найбільш авторитетних страхових компаній в Україні, яка пропонує своїм клієнтам широкий спектр страхових послуг, понад 100 сучасних програм, разом з якісним професійним обслуговуванням. СК UPSK здійснюючи ефективне управління забезпечує своїм клієнтам надійний захист та впевненість, тобто довіру про що свідчать показники дослідження рейтингів і аудиторський висновок, отриманий прибуток у 2020 році і доречно відмітити позитивний тренд збільшення розміру прибутку за 1 півріччя 2021 року до 2123 тис. грн, що означає розвиток страхового бізнесу.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ ЗА СУЧАСНИХ УМОВ

3.1. Використання контролю як ефективного інструменту управління фінансовою діяльністю страхової компанії

В сучасних умовах розвитку економіки стан вітчизняного страхового ринку вимагає використання нових ефективних управлінських підходів менеджерами страхових організацій щодо прийняття управлінських рішень. Варто зазначити, що в сучасних умовах на показники фінансової діяльності страхових компаній впливають внутрішні та зовнішні ризики, що потребує впровадження нових інструментів управлінського впливу щодо визначення чітких стратегічних цілей розвитку. Саме фінансовий контроль дасть можливість оцінити досконалість поточних і перспективних фінансових планів, своєчасно реагувати на негативні фактори, і як наслідок, уникнути труднощів з визначенням прогностичної фінансової стійкості страхових компаній. У зв'язку з цим особливе значення має проблема підтримання платоспроможності бізнесу, яка є запорукою виконання взятих ними страхових зобов'язань, де важливу роль відіграє фінансовий контроль, який виступає невід'ємною складовою управління даним бізнесом та одночасно – дієвим інструментом фінансового менеджменту як державного та управлінського нагляду за страховою діяльністю. Основні аспекти визначення сутності, забезпечення та удосконалення фінансового контролю страхових організацій досліджені в працях вітчизняних і зарубіжних учених. Віддаючи належне доробку учених, слід зауважити, що фінансовий контроль страхових організацій в умовах економічної нестабільності вимагає подальшого дослідження, це стосується підвищення ефективності управління через призму контролю на макро- та мікрорівні. Процес дослідження потребує поглиблення теоретичних засад фінансового контролю фінансової діяльності

страхових компаній як ефективного інструмента управління на макро- і мікрорівні.

Складовою інфраструктури фінансового ринку є страхові організації, які мають виконувати важливу функцію захисту суспільства від різного роду небезпек і ризиків. Дотримання страховиками своїх зобов'язань перед користувачами та державою покликана сприяти продумана система ефективного фінансового контролю. Термін «фінансовий контроль» не є новим у науковій літературі, проте дефініція «фінансовий контроль страхових організацій», на нашу думку потребує детального вивчення та уточнення, особливо з огляду важливості та ефективності управління фінансовою діяльністю страхової діяльності.

Для того, щоб сформулювати власне бачення та визначення терміна «фінансовий контроль страхових організацій» розглянемо вже існуючі погляди вчених на фінансовий контроль, що має зв'язок з такими категоріями, як «фінанси» і «контроль» саме страхових компаній. В науковій літературі зазначається, що слово «контроль» походить від французького «controle», яке означає «перевірка», від старофранцузького controle – «список, котрий має дублікат для перевірки». Однак вчені по-різному тлумачать термін «контроль», одні вважають, це нагляд за об'єктом і підтримання його функціонування згідно із встановленими принципами через порівняння фактичного стану об'єкта із нормою контролю та станом, який слід забезпечити [43]. Ряд інших вчених стверджують, що контроль є функцією системи управління, де розуміється система спостереження і перевірки процесу функціонування і фактичного стану керованого об'єкта з метою встановлення відхилень від заданих параметрів або діяльність, що здійснюється для корегування поведінки підконтрольного об'єкта [34].

Варто зазначити, що виконання норм контролю визначених законами та інших нормативно-правовими актами також належать контролю в частині фінансової дисципліни, ефективного використання фінансових ресурсів і майна та внесення рекомендацій щодо організації роботи.

В сучасних умовах із розвитком теорій про державу та економіку, з'явилися нові погляди щодо функції фінансів бізнес діяльності та контрольної функції держави. У сучасній економічній літературі фінанси визначають як систему економічних відносин та пов'язані з формуванням, розподілом і використанням централізованих та децентралізованих фондів грошових коштів для виконання функцій держави і забезпечення умов розширеного відтворення. Під централізованими фінансами розуміють економічні відносини, пов'язані з формуванням і використанням фондів грошових коштів держави, що акумулюються в державній бюджетній системі і урядових позабюджетних фондах, під децентралізованими фінансами – грошові відносини, що опосередковують кругообіг грошових фондів підприємств[60].

Встановлено з наведених визначень, що фінансовими вважаються ті грошові відносини, які опосередковують відносини розподілу і перерозподілу вартості внутрішнього валового продукту.

Зарубіжні вчені трактують фінанси більш прагматично, розмежовуючи фінанси приватного підприємницького сектора та фінанси держави. Так достатньо вичерпне визначення фінансів, як «економічний аналіз державної діяльності», що теж є хибним та неповним, бо фінанси торкаються як державної, так і недержавної діяльності [53].

Українська фінансова школа вважає, що фінанси торкаються всіх сфер діяльності суспільства і присутні на всіх рівнях господарської діяльності. Адже на рівні страхових компаній виникають відносини, що пов'язані із утворенням, розподілом та використанням грошових фондів, які мають яскраво виражений фінансовий характер, де теж відбувається рух вартості, створений рухом грошових коштів.

Наведені визначення економічної сутності фінансів не вичерпують усього розмаїття концептуальних підходів та міркувань із цього питання, адже фінансовий контроль, у вітчизняній науці, як правило, розглядається через функції фінансів. Більшість учених виділяють дві основні функції фінансів – розподільну і контрольну. Сутність розподільної функції в тому, що фінанси

беруть участь у розподільчому процесі, під час якого здійснюється розподіл національного доходу. У результаті функціонування фінансів створюються публічні фонди коштів, використовуються фінансові ресурси, які забезпечують виконання завдань і функцій держави, органів місцевого самоврядування, інших публічних та господарських суб'єктів.

Самостійною функцією фінансів є контрольна функція, на існування якої вказували багато вчених, яка проявляється в контролі за розподілом між відповідними фондами валового внутрішнього продукту та їх ефективним, цільовим та законним витрачанням [22].

Завдяки контрольній функції створюються умови для здійснення фінансового контролю за формуванням публічних фондів коштів, розподілом коштів відповідно до встановлених цілей та ефективним, доцільним, законним використанням та управлінням в страховій галузі.

В економічній літературі існують різні думки щодо співвідношення контрольної функції фінансів та фінансового контролю.

Поняття «фінансовий контроль» і «контрольна функція фінансів» є різними, оскільки контрольна функція фінансів – це прояв суспільного призначення фінансів і забезпечення економічних умов для здійснення контролю за формуванням, розподілом і використанням фондів грошових коштів, державного і комунального майна, тоді як фінансовий контроль – це діяльність відповідних суб'єктів, які застосовують контрольний характер фінансів на практиці прирівнюючи їх до норми контролю.

Фінансовий контроль є своєрідним видом, де одні вчені вважають - діяльністю, інші стверджують, що це функція управління.

Однак більшість вчених, трактуючи поняття «фінансовий контроль», прямо зазначають, що це функція управління, вказуючи, що це система нагляду і перевірки фінансової діяльності керованого об'єкта, з метою оцінювання обґрунтованості та ефективності прийнятих рішень, виявлення відхилень від норми контролю та вжиття профілактичних заходів щодо недопущення та виправлення помилок. Контроль є одна із форм управління

фінансовими ресурсами щодо формування та раціонального їх використання в державних структурах економіки.

Також контроль виступає як «... особлива управлінська функція держави, реалізація якої передбачає встановлення правових норм, що визначають порядок використання суб'єктами фінансових ресурсів, проведення моніторингу щодо виконання норм контролю фінансових ресурсів для виявлення, усунення, профілактики незаконних операцій і вжиття заходів щодо відшкодування збитків, завданих державі, суб'єктам бізнесу та громадянам» [58].

До визначення фінансового контролю як виду діяльності звертається більшість вчених, які виділяють його ціль, суб'єкти та вважають, що фінансовий контроль діяльністю державних і громадських органів полягає у перевірці обґрунтованості процесів формування і використання фінансових ресурсів для дотримання планових пропорцій у розширеному відтворенні.

Значно ширше визначення фінансового контролю слід розглядати щодо «... діяльності фінансових, кредитних і господарських органів (організацій), що регулюється нормами права, спрямовану на забезпечення фінансової, бюджетної, податкової, кредитної, розрахункової і касової дисципліни у процесі виконання планів і яка полягає у перевірці законності, обґрунтованості і раціональності грошових витрат» [43].

Деякі вчені вважають, що формально об'єктом фінансового контролю є показники фінансової діяльності, але оскільки регламентується процес формування, розподілу і використання фінансових ресурсів, або відображають результативність кругообігу, то фактичним об'єктом контролю є весь процес бізнес діяльності. Виходячи зі складу суб'єктів і не чітко визначеного об'єкта можна вважати, що це визначення комплексне та стосується як державного, так і недержавного фінансового контролю.

Слід зазначити, що існує різне трактування поняття «фінансовий контроль», зокрема як комплексної категорії, в якій поєднуються два види:

державний і недержавний (рівень бізнесу та незалежний контроль аудиторських фірм) [36].

Розглянемо класифікацію контролю залежно від виду, а саме фінансовий контроль на державному рівні та на рівні бізнес одиниці (рис.3.1).

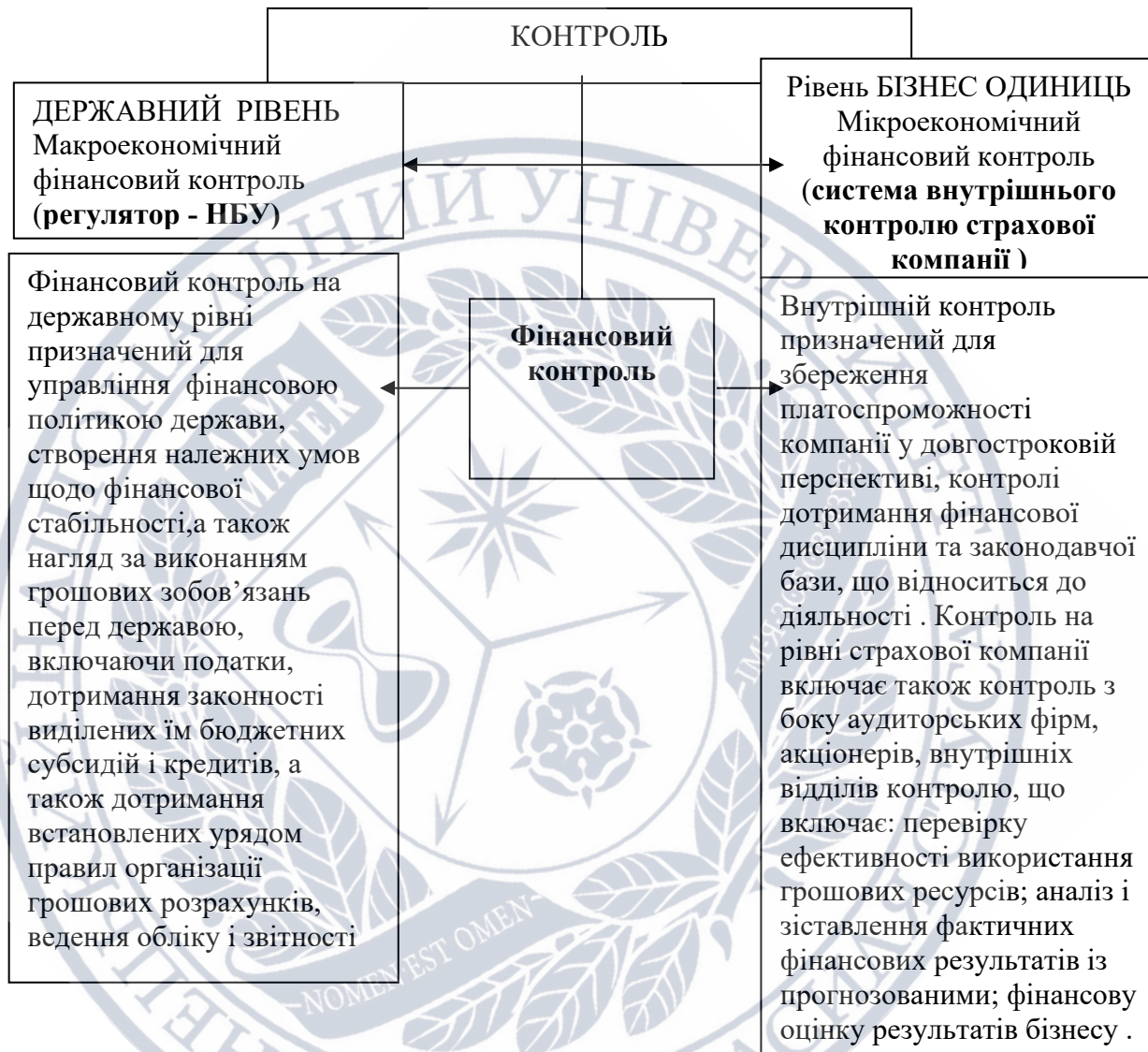


Рисунок 3.1 – Класифікація рівнів здійснення контролю показників фінансової діяльності страхових компаній як ефективний інструмент

Джерело: складено автором на основі [29;34]

Важливо зазначити, що фінансовий контроль на державному рівні призначений для нагляду за виконанням грошових зобов'язань перед державою, включаючи податки й інші обов'язкові платежі, дотримання законності і доцільності при витраті виділених їм бюджетних субсидій і кредитів, а також дотримання встановлених урядом правил організації

грошових розрахунків, ведення обліку і звітності, тощо. Тоді як на рівні компанії фінансовий контроль (внутрішній) призначений для збереження платоспроможності компанії у довгостроковій перспективі, контролі дотримання фінансової дисципліни та законодавчої бази, що відноситься до діяльності суб'єкта бізнесу.

Встановлено, що фінансовий контроль на рівні страхової компанії включає також контроль з боку банківських, кредитних установ, аудиторських фірм, акціонерів, внутрішніх відділів контролю через призму перевірки ефективності використання грошових ресурсів; аналіз і зіставлення фактичних фінансових результатів із прогнозованими; фінансову оцінку результатів інвестиційних проектів, які здійснюються за рахунок коштів страхувальників.

Обґрунтовано, що контроль стає всеохоплюючим і здійснює нагляд за всіма бізнес-процесами об'єкта контролю, що мають прямий вплив на рух грошей і ефективність показників фінансової діяльності страхової компанії.

І саме, фінансовий контроль посідає важливе місце в системі фінансового управління, який є самостійною та специфічною функцією, зміст якого полягає в тому, що це є:

- по-перше, системою дій щодо спостереження за функціонуванням об'єкта щодо оцінки обґрунтованості й ефективності прийняття управлінських рішень та отриманих результатів;
- по-друге, системою дій, щодо перевірки дотримання та виявлення порушень законності фінансово-економічного законодавства, фінансової дисципліни суб'єктами фінансових відносин;
- по-третє, системою дій контролю планування фінансових показників в частині своєчасності та обґрунтованості розрахунків, що впливають на надходження доходів та раціональності їх ефективного використання;
- по четверте, системою дій щодо захисту фінансових інтересів всіх суб'єктів бізнесу і управління [32].

На нашу думку, необхідність фінансового контролю для економіки, держави та бізнесу полягає у збереженні платоспроможності суб'єкта бізнесу у

довгостроковій перспективі. Дотримання фінансової стабільності досягається шляхом дотримання законодавчої та фінансової дисципліни для виконання своїх зобов'язань як перед державою так і перед страхувальниками, що потребує управління фінансовою діяльністю страхової компанії.

Варто розглядати управління страховим бізнесом через призму фінансового контролю та реалізації призначення фінансів як економічної категорії. Саме завдяки притаманній фінансам контрольній функції створюються умови для здійснення фінансового контролю показників фінансової діяльності страхової компанії.

Для з'ясування фінансового контролю страхових компаній як ефективного інструменту управління, нами розглядалися специфіка їхньої роботи, що і підтвердило необхідність особливої організації контролю фінансової діяльності цієї галузі економіки. Як виявлено в процесі дослідження, особливість діяльності страхової компанії полягає в тому, що страховик спочатку акумулює кошти, а потім несе витрати: на компенсацію збитків за укладеними страховими угодами, на превентивні роботи щодо взятості в управління ризику; вкладання коштів в інвестиційні програми та проекти, що потребує використання такого інструмента як контроль, на макрорівні – це регулятор, а на макрорівні – система внутрішнього контролю. Тоді як у виробництві спочатку здійснюються витрати, а потім вже їх компенсують реалізуючи виготовлену чи закуплену продукцію,

При цьому упродовж діяльності страховик формує страхові резерви і використовує їх з метою покриття збитків страхувальників, компенсації власних витрат й одержання прибутку. Усі кошти страхової компанії, що беруть участь у кругообігу капіталу, поділяються на власні і залучені, які є фінансовими ресурсами страховика та є в розпорядженні з метою здійснення бізнес процесу починаючи з укладання договору до виконання зобов'язань перед страхувальником .

Встановлено, що специфічна фінансова діяльність страховиків зумовлює здійснення особливого контролю показників страхових компаній, що значно

відрізняється від здійснення фінансового контролю в бюджетних установах та бізнесі, що пов'язано з витратами на стимулювання співробітників та підвищення якості страхових послуг.

Виникає необхідність контролю: факту продажу страхової послуги, повноти формування страхових резервів з урахуванням ліквідності, диверсифікованості та законності розміщення грошових коштів, правомірності здійснення виплати страхового відшкодування.

Отгрунтовано, що організація дієвої системи внутрішнього фінансового контролю для оперативного управління фінансовою діяльністю страхових компаній є важливим завданням менеджменту з огляду на сучасні виклики: фінансова нестабільність, економічна криза, процес інтеграції та гармонізації, комп'ютерна революція і глобальна мережа Інтернет - технологій. Вчасна об'єктивна інформація системи фінансового контролю повинна бути відкритою та доступною для керівництва компанії, адже від її актуальності та повноти залежить ефективність прийняття управлінських рішень, направлених на розвиток страхової компанії та показники фінансової діяльності. Для ефективності механізму управління фінансовою діяльністю компанії необхідно мати зворотний зв'язок, який реалізується за допомогою інформації контролю, яка поширюється на процеси управління, як профілактична функція.

Професор Шевчук В.О. зазначає, що категорію «... «ефективність» щодо контролю слід розуміти як ступінь пристосованості контролюючої системи до розв'язання певної проблеми у визначених умовах. Такий підхід дозволяє сформулювати поняття потенціалу контролю, а також визначати умови одержання емерджентного ефекту контролю, якими є визначеність контролюючого суб'єкта, адресність контролюваного об'єкта, цільова спрямованість, збалансованість, повнота здійснення і своєчасність контрольних дій та оптимальна пов'язаність системи контролю з оточуючим економічним середовищем» [64].

Обгрунтовано, що ефективність контролю в нашому випадку щодо страхової компанії визначається як пристосованість контролюючої системи до

розв'язання певної проблеми, зокрема, контролю ефективного використання фінансових ресурсів, що сприятиме фінансовій стабільності страхового бізнесу, і як наслідок довіра страхувальників, що сприятиме розвитку страхового ринку

Виходячи із зазначеного, обґрунтованим буде висновок, про те що фінансовий контроль є невід'ємним і важливим складником управління фінансовими ресурсами страхових компаній. Управління здійснюється на основі повної об'єктивної інформації щодо надходження та використання фінансових ресурсів, ефективність регулювання та наявність відхилень від норм контролю, виявлення причин, які перешкоджають формуванню й ефективному використанню фінансових ресурсів в інвестиційній діяльності .

Встановлено, що важливо також є вжиття заходів для профілактики та попередження негативних явищ страхових компаній на майбутнє на основі даних інформації системи внутрішнього контролю.

Доведено, що фактично контроль не обмежується роллю пасивного спостерігача, а активно впливає на раціональне використання фінансових ресурсів, усунення недоліків для оптимального функціонування страхової компанії як об'єкта управління. Так, вважаючи контроль однією із основних функцій управління, можна стверджувати, що чітко налагоджена система внутрішнього контролю дає змогу своєчасно реагувати та корегувати завдання щодо управління бізнесом, що сприятиме поліпшенню показників звітності.

Доведено, що мікроекономічний контроль передбачає створення ефективної системи внутрішнього фінансового контролю, яка здійснює постійний оперативний контроль показників фінансової діяльності страхових компаній для швидкого реагування на відхилення від норми контролю щодо запобігання різких змін показників та впливу на негативні фінансові наслідки.

Обґрунтовано, що важливим інструментом вдосконалення механізму управління фінансової діяльності страхових компаній є використання макроекономічного контролю через запровадження ефективного регулятора, зокрема в даний час це- НБУ ,що є важливим як для страхової компанії, так і для ринку страхових послуг України в цілому.

3.2. Прогнозування показників фінансової діяльності страхової компанії UPSK через покращення механізму управління

Варто зазначити, що для розвитку ринку страхових послуг, який є другим за рівнем капіталізації серед інших небанківських фінансових ринків важливим є моделювання прогнозних показників. В процесі управління менеджмент ПрАТ "UPSK" здійснює моделювання показників фінансової діяльності у прогнозному звіті про фінансові результати – це форма внутрішньої фінансової звітності, яка складена до початку звітного періоду і відображає результати фінансової діяльності, які прогнозується. Це один із документів зведеного бюджету, де показано, який дохід прогнозується отримати досліджуваною страховою компанією через врахування впливу факторів та визначити, який матиме фінансовий результат з урахуванням затрат. Даний план про прибутки зводить прогнозовані оцінки різних позицій доходів і витрат на майбутнє на основі тенденцій попередніх періодів.

Розглянемо прогноз основних факторів впливу на чистий прибуток ПрАТ «Українська пожежно-страхова компанія» на 2021 рік (табл. 3.1.).

Таблиця 3.1 – Прогнозування основних факторів впливу на чистий прибуток ПрАТ «Українська пожежно-страхова компанія» на 2021 рік

Показники (тис. грн.)	Роки				Темп росту (%)	
	2018	2019	2020	Прогноз 2021	2019/2018	2020/2018
1. Чисті зароблені страхові премії	458724	653762	764 720	894722	+42.5	+17.0
2. Чисті понесені збитки за страховими виплатами	141986	210328	306403	446429	+48.1	+45,7
3.Адміністративні витрати	126230	132173	124287	116830	+4.7	-6.0
4.Витрати на збут	192106	275 27	249687	226466	+43,2	-9.3

Джерело: складено автором на основі [23]

Отже, виходячи із тенденцій попередніх звітних періодів прогнозується, що чисті зароблені страхові премії мають тенденцію до росту і використовуючи попередній період темп росту у 2021 році складе 17,0 % за

рахунок нових споживачів, що отримають страхові послуги і становитимуть у 2021 році - 894722 тис. грн, тоді як чисті понесені збитки за страховими виплатами зростуть до 446429 тис. грн, це два основні фактори від яких залежать результат фінансової діяльності ПрАТ «Українська пожежно-страхова компанія». Однак адміністративні та витрати на збут мають тенденцію до зменшення, що є позитивно позначиться на прибутку.

Розглянемо графічно прогноз основних факторів впливу на прибуток в 2021 році, а саме чисті зароблені страхові премії та чисті понесені збитки за страховими виплатами ПрАТ «УПСК» з урахуванням тенденцій попереднього періоду дослідження (рис.3.2).

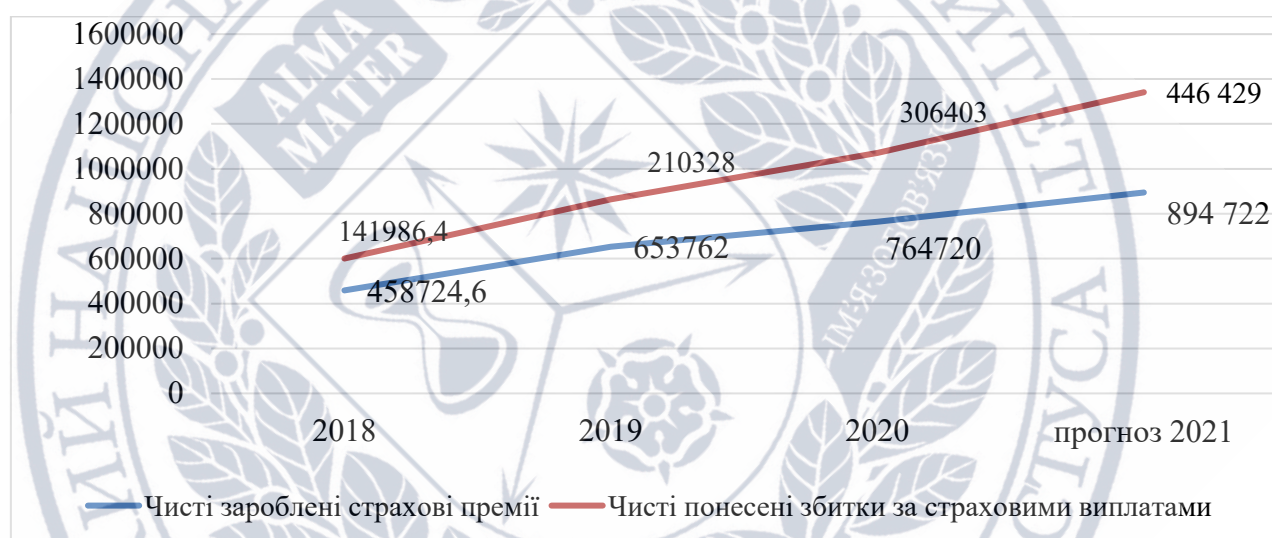


Рисунок 3.2 – Прогноз факторів впливу на прибуток ПрАТ «УПСК» на 2021 рік

Джерело: складено автором на основі [23]

Варто зазначити, що моделювання прогнозу зростання чистого прибутку відбувається за рахунок позитивного впливу факторів рахунок розширення та розвиток страхового бізнесу. Адже інвестор визначає рівень дохідності активів порівнюючи їх з альтернативними напрямками інвестування через отримання чистого прибутку за умови порівняльного ризику.

Обґрунтовано, що прогнозується отримання чистого прибутку досліджуваною страховою компанією, і це найважливіший показник для оцінки ефективності системи управління бізнес діяльності, оскільки відбиває

ступінь активності та фінансового надійності та стабільності, завдяки ефективності менеджменту. Аналіз прогнозних факторів дозволяє з'ясувати тенденції впливу зміни на прибуток, визначення вплив приросту і на цій основі дати оцінку роботи бізнесу по використанню можливостей щодо зниження витрат.

Встановлено тісний взаємозв'язок між досліджуваними показниками, що потребує прийняття ефективних управлінських рішень щодо збільшення обсягу продажу страхових продуктів, що сприятиме розвитку бізнесу, і як наслідок отримання прибутку.

Проведемо моделювання прогнозу чистого прибутку ПрАТ «Українська пожежно-страхова компанія» на 2021 рік враховуючи тенденції 1 півріччя 2021 року, де отримано прибуток у розмірі 2123 тис. грн, тобто за рік при дотриманні такого тренду прибуток складе 4246 тис. грн. (рис.3.3).

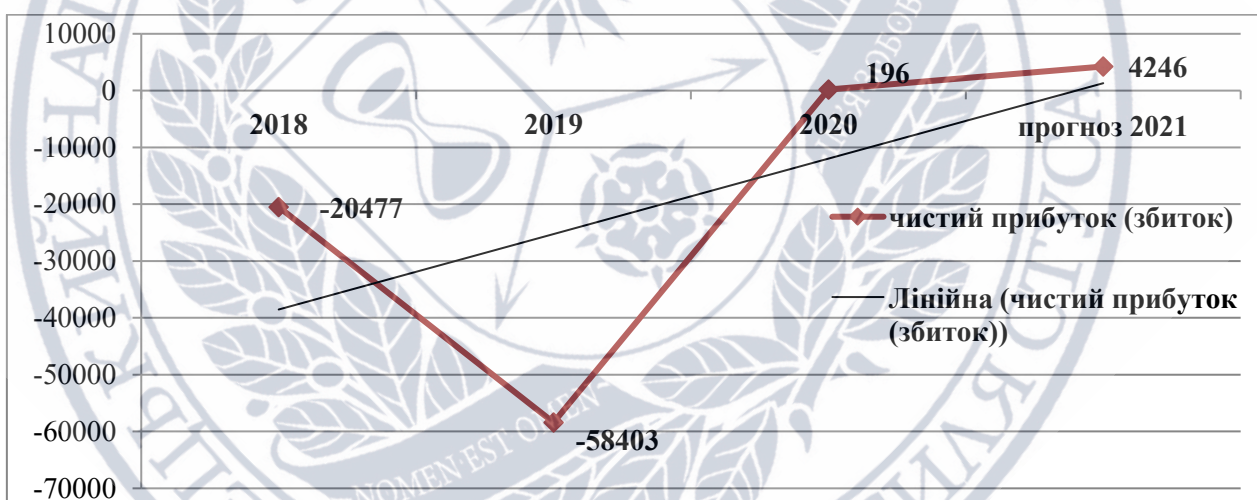


Рисунок 3.3 – Прогноз чистого прибутку ПрАТ «УПСК» на 2021 рік

Джерело: складено автором на основі [23]

Обґрунтовано, що проаналізовані фінансові прогнози є інструментом ефективного управління ПрАТ «Українська пожежно-страхова компанія» на 2021 рік, а також засобом моделювання на їх підставі розроблення різних прогнозів щодо розвитку бізнесу та отримання прибутку з урахуванням як внутрішніх, так і зовнішніх факторів за рахунок збільшення нових споживачів страхових послуг в конкурентному середовищі в перспективі.

3.3. Розробка сучасної концепції механізму управління фінансовою діяльністю страхових компаній за сучасних умов

В сучасних умовах на ведення бізнесу впливають кризові явища у фінансовому і реальному секторах економіки, які визначають фінансову нестабільність бізнес одиниць. Особливо гостро це питання постає перед страховими компаніями, які використовують фінансові ресурси страхувальників, які надаються на довгостроковий період або кошти з ризикових видів страхування. Для досягнення позитивного фінансового результату необхідним є ефективна організація управління фінансової діяльності страховика. Криза на ринку страхових послуг України призвела до значних проблем з управління страховими компаніями, навіть з іноземним капіталом. За таких умов менеджмент страхових компаній потребує розробки сучасної концепції механізму управління фінансовою діяльністю, що буде спрямована на стабільність, прибутковість та усунення кризових проявів у діяльності бізнесу.

Дослідженням проблем формування та розвитку страхового ринку в Україні присвячено наукові праці багатьох науковців. Відзначаючи суттєві наукові напрацювання у межах пошуку та розроблення шляхів підвищення ефективності управління бізнесом страхових компаній, визначено низку проблем, що потребують додаткового вирішення, зокрема розроблення ефективної процедури коригування фінансового стану, впровадження комплексу заходів із підвищення ефективності управління бізнесом страхової компанії та державне регулювання щодо створення стратегії розвитку компаній страхового ринку. Для вдосконалення механізмів управління фінансовою діяльністю страхової компанії необхідно розробка заходів щодо підвищення ефективності управління бізнес діяльності страхових компаній України на основі розробки державної стратегії розвитку ринку страхових послуг. Дослідження показників страхового ринку України показує наявність кризи, що підтверджується зменшенням кількості страхових компаній [70].

Встановлено наявність та розвиток кризи на ринку страхування України через оцінку фінансового стану страхових компаній за період дослідження, яка показує покращення фінансових показників переважно компанії з іноземним капіталом, однак більша частина має незначні зміни. Варто зазначити компанії із нестійким фінансовим станом отримують збитки і зазнають значних проблем у фінансовій діяльності, що потребує вжиття заходів [70].

Для підвищення ефективності управління щодо покращення фінансової діяльності страхових компаній менеджменту необхідно вжиття відповідних заходів, що потребують застосування відповідної процедури коригування.

Доречно зазначити, що дослідження фінансової діяльності страхових компаній показує, що є потреба покращення фінансової стабільності в розрізі:

- компаній, що потребують покращення фінансового стану;
- компаній, що потребують впровадження антикризового управління;
- компаній, що потребують санації.

Розглянемо заходи із покращення показників фінансової діяльності страхових компаній України через ефективність управління (рис. 3.4.).

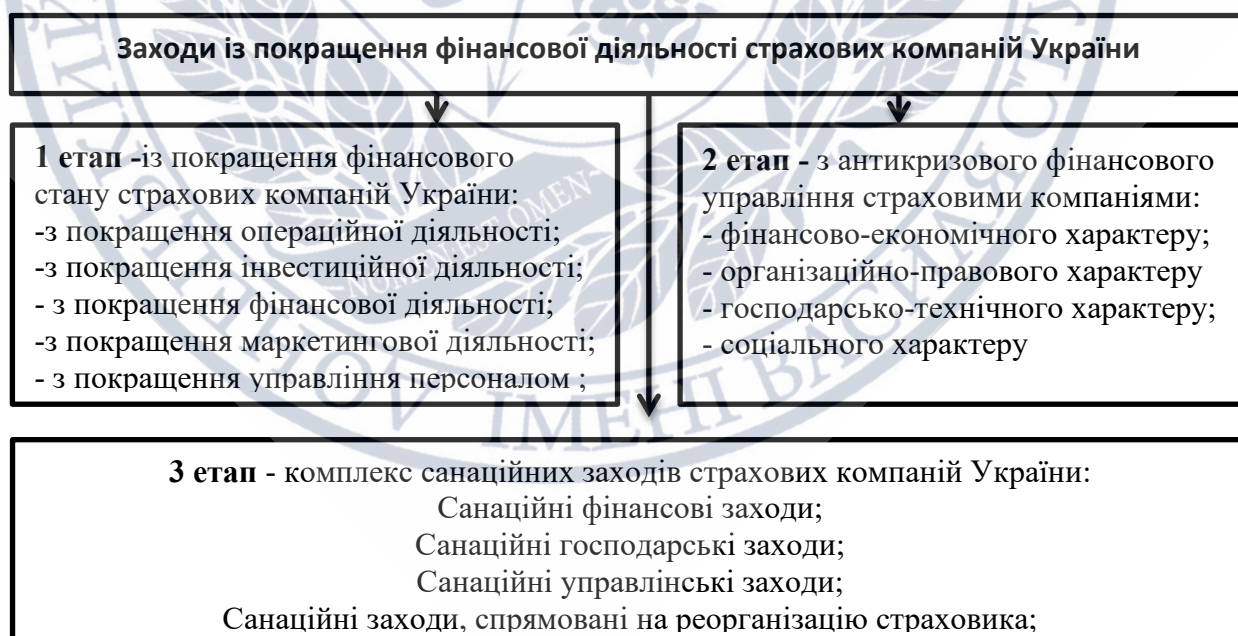


Рисунок 3.4 –Заходи щодо покращення управління фінансовою діяльністю страхових компаній України

Джерело: складено автором на основі [18]

Нами розглянуто заходи щодо покращення управління фінансовою діяльністю страхових компаній України на різних етапах фінансового стану.

Обґрунтовано, що основним напрямком покращення розвитку страхового бізнесу є державне регулювання, яке сприятиме підвищенню ефективності управління та призведе до зменшення кількості проблемних питань страхових компаній та виходу з кризи ринку страхових послуг. Варто зазначити, що держава має достатньо фінансових інструментів, які позитивно вплинуть на розвиток ринку страхування в країні і сприятиме покращенню та оздоровленню бізнесу страхових компаній в напрямку зменшення кризових проявів за рахунок підвищення ефективності менеджменту.

Доведено необхідність розробки стратегії розвитку ринку страхування на основі законодавчого забезпечення регулювання діяльності страхових компаній. Встановлено, що для страхових компаній, які потребують покращення фінансового стану необхідно розробити та реалізувати комплекс інструментів з покращення фінансової діяльності з метою підвищення фінансової стійкості.

Розглянемо основні інструменти активізації розвитку страхового бізнесу України в сучасних умовах (табл.3.2).

Таблиця 3.2 – Основні інструменти активізації розвитку страхового бізнесу

№	Назва інструментів
1	страхування сільгоспвиробників, сфери послуг,
2	розробка нових страхових продуктів
3	розширення мережі, збільшення агентів з перевагою на сільську місцевість
4	франчайзинг
5	активізація мобільних пунктів надання страхових послуг
6	впровадження Інтернет - послуг із продажу страхових продуктів;
7	Зменшення адміністративних витрат та оцінка ефективності їх використання .
8	Оптимізація витрат на збут

Джерело: складено автором на основі [18]

Варто зазначити, що до заходів з покращення управління персоналом у страхових компаніях України можна розділити на групи, а саме підбір, навчання, мотивація та соціальна підтримка персоналу.

Встановлено, що для покращення інноваційної діяльності страховиків України віднесемо такі інструменти – розробка сучасних страхових продуктів та продаж через інтернет-сайти страхових компаній, що потребує контролю роботи персоналу через використання інформаційних програмних продуктів. Встановлено, що більшість страхових компаній України мають нестабільний фінансовий стан, що потребує впровадження комплексу інструментів з антикризового фінансового управління. Розглянемо антикризові інструменти страхових компаній фінансового характеру (табл. 3.3.)

Таблиця 3.3 – Антикризові інструменти страхових компаній фінансового характеру

Назва інструментів	Характеристика інструментів
Збільшення доходів	Зменшення норм ризику під час здійснення інвестиційної діяльності з метою значного збільшення доходів від інвестування
Зменшення витрат	Зменшення адміністративних витрат та витрат на збут, та оцінка їх ефективності
Збільшення власного капіталу	Отримання чистого прибутку та заохочення інвестиційних вкладень акціонерами

Джерело: складено автором на основі [18]

Варто зазначити, що у разі неможливості стабілізувати фінансовий стан приведе до глибокої фінансової кризи страхової компанії з подальшою її ліквідацією, що потребує протидії та розробки комплексу санаційних заходів. Основним завданням санаційних заходів є недопущення критичного погіршення фінансового стану страхових компаній у короткостроковій перспективі (до одного року) та стабілізація у середньостроковій (від року до п'яти років). До санаційних фінансових заходів відносимо: пошук стратегічного інвестора; перетворення страхової компанії на публічне акціонерне товариство; реструктуризацію заборгованості перед кредиторами із залученням їх до подолання фінансової кризи; одержання додаткових кредитних коштів. Як санаційні господарські заходи страхові компанії можуть здійснити: продаж частини активів, що не використовуються у бізнес діяльності або без яких можливо здійснювати у короткостроковій перспективі; продаж або ліквідацію окремих підрозділів; максимальне зменшення витрат;

звільнення персоналу; зменшення асортименту страхових послуг; формування якості надання послуг страхування в умовах жорсткої економії ресурсів.

До інструментів, які спрямовані на оптимізацію управління страховою компанією в умовах розвитку фінансової кризи, віднесемо: зміну керівництва та всієї команди топ-менеджерів; упровадження нових, прогресивних форм та методів управління; суттєві зміни в маркетинговій діяльності; адаптацію та психологічну підготовку персоналу до роботи в умовах фінансової кризи. До санаційних заходів, спрямованих на реорганізацію компанії, відносимо: ребрендинг; зміну організаційно-правової форми господарювання; злиття або приєднання до страхової компанії, яка не має фінансових проблем.

Санація має більш негативні наслідки для персоналу страхової організації, ніж при антикризовому фінансовому управлінні та потребує розроблення і впровадження санаційних соціальних заходів. Зазначаємо, що дані заходи будуть ідентичні таким же заходам, які були запропоновані в межах комплексу заходів з антикризового фінансового управління.

Доведено, що реалізація процедури коригування фінансового стану страхових компаній України у межах якої буде впроваджуватися зовнішнє коригування фінансового стану страховиків (держава та муніципальні органи влади) та комплекс заходів внутрішнього коригування фінансового стану страхових компаній дасть змогу виявити та реалізувати резерви зміцнення їх фінансової стійкості та прибутковості за рахунок підвищення ефективності управління компанією.

Важливим аспектом удосконалення методики проведення фінансової діяльності страхової компанії є забезпечення можливості прогнозування фінансового розвитку страхової компанії. Прогнозування фінансового розвитку страховика відбувається на основі оцінки фінансової політики розвитку та управління грошовими потоками. Оцінка передбачає використання відповідних форм реалізації фінансової стратегії по напрямках страхового і фінансового бізнесу.

Управління грошовими потоками це система ,яка направлена на організацію їх зворотнього напрямку, направлених на забезпечення фінансової рівноваги страховика і стійкого розвитку страхового бізнесу.

Обґрунтованість формування достатнього фінансового забезпечення страховика виступає у вигляді кількісної оцінки його обсягу. Українські та іноземні науковці застосовують різноманітні показники, які тим чи іншим чином свідчать про фінансовий стан страховика, характеризують окремі аспекти його діяльності. Проте системний підхід до фінансового забезпечення потребує комплексних показників оцінки та прогнозування розвитку страхової компанії. Спираючись на здобутки вчених та науковців пропонуємо створення інформаційно-аналітичної бази моніторингу фінансової діяльності та розвитку страховика по групах показників (табл.3.4).

Таблиця 3.4 –Показники моніторингу фінансової діяльності страховика

№	Група показників	Характеристика показників групи
1	Група показників дохідності	Характеризує джерела та співвідношення доходу страхової компанії
2	Група показників рентабельності та забезпеченості власними коштами	В інформаційній базі оцінювання страховика дає змогу виявляти залежність страховика завдяки надмірному використанню позикового капіталу, необхідність збільшення гарантійного фонду, страхових резервів та статутного капіталу, оцінювати збитковість страхової діяльності та загальний рівень витрат.
3	Група показників фінансової стійкості, надійності та платоспроможності	складається із таких показників: коефіцієнт фінансової стійкості, показник фінансової стійкості, нормативний та фактичний запас платоспроможності, рівень платоспроможності, коефіцієнт маржі платоспроможності, поточної та абсолютної ліквідності, рівень фінансового ліверіджу , коефіцієнт надійності та фінансового потенціалу.
4	Група показників у порівнянні із аналогами по ринку	співвідношення темпів зростання обсягу страхових продуктів до середньо ринкового, співвідношенням темпів зростання обсягу виплат до середньо-ринкового, співвідношення розміру виплат до середньо ринкового рівня

Джерело: складено автором на основі [32;34;65]

Аналіз результатів свідчить про протиріччя в динаміці показників оцінювання фінансового стану та розвитку страховика. Тобто вивчення методичних засад діагностики призвело до висновку щодо необхідності впровадження комплексного показника оцінки фінансового забезпечення.

Порівняння із аналогами може відбуватися не тільки відносно ринку, а й відносно нормативних значень тих чи інших показників. Для забезпечення достатнього рівня фінансової стійкості та платоспроможності страхових компаній є потреба відповідного захисту з боку держави, адже страхувальник втрачає страховий захист і внесені суми премій. На відміну від інших видів бізнесу, точна оцінка майбутніх витрат страховика на страхові виплати неможлива в принципі, оскільки йдеться про можливі, ймовірні події, які хоча й відбувалися в минулому, але кожен раз по-іншому і зі своїми індивідуальними, неповторними наслідками. Прогнозування фінансових наслідків цих подій (сумарних витрат на страхові виплати) на планований період страхової діяльності ґрунтується на вивченні аналогічних подій, які трапилися в минулому. Тобто моделювання прогнозування здійснюється із застосуванням методів математичної статистики і неминуче містять неточності, як методичні (обробка середніх величин та оцінка коливань випадкових величин щодо їх середнього значення), такі фактичні, пов'язані з неповною відповідністю аналізованого статистичного матеріалу і прийнятих в страхування ризиків. У результаті страховий менеджмент, як загальний, так і фінансовий, змушений мати справу з ризиком нестачі зібраної страхової премії та сформованого страхового фонду на майбутні виплати за укладеними договорами страхування, тобто з ризиком неплатоспроможності. Цей ризик є специфічним для страхового бізнесу, що потребує ефективного менеджменту.

Аналіз ситуації на ринку страхових послуг за попередній та сьогоdnішній період показує потребу вдосконалення інструментів управління бізнесом страхових компаній. Важливим аспектом удосконалення процесу управління фінансової діяльності є методика оцінки забезпечення можливості прогнозування фінансового розвитку страхової компанії. Прогнозування фінансового розвитку страховика відбувається на основі оцінки фінансової політики розвитку та управління грошовими потоками, яка передбачає використання відповідних форм реалізації фінансової стратегії по напрямках страхового і фінансового бізнесу. Управління грошовими потоками є

системою методів реалізації управлінських рішень, направлених на забезпечення фінансової рівноваги страховика і стійкого розвитку бізнесу.

Обґрунтованість формування достатнього фінансового забезпечення страховика виступає у вигляді кількісної оцінки обсягу. З урахуванням специфіки фінансовий менеджмент страхового бізнесу можна визначити як управління залученими і власними фінансами для досягнення стратегічної мети бізнесу при дотриманні нормативних вимог щодо фінансової стійкості страхової компанії [65].

Обґрунтовано, що одним із напрямків ефективного управління є визначення розміру фінансового потенціалу від якого залежить фінансове забезпечення для впровадження нових страхових продуктів[47].

На нашу думку при розробці бізнес моделі стратегії розвитку варто визначати фінансовий потенціал розвитку бізнесу за показником формули:

$$FDP = F E - M F N = O \text{ cap} + I R - (I \text{ pay} + TC), \quad (3.1)$$

де,

FDP (Financial Development Potential) - фінансовий потенціал розвитку;

F E (Financial Enrichment) - фінансове забезпечення страховика;

M F N (Moment Financial Needs) - поточні фінансові потреби;

Ocap (Own Capital) - власний капітал;

IR (Insurance Reserves) - страхові резерви;

Opay (Insurance Payments) - страхові виплати;

TC (Total Costs) - загальні витрати.

Виходячи з формули 3.1. слід зазначити, що використання показника фінансового потенціалу розвитку (FDP) та позитивна динаміка характеризує ефективність використання накопичених фінансових ресурсів, що сприятиме фінансовому прогнозу розвитку фінансової стійкості і надійності страховика у майбутньому. Тобто компанії, які за оцінкою показника FDP мають негативний результат повинні здійснювати пошук додаткових джерел фінансового

забезпечення, тоді як позитивний - вказує, що впроваджені управлінські дії мають економічний ефект для розвитку страхового бізнесу.

В сучасних умовах перед страховими компаніями, які залучають значні фінансові ресурси на довгострокових засадах або кошти з ризикових видів страхування постає багато викликів, пов'язаних з пандемією COVID-19, яка призвела до кризи економічної, наслідки якої у 2020 році продовжували впливати на діяльність страховиків, однак це не зупинка, а глобальний виклик для всього світу, що особливо впливає на розвиток лайф –страхування [3].

Незважаючи на те, що показники страхових премій страховиків, що звітуються до НБУ зберегли тенденцію до зростання, проте приріст скоротився удвічі: з +20% (2019/2018) до +12% (2020/2019), що потребує ефективності управління в страхуванні [37].

Важливо зазначити, що в сучасних умовах придбання страхового полюса дає можливість перекласти власний ризик на страховика, тобто процес страхування є актуальним способом для вирішення проблем, створених ризиком для страхувальника.

Тобто страхові компанії враховують наслідки ризикової поведінки шляхом встановлення страхової премії відповідно до індивідуального ризику (встановлення ціни ризику). Це дозволяє застрахованим людям раціональніше ставитись до ризиків.

Однак менеджмент страхових компаній повинен допомогти уникнути надмірно ризикових дій та рішень, використовуючи значні економічні стимули для зменшення ризику через призму контролю можливих втрат та використання ефективних інструментів управління, щоб зменшити втрати та запобігти ризикам.

Як доречно зазначає Ткаченко Н.В., що економічна сутність страхування проявляється у функціях, де ризикова є основною, а саме :

- ризикова, оскільки страхування пов'язане з ризиковим характером, де в рамках функції ризику здійснюється його перерозподіл між учасниками страхування;

- профілактична функція. Значна частина перерозподільних відносин пов'язана з діяльністю превентивних заходів для зниження страхових ризиків. Проте організація цих відносин часто залежить від рівня захисту майна та життя страхувальників від початку настання страхового випадку;

- заощаджувальна функція. Довгострокові види страхування є засобом накопичення коштів населенням до виникнення певної події в їхньому житті та аж до закінчення страхового періоду [54].

Встановлено, що менеджмент страхової компанії повинен управляти соціальними та економічними переваги страхування, порівнюючи витрати та вигоди, що зменшить потенційні втрати та ризики, які потребують державного нагляду у вигляді регулятора, який здійснює дотримання норм правової системи, контролюючи і оптимізуючи витрати, пов'язані із даним процесом.

Для вирішення проблемних питань пов'язаних з кризою необхідно розглянути типи бізнес-моделей для страхових компаній, які будуть запорукою розвитку через ефективність управління фінансовою діяльністю.

При визначення типу бізнес-моделі необхідно враховувати базові характеристики:

1. Клієнти/Договори страхування;
2. Продукти (Продуктові лінії);
3. Канали збуту (спосіб комунікації з клієнтами).

Доречно зазначити, що тип бізнес-моделі не визначається для страховиків, які не здійснюють діяльність, або здійснюють її у малих обсягах, так як для NON-LIFE – обсяг повинен бути до 5 млн. грн.

До основних типів Бізнес – моделей для NON-LIFE відносяться:

1. універсальна;
2. роздрібна;
3. корпоративна;
4. перестрахова;
5. кептивна.

Тоді як Бізнес – моделі для LIFE мають лише 4 типи, а саме відсутня – перестрахова модель.

Розглянемо більш детально базові характеристики для визначення бізнес-моделі -LIFE (табл.3.5).

Таблиця 3.5 – Базові характеристики для визначення типу бізнес-моделі - LIFE

LIFE		Назва бізнес-моделі			
1		2	3	4	5
Базові характеристики		Універсальна	Роздрібна	Корпоративна	Кептивна
1	КЛІЄНТИ/ ДОГОВОРИ;				
	1.1.Індивідуальні договори страхування	не відноситься до жодної з інших груп	не менше 70% страхових премій за індивідуальними договорами страхування	не менше 70% страхових премій за корпоративними та іншими груповими договорами страхування	премії від пов'язаних, споріднених, афілійованих фізичних і юридичних осіб не менше 70% страхових премій
	1.2.Корпоративні групові договори страхування;				
	1.3.Інші групові договори страхування				
2	ПРОДУКТИ (Продуктові лінії) 2.10. Страхування життя	1. накопичувальна (не менше 70% страхових резервів припадає на договори накопичувального страхування)	1. накопичувальна (не менше 70% страхових резервів припадає на договори накопичувального страхування)	1. накопичувальна (не менше 70% страхових резервів припадає на договори накопичувального страхування)	
		2. ризикова (не менше 70% страхових резервів припадає на договори страхування, інші, ніж договори накопичувального страхування)	2. ризикова (не менше 70% страхових резервів припадає на договори страхування, інші, ніж договори накопичувального страхування)	2. ризикова (не менше 70% страхових резервів припадає на договори страхування, інші, ніж договори накопичувального страхування)	
		3. змішана (не відноситься до попередніх категорій)	3. змішана (не відноситься до попередніх категорій)	3. змішана (не відноситься до попередніх категорій)	

Продовження таблиці 3.5

1	2	3	4	5
3.КАНАЛИ ЗБУТУ (спосіб комунікації з клієнтами): 3.1.Прямі продажі 3.2.Страхові агенти (власна мережа) 3 MLM 3.4 страхові брокери (за сприяння) 3.5.інші страховики 3.6.нестрахові посередники	1. моноканальна (не менше 70% страхових премій надходять від 1 каналу продажу)	1. моноканальна (не менше 70% страхових премій надходять від 1 каналу продажу)	1. моноканальна (не менше 70% страхових премій надходять від 1 каналу продажу)	
	2. мультиканальна (декілька каналів продажу, жоден з них на забезпечує надходження більше 70% страхових премій)	2. мультиканальна (декілька каналів продажу, жоден з них на забезпечує надходження більше 70% страхових премій)	2. мультиканальна (декілька каналів продажу, жоден з них на забезпечує надходження більше 70% страхових премій)	

Джерело: складено автором на основі [19;41]

Отже, для визначення типу бізнес-моделі LIFE необхідно враховувати базові характеристики, які є важливими в процесі управління страховими компаніями. Тобто для розвитку страхового бізнесу необхідно покращувати ефективність управління щодо підвищення рівня страхового захисту прав страхувальників шляхом забезпечення ефективного функціонування ринку страхових послуг з врахуванням міжнародного досвіду, застосування сучасної ринкової інфраструктури та фінансових інструментів.

Встановлено, що згідно Закону [25] більше року НБУ є регулятором страхових компаній і впродовж цього періоду вимоги до платоспроможності базувалися на затверджених актах попереднього регулятора. Однак з часом НБУ розпочав рішучіші дії із застосування заходів впливу за недотримання вимог законодавства України. Основним завданням регулятора страхових компаній буде поліпшення показників фінансової діяльності, а для порушників пруденційних нормативів – приведення їх у відповідність до законодавчих вимог та нормативів.

Доведено, що прийняття Закону України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо удосконалення функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг" [25] сприяло тому, що з 01 липня 2020 року Національний банк України стає регулятором та наглядовим органом на страховому ринку. Завданням регулятора є формування платоспроможного,

конкурентного страхового ринку в Україні щодо захисту прав споживачів послуг через запровадження нової бізнес моделі регулювання ринку страхування на основі світових практик та врахування особливостей страхового ринку в Україні.

Встановлено, що саме такий інструмент як ефективне регулювання та нагляд за страховим ринком, який здійснює НБУ, сприяє розвитку і дає впевненість та довіру трахувальникам. Використання інструментів регулятора щодо управління передбачає впровадження бізнес моделі, яка буде спрямована на удосконалення вимог щодо ліцензування, оцінки платоспроможності та ліквідності, корпоративного управління та системи управління ризиками, застосування ризик-орієнтованого пруденційного нагляду і нагляду за ринковою поведінкою. Дана модель управління має включати процедури реорганізації, відновлення діяльності страхових компаній та виведення їх з ринку. Обгрунтовано, що регулятор - Національний банк впроваджує нову регуляторну модель управління на основі ретельного вивчення стану ринку та обговорення її з учасниками страхового ринку, враховуючи економічну ситуацію в країні, спричинену пандемією (COVID 19).

Встановлено, що наявність та розвиток кризи на ринку страхування України підтверджує потребу підвищення ефективності менеджменту страхових компаній через використання відповідних інструментів, які будуть спрямовані на захист фізичних та юридичних осіб від ймовірних збитків у разі настання страхових подій. Даний вид бізнесу підпадає під потенційний негативний вплив ризиків, які можуть загрожувати платоспроможності страхових компаній та негативно впливає на довіру споживачів.

Доведено, що сьогодні на розвиток страхового ринку впливають такі фактори, як низький рівень управління ризиками, корпоративного управління та відсутність нової бізнес - моделі, що негативно позначаються на платоспроможності та ліквідності страхових компаній. Зазначені проблеми призводять до непрозорості та недобросовісної неконкурентності на ринку страхових послуг та потребують заходів впливу відповідального регулятора.

Доречно відмітити, що більшість страхових компанії в Україні працює без визначеної стратегії розвитку та бізнес-моделі, що потребує вдосконалення чинного законодавства, а саме регуляторної політики на ринку страхових послуг з метою зниження бази оподаткування. Адже менеджмент страхових компаній спрямовує діяльність на виведення капіталу, легалізацію доходів, отриманих незаконним шляхом і оптимізацією податків, а не на розвиток страхового бізнесу.

Наступна проблема, яка потребує вирішення пов'язана з ліквідністю бізнесу, адже погана якість активів знижує виплати страхових компаній та негативно позначається на механізмі гарантування страхових виплат за договорами довгострокового страхування життя, що потребує впровадження інструментів, які сприятимуть популярності такого виду страхування.

Обґрунтовано, що зазначені проблеми потребують вжиття інструментів, які сприятимуть побудові нової моделі регулювання ринку страхування. Одним із важливих напрямків є впровадження інструментів, які сприятимуть досконалому відображенню фінансових результатів страхових компаній. Так як цінова політика щодо страхових тарифів за багатьма напрямками страхування не є економічно обґрунтованою та не дає змоги покривати всі потенційні страхові виплати. Отриманий валовий прибуток від операцій страхування переважно спрямовується на покриття досить значних операційних витрат, що показує операційну неефективність.

Доведено, що основним напрямком підвищення ефективності управління, яке призведе до зменшення кількості проблемних питань страхових компаній та виходу з кризи ринку страхових послуг є державне регулювання. Держава має достатньо фінансових інструментів, які позитивно вплинуть на розвиток ринку страхування, що сприятиме покращенню страхового бізнесу в напрямку зменшення кризових проявів за рахунок підвищення ефективності менеджменту. Так зміна і запровадження регулятором - НБУ сприяє контролю за ринковою поведінкою, а розробка відповідних інструментів нагляду, покликані забезпечити ефективний захист

прав страхувальників, що сприятиме розвитку надійного страхового сектору, що відповідає світовій страховій практиці.

Доведено позитивний вплив на розвиток страхового ринку України зміна регулятора - НБУ, через оцінку тенденції основних показників фінансової діяльності страхових компаній по 1 кварталу 2020 та 2021 року (рис.3.5).

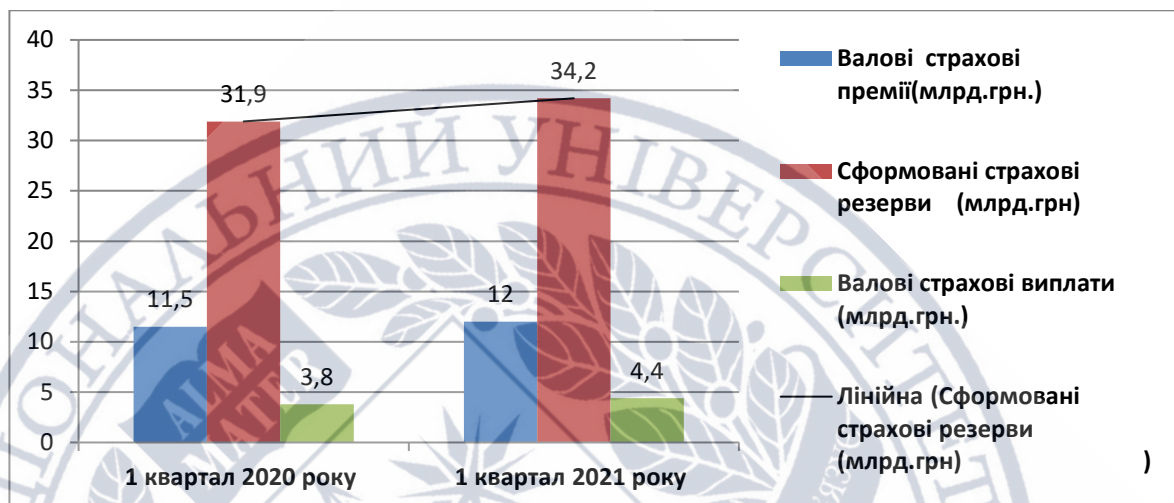


Рисунок 3.5—Тенденція основних показників фінансової діяльності страховиків України після зміни регулятора за 1квартал 2020 та 2021 року

Джерело:сформовано автором на основі [18;71;72]

Виходячи з даних графіка слід відзначити, що незважаючи на зменшення кількості страхових компаній є позитивна динаміка основних показників фінансової діяльності, що і в подальшому потребує прийняття ефективних управлінських рішень щодо збільшення обсягу надання страхових послуг. І саме це засвідчує розвиток страхового ринку, а НБУ як регулятор сприяє підвищенню якості даних та максимальної повноти і коректності розкриття інформації про діяльність страхових компаній та продовжує роботу над удосконаленням процедур контролю показників на основі звітності. Встановлено,що ідею захисту прав споживачів фінансових послуг у страхуванні вже активно реалізує регулятор- НБУ, який зазначає, що у цілому робота зі зверненнями громадян спрямована на якісний і своєчасний їх розгляд, належну організацію і проведення особистого прийому та забезпечення конституційного права громадян на звернення щодо їх вирішення.

Доведено, що в сучасних умовах страхові компанії потребують нової сучасної концепції управління, яка буде спрямована на фінансову стабільність і збільшення прибутку. Розглянемо сучасну концепцію механізму управління фінансовою діяльністю страхової компанії запропоновану нами (рис. 3.6.) .

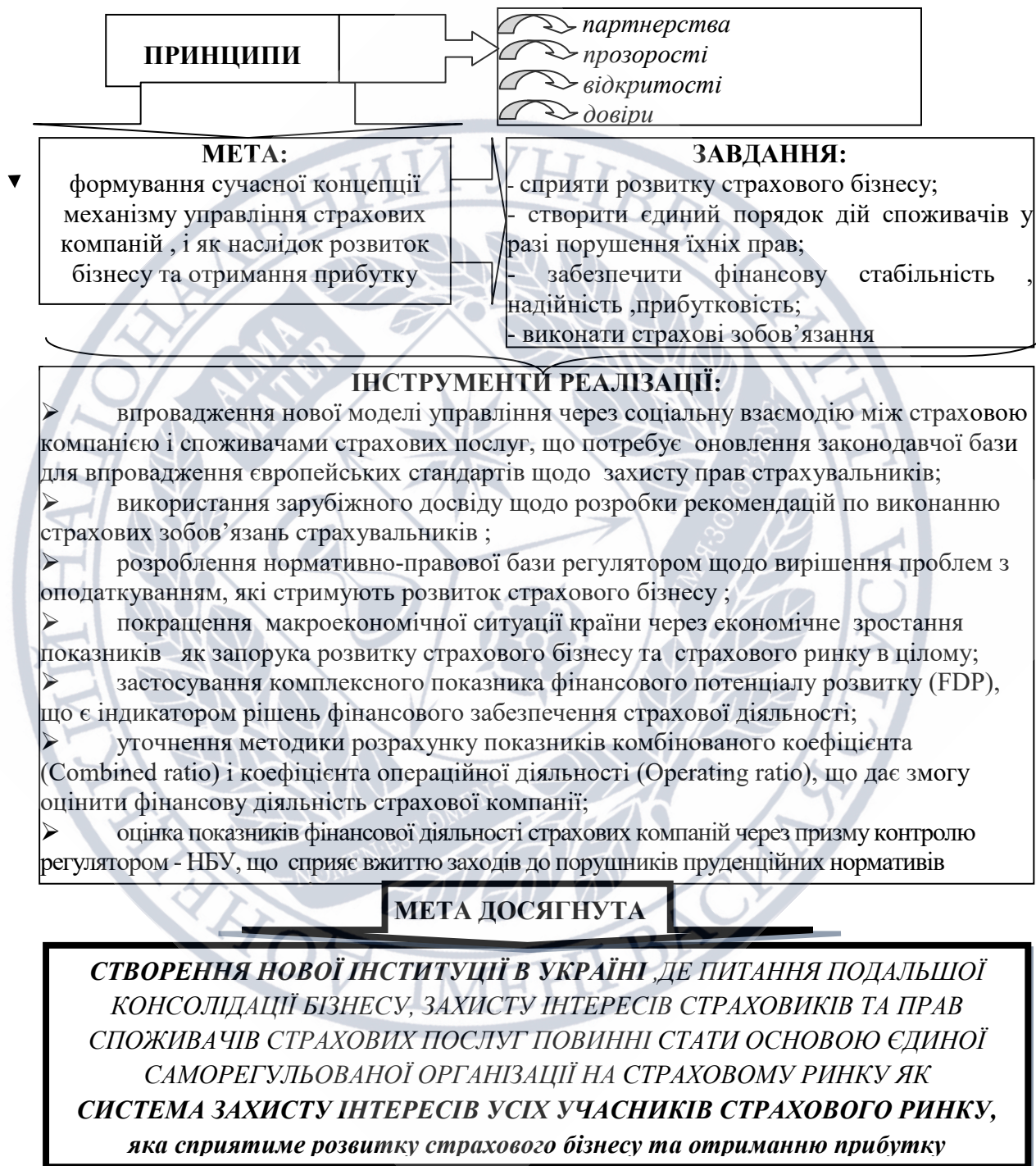


Рисунок 3.6– Сучасна концепція механізму управління фінансовою діяльністю страхових компаній

Джерело: власна розробка автора

Важливо зазначити, що виходячи із запропонованої нами концепції механізму управління страховий бізнес у своєму розвитку досяг рівня необхідності створення нової інституції в Україні, і питання подальшої консолідації бізнесу, захисту інтересів страховиків та прав споживачів страхових послуг повинні стати основою створення єдиної саморегульованої організації на страховому ринку як системи захисту інтересів усіх учасників страхового ринку. Це є потреба часу, але мета не лише об'єднатись, але й визначити чіткі завдання над яким потрібно працювати. Тобто вітчизняний страховий ринок потребує модернізації, заміни нинішньої моделі управління на нову, ефективну, сучасну концепцію механізму управління страховою компанією, що відповідатиме реальним потребам розвитку страхового бізнесу, яка має бути орієнтована на врахування індивідуальних особливостей і потреб споживачів страхових послуг.

Встановлено, що необхідно використати такий інструмент, як розрахунок показника фінансового потенціалу розвитку (FDP), де позитивна динаміка характеризує ефективність використання накопичених фінансових ресурсів, що сприятиме фінансовому прогнозу розвитку фінансової стійкості та надійності страховика у майбутньому як позитивний фактор розвитку страхового бізнесу. Тобто компанії, які за оцінкою показника FDP мають негативний результат повинні здійснювати пошук додаткових джерел фінансового забезпечення, тоді як позитивний - вказує, що впроваджені управлінські дії мають економічний ефект для розвитку страхового бізнесу.

Доведено, що наступний ефективний інструмент це регулятор - НБУ, який оцінює показники фінансової діяльності страхових компаній через призму контролю та сприяє вжиттю заходів до порушників пруденційних нормативів, використання наглядових інструментів та дій у разі неналежної практики, що сприятиме зростанню надійності страховиків.

Обґрунтовано, що розвиток страхового бізнесу України йде євроінтеграційним шляхом та потребує покращення макроекономічної ситуації країни через економічне зростання показників.

Висновки до розділу 3

У третьому розділі висвітлюються проблеми функціонування страхового ринку і окреслюються інструменти для вирішення через вдосконалення управління. Зазначено, що важливими інструментами ефективного управління фінансовою діяльністю є впровадження зовнішнього контролю -НБУ за станом страхових компаній та створення системи внутрішнього контролю для швидкого реагування на відхилення, розроблення нових заходів запобігання різких змін показників та негативних фінансових наслідків ,як для компанії, так і для ринку страхових послуг в цілому.

Проведено моделювання прогнозу чистого прибутку ПрАТ «УПСК» на 2021 рік, де показано розмір – 4246 тис. грн. за рахунок позитивного впливу факторів та враховуючи тенденції 2021 року, а саме за 1 півріччя - 2123тис. грн. за рахунок розвитку та зміни регулятора. Зазначено, що фінансові прогнози є інструментом ефективного управління СК UPSK на 2021 рік на основі варіантів розвитку бізнесу на основі внутрішніх і зовнішніх факторів впливу щодо збільшення обсягу продажу страхових продуктів.

Доведено і запропоновано формування нової сучасної концепції механізму управління страховою компанією в основі якої буде єдина система захисту прав споживачів всіх учасників фінансових ринків та єдиний порядок дій у разі порушення прав по виконанню страхових зобов'язань страхувальникам. Страховий бізнес у своєму розвитку досяг рівня необхідності створення нової інституції, де питання подальшої консолідації бізнесу, захисту інтересів страховиків та прав споживачів страхових послуг повинні стати основою створення єдиної саморегульованої організації України на страховому ринку. Концепцію управління доповнено новою моделлю соціальної взаємодії між страховими компаніями та споживачами страхових послуг на принципах партнерства і прозорості, відкритості та довіри через оновлення законодавчої бази для впровадження європейських стандартів захисту прав споживачів страхових послуг усіх учасників страхового ринку ,і як наслідок розвиток страхового бізнесу та отримання прибутку.

ВИСНОВКИ

Узагальнення результатів дослідження щодо розв'язання поставлених проблемних питань призвело до розробки сучасної концепції механізму управління фінансової діяльності страхових компаній і відповідних висновків:

1. Узагальнено погляди науковців на страхову діяльність, де всі автори сходяться на єдиній позиції, що основою є формування грошових фондів для подальшого здійснення страхових виплат, що дає можливість в майбутньому зменшити ризики страхувальників через здійснення страхового захисту. Окрім того, страхові компанії займаються не тільки страховою, а й інвестиційною діяльністю, так як мають можливість на довгий період часу користуватися значними обсягами фінансових ресурсів, що потребує вдосконалення механізму управління. Зазначено, що в основу нової концепції управління страховим бізнесом України має бути покладено формування єдиної для всіх фінансових ринків системи захисту прав споживачів, а також єдиний порядок дій споживачів у разі порушення їхніх прав.

2. Доведено, що держава виступає у ролі соціального гаранта та контролює забезпечення захисту страхувальників, адже неплатоспроможність страхової компанії призводить до ризику втратити страховий захист і внесені суми премій страхувальником.

3. Проведено макроекономічний аналіз показників фінансової діяльності та визначено позитивний тренд. Зокрема чистий фінансовий результат страхових компаній України на 30.06.2021 року склав - 709851,7 тис. грн., де страхова компанія ARX і УНІКА займають лідируючі позиції, тоді як досліджувана нами СК UPSK займає лише 29 місце по прибутку на 30.06.2021 і сума складає - 2123 тис. грн. Однак це можна вважати позитивним трендом, так як СК UPSK вперше за багато років у 2020 рік отримала прибуток у розмірі 196 тис. грн, що означає розвиток страхового бізнесу, тоді як в попередніх роках були збитки, які негативно позначалися на розмірі власного капіталу. Варто зазначити, що на чистий фінансовий результат компаній

України на 30.06.2021 року позитивно вплинуло поживавлення страхового ринку, зменшення ліквідаційних, адміністративних, інших витрат та зміна регулятора.

4. Встановлено, що досліджувана нами UPSK є однією з провідних та найбільш авторитетних страхових компаній в Україні, яка пропонує своїм клієнтам широкий спектр страхових послуг, понад 100 сучасних програм, разом з якісним професійним обслуговуванням, забезпечуючи клієнтам надійний захист. Свідченням успішного розвитку ПрАТ «Українська пожежно-страхова компанія» є фінансові показники, які за 2020 році показують, що компанія залучила понад 786,5 млн. грн страхових платежів та виплатила близько 306 млн. грн. за укладеними договорами страхування, активи компанії склали 673 млн. грн., зареєстрований капітал складає -100 млн. грн., страхові резерви -389 млн. грн., тоді як інвестиційний дохід складає – 34 млн. грн. Також підтвердженням цьому є збільшення активів та позитивна тенденція страхових премій, особливо в останні 2019-2020 роки, які в сумі склали - 463,5 млн. грн., що показує розвиток страхового бізнесу UPSK.

5. Доведено даними графічного аналізу нестабільну динаміку чистого фінансового результату СК UPSK, адже у 2017-2019 році для компанії був характерний збиток, зокрема, 2019 році даний показник складав збиток у розмірі 58403 тис. грн, і тільки у 2020 році вперше отримано прибуток, хоча й незначний, який становив 196 тис. грн, що показує позитивний тренд розвитку страхового бізнесу компанії. Є потреба подальшого дослідження механізму управління фінансовою діяльністю досліджуваної страхової компанії щодо вивчення позитивного впливу факторів на прибуток. Тобто досліджувана нами UPSK нарощує та збільшує долю на страховому ринку, про що свідчить збільшення обсягу чистих зароблених страхових премій і отримання прибутку, що означає розвиток бізнесу.

6. Зазначено, що важливими інструментами вдосконалення механізму ефективного управління є використання макроекономічного контролю через впровадження ефективного регулятора, зокрема НБУ та мікроекономічного

через створення системи внутрішнього фінансового контролю. Дані інструменти сприятимуть швидкому реагуванню на відхилення, розроблення нових заходів запобігання для уникнення різких змін показників від норми контролю та негативних фінансових наслідків як для компанії, так і для ринку страхових послуг в цілому. Тобто захист прав споживачів фінансових послуг у страхуванні активно реалізує регулятор - НБУ, що сприяє якісному забезпеченню конституційного права громадян.

7. Проведено моделювання прогнозу чистого прибутку UPSK на 2021 рік враховуючи тенденції 1 півріччя 2021 року та позитивного впливу факторів.

8. Розроблено нову концепцію механізму управління страховою компанією через узагальнення напрямів інструментарію щодо прийняття обґрунтованих рішень для управління активами, формування інвестиційного портфеля, збільшення страхових резервів, що сприятиме покращення показників фінансової діяльності за рахунок ефективності управління. Вітчизняний страховий ринок потребує модернізації, заміни нинішньої моделі управління на нову, ефективну, що відповідатиме реальним потребам розвитку страхового бізнесу, яка має бути орієнтована на врахування індивідуальних особливостей і потреб споживачів страхових послуг. Так як страховий бізнес України розвивається євроінтеграційним шляхом є потреба оновлення законодавчої бази для впровадження європейських стандартів захисту прав.

На основі проведеного дослідження теоретичних засад та практичних аспектів розроблено сучасну концепцію управління страховим бізнесом в основу якої має бути покладено створення нової інституції в Україні через формування єдиної саморегульованої організації на страховому ринку де питання подальшої консолідації бізнесу, захисту інтересів страховиків та прав споживачів страхових послуг сприятимуть формуванню єдиної для всіх фінансових ринків системи захисту інтересів учасників страхового ринку, а також єдиний порядок дій споживачів у разі порушення їхніх прав, яка включає ряд пропозицій інструментів для покращення показників фінансової діяльності страхових компаній:

- впровадження нової моделі управління через соціальну взаємодію між страховими компаніями і споживачами страхових послуг на принципах прозорості, відкритості та довіри, що потребує оновлення законодавчої бази для впровадження європейських стандартів щодо захисту учасників ринку;
- запровадження зарубіжного досвіду організації управління страхування, де менеджмент страхових компаній має досвід ринкових перетворень, оцінки ризику і прогнозу страхових подій, що сприяє розробці рекомендацій щодо покращення управління роботою страховиків по виконанню страхових зобов'язань страхувальників;
- розроблення нормативно-правової бази регулятором щодо мінімальних вимог для розвитку справедливої практики ведення страхового бізнесу, через підтримку ініціатив ринку і вирішення проблем з оподаткуванням, які стримують розвиток страхового бізнесу;
- використання комплексного показника фінансового потенціалу розвитку (FDP) для оцінки фінансового забезпечення діяльності. Тобто компанії, які за оцінкою показника FDP мають негативний результат повинні здійснювати пошук додаткових джерел фінансового забезпечення, тоді як позитивний - вказує, що запроваджені управлінські дії мають економічний ефект розвитку;
- уточнення методики розрахунку показників комбінованого коефіцієнта (Combined ratio) і коефіцієнта операційної діяльності (Operating ratio), де із розрахунку виключено інші і надзвичайні витрати страховиків, що дає змогу об'єктивно оцінити фінансову діяльність страхової компанії;
- оцінка показників фінансової діяльності страхових компаній через призму контролю регулятором - НБУ, що сприяє вжиттю заходів до порушників пруденційних нормативів, використання наглядових інструментів та дій у разі незастосування належної практики як основу для зростання надійності страховиків;
- покращення макроекономічної ситуації країни як запоруки розвитку страхової компанії зокрема, та страхового ринку України в цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Артюхов А. Ми створили такі умови обслуговування, що клієнти можуть вирішувати усі питання онлайн. Insurance №5(81). 2021. С.18-20. URL: [https:// forinsurer.com/ insurancetop_81](https://forinsurer.com/insurancetop_81) .
2. Абдін А.В. Стан та перспективи розвитку страхового ринку України у глобальному світовому просторі. Глобальні проблеми економіки та фінансів: зб. тез доп. міжнар. наук.–практ. конф., м. Прага, 28.12. 2017 р. С. 129–132.
3. Белянська І. Пандемія – це не зупинка, а глобальний виклик для всьому світу і сприяє лайф – страхуванню. Підсумки страхового ринку за 1 півріччя. Insurance №5(81). 2021. С. 18-20. URL:[https://forinsurer.com/ _81 pdf](https://forinsurer.com/_81.pdf)
4. Базилевич В.Д., Базилевич А.С. Страхова справа. К: Знання. 2016. 352 с.
5. Базилевич В.Д. Страховий ринок України. Монографія. К:Знання. 2014.374 с.
6. Борисова В. А., Огаренко О. В. Організаційно-економічний механізм страхування. Ефективна економіка. 2017. С.192-194.
7. Бовсуновська Г. С. Тенденції розвитку страхового ринку в контексті забезпечення економічної безпеки країни.Еко-ка розвитку. 2017. № 3. С.53-58.
8. Бунін С.В. Сучасний стан і тенденції світового ринку страхових послуг. Віс-к Харк-го нац-го унів-ту імені В.Н.Каразіна. Харків.2017. с.15-19.
9. Василик О.Д. Теорія фінансів: Підручник. К.: НІОС. 2013. 416 с.
10. Василишин Р. Д., Кащенко О. Л., Борисова В. А. Економічні основи страхування. Суми: Довкілля. 2016. 412 с.
11. Вовчак О.Д. Страхові послуги: навч. посіб. за заг. ред. О. Д. Вовчак. Львів. 2017. 656 с.
12. Воблий К.Г. Основы экономии страхования. Тернопіль: Економічна думка. 2016. 238 с .
13. Грищенко Є. Інвестиції 2.0- як страховим компаніям «прокачати» свої інвестиційні стратегії. Підсумки страхового ринку за 1 півріччя 2021. Insurance №5(81). 2021 . С. 2-4. URL: [https://forinsurer.com/insurancetop_81 pdf](https://forinsurer.com/insurancetop_81.pdf) .

14. Гаманкова О. О., Артюх Т. М., Горянська С. В. Страхування: навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни. Київ: КНЕУ. 2015. 118 с.
15. Гарматій Т.Д. Проблеми розвитку страхового ринку України. Банківська справа. 2018. №5. 223 с.
16. Горбач Л.М. Страхова справа: навч-ий пос-к . К.: Кондор.2014. 486 с.
17. Господарський кодекс України від 16.01.03 №436-IV. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/-436/19>.
18. Гевчук А. В., Юрчишена Л. В., Гевчук О. Ю. Інструменти вдосконалення управління фінансовою діяльністю: реалії та перспективи». Науково-практичне фахове видання «Інфраструктура ринку». № 56. 2021. Вересень.
19. Гевчук А. В., Гевчук О. Ю. Визначення типу бізнес-моделі як запорука ефективності управління фінансовою діяльністю. Збірник тез міжнародної науково-практичної конференції «Реформування економічної системи в контексті міжнародного співробітництва: механізми, стратегії та інновації»(10-11 вересня 2021 року) . Ужгородський національний університет.
20. Гутко Л. В. Страховий ринок України: стан, проблеми розвитку та шляхи їх вирішення. Економіка. Фінанси. Право. 2018. № 7. С. 19–24.
21. Журнал Insurance Top №5(81). Підсумки страхового ринку за 1 півріччя 2021. URL: https://forinsurer.com/insurancetop_81.pdf.
22. Журавка О.С. Страхування: навч. посіб. Суми: Сумський державний університет. 2020. 350 с.
23. Звіт річний звіт 2020. Страхова компанія UPSK. E-report_2021.pdf. URL: <https://upsk.com.ua/ru/about/.pdf>.
24. Закон України «Про господарські товариства». URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/-19>.
25. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо удосконалення функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг» № 79-IX.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/79-20>
26. Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг». URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/-19>.

27. Комплексна програма розвитку фінансового сектору України до 2023 року: Постанова НБУ від 18.06.2018 р. №391. URL: <http://www.bank.gov.ua>
28. Кіяшко А. Пять уроків для обов'язкового медичного страхування. Підсумки страхового ринку за 1півріччя 2021.Журнал Insurance. Тор №5(81). 2021 . С. 22-24. URL: https://forinsurer.com/insurancetop_81.pdf .
29. Ковалев В.В. Финансовый анализ: методы и процедуры М.: Финансы и статистика.2002. 560 с.
30. Кінащук Л. Л. Страхування: теорія та практика проведення. Київ: Атіка . 2017. 111 с.
31. Міловська Н. Електронна форма укладення договорів страхування. Цивільне право та процес. 2020. №11. С. 34-41.
32. Малинич Г. Фінансова надійність страхової компанії як об'єкт статистичного дослідження Галицький ек-ий вісник. 2018. №1(16). С. 128-131.
33. Марценюк — Розарьонова О.В. Особливості і стан розвитку страхового ринку України . Економічні науки. 2014. № 7. С. 48-50.
34. Левкович О. В. Озерова А. Г., Управління фінансовою стійкістю страхової компанії. Бізнес Інформ. 2020. №7. С. 230–235.
35. Лисенко Н. А. Система оподаткування страхової діяльності в Україні у 2014 році. Страхова справа. 2014. № 7. С. 58–60.
36. Нестерова С. Л. Аналіз ринку страхових послуг України. Статистика України. 2017. № 11. С. 46–51.
37. Національний банк України. Показники діяльності II-2021 страхових компаній.URL:<https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist/data-supervision/>
38. Огляд небанківського фінансового сектора. 2021. URL: https://bank.gov.ua/uploads/article/Nonbanking_Sector_Review_2021.
39. Перетяжко А. Прибуткове зростання – наша основна стратегія. Підсумки страхового ринку за 1півріччя 2021. Insurance. 2021. №5(81). С. 14-17. URL:https://forinsurer.com/insurancetop_81.pdf.
40. Про затвердження Рекомендацій щодо аналізу діяльності страховиків: Розпорядження №3755. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/3755-19>.

41. Презентація підсумків результатів аналізу звітності страховиків за 2020 рік. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article.

42. Про страхування: Закон України від 04.10.2001 № 2745-III (із змінами і доповненнями). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2745-19>.

43. Попова І.В. Фінансовий контроль страховика, як складова управління економічним розвитком. Проблеми та перспективи розвитку підприємництва: мат-ли VII між-ної науково-прак-чної кон-нції; 22 лис-да 2018 р. м. Харків: ХНАДУ, С. 84-86.

44. Рейтинг страхових компаній України за 1 квартал 2021 року. URL: <https://forinsurer.com/files/file00703.pdf>.

45. Рейтинг страхових компаній України 2020 року. Бізнес Цензор. URL: <https://biz.censor.net/r3199585>

46. Ринок страхування України 2021. URL: <https://minfin.com.ua/ua/>

47. Сова О. Ю. Основні тренди страхового ринку України. Вчені записки Університету «КРОК», 2019. № 3 (51). С.59–67.

48. Стратегія розвитку страхового ринку України на 2012 – 2021 роки. URL: <http://www.ufu.org.ua/about/activitiesinitiatives/5257>.

49. Сосновська О.О. Тенденції інноваційного розвитку страхових компаній в Україні. URL: <https://journal.eae.com.ua/european-scientific-journal-of-economic-and-financial-innovation>. 2021. №2. С.20-27.

50. Соболев Р.Г. Правове регулювання страхової діяльності в Україні. Економіст. 2013. №4. С.27 - 39.

51. Слободянюк Н. О. Стан страхового ринку України на сучасному етапі, проблеми та перспективи розвитку. Молодий вчений. 2016. №5. С. 66-68

52. Сарамков О. А., Нечай Д. В. Клепікова О. А. Аналіз головних показників фінансової стійкості страхових компаній з використанням імітаційного моделювання. Вісник Харківського нац.-го унів-ту імені В. Н. Каразіна. Серія «Економічна». 2019. № 96. С. 80–94. URL: <https://doi.org/10.26565/2311-2019>.

53. Томпсон А. А., Стрикленд А.Дж. Стратегический менеджмент: концепции и ситуации для анализа М.: Изд-ский дом «Вильямс». 2011. 928 с.

54. Ткаченко Н. В. Страхування : навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. Київ: Ліра, 2017. 270 с.
55. Фесенко Н.В. Стан та перспективи функціонування страхового ринку України в умовах глобалізації. Економіка та держава. 2019. № 8. С.28-34.
56. Філонюк О. Ф. Пять krokів до страхування . Підсумки страхового ринку за 1 півріччя 2021. Журнал. 2021. №5(81). С. 2-4. URL: [https:// forinsurer.com/](https://forinsurer.com/)
57. Фолькер Х. Особливості страхування життя в європейських країнах. Страхова справа. 2014. № 2(18). С. 25–28.
58. Філонюк О.Ф. Страховий ринок України як об'єкт державного регулювання. Інвестиції: практика та досвід. 2017. № 3. С. 73–77.
59. Фінанси. Нікбахт Е., Гропеллі А. Переклад з англ. 2013. с. 383.
60. Фінанси підприємств: Підручник. За ред. А.М. Поддєрьогіна. К.: КНЕУ. 2012. 460 с.
61. Цугунян А.М. Фінансова стійкість страховиків та шляхи її зміцнення. Науковий вісник: фінанси, банки, інвестиції. 2014. №2. С.45-49 .
62. Цивільний Кодекс . URL: [http:// zakon4. rada.gov. ua 435 /19](http://zakon4.rada.gov.ua/435/19).
63. Черняхівський Страховому ринку потрібен баланс інтересів держави, бізнесу та споживачів. Підсумки страхового ринку за 1 півріччя 2021. Insurance. 2021. №5(81) С. 4-6. URL: [https://forinsurer.com/ insurancetop _81 pdf](https://forinsurer.com/insurancetop_81.pdf).
64. Шевчук В. О. Контроль господарських систем в суспільстві з перехідною економікою (Проблеми теорії, організації, методології) : монографія . К.: Київ. держ. торг.-екон. ун-т, 1998. 371 с.
65. Шпірінян Л.В. Фінансова надійність і фінансова стійкість страховиків . Актуальні проблеми економіки. 2012. № 9 .С. 173-178.
66. Шалаєв В. ІТ-технології для оптимізації завдань визначення та вартіфікації вартості майна при страхуванні. Insurance . 2021. №5(81). С. 28-29.
67. Щукін Л. М. Проблеми розвитку національного страхового ринку. Фінанси України. 2018. № 6. С. 146-148.
68. Шевченко В. Ми переконалися, що ринок ОСЦВП працює стабільно Підсумки страхового ринку за 1 півріччя 2021. Журнал Insurance. 2021 .Тор №5 (81) .С. 8-11. URL: [https://forinsurer.com/insurancetop_81 pdf](https://forinsurer.com/insurancetop_81.pdf). 2021.

69. ЯЛОВИЙ М. О., ЯНІШЕВА Л. Ю. Державна політика на страховому ринку України. Фінанси України. 2016. № 13. С. 119-126.
70. World insurance in 2015: steady growth amid regional disparities. URL: [http:// media.swissre.com/documents/sigma3_2016_en.pdf](http://media.swissre.com/documents/sigma3_2016_en.pdf).
71. Insurance _companie s_2021-04-01. URL: <http://pev.kpu.zp.ua>
72. Insurance _companie s_2020-04-01. URL: <http://pev.kpu.zp.ua>
73. Insurance _companie s_2019-04-01. URL: <http://pev.kpu.zp.ua>
74. Aleskerova Yu., Rachok V. Analysis of the insurance company's financial status assessment. The scientific heritage. 2020. № 43. С. 3-11.
75. Pooser D.M., Browne M.J. (2018). The Effects of Customer Satisfaction on Company Profitability: Evidence From the Property and Casualty Insurance Industry. Risk Management and Insurance Review. 21 (2, 289-308).
76. Frank B. Gilbreth, Primer of Scientific Management. New York: Van Nostrand, 1912. URL: <https://archive.org/stream/primerofscientif00gilbpage/2/mode/2>
77. World International Insurance Fact Book 2017. International Insurance Institute, 2017. 110 p. URL: http://www.iii.org/si-tes/default/files/docs/pdf/international_insurance_factbook_2017.pdf.
78. Fang H., Keane M.P. Sources of Advantageous Selection: Evidence from the Medigap Insurance Market. Journal of Political Economy. 2008. № 1.
79. Sosnovska O.O. Competitive advantages of insurer in the context of digital transformations of insurance business in Ukraine The Baltic scientific journal Socioworld. Estonia, Tallin. 2021. №5. P. 34-43.
80. Werner G. Technology risk in insurance: why carriers can't stay stationary for long. 2017. URL: [www.willistowerswatson.com/ en/insights /2017/ 09/](http://www.willistowerswatson.com/en/insights/2017/09/)
81. Wholesale distribution of internet-insurance for human use. Official Journal of the European Communities EN.L113. URL : <http://eur-lex. europa. eu/oj/ direct-access.html>.

ДОДАТКИ



ДОДАТОК А-1

Баланс (Звіт про фінансовий стан) -2020



ДОДАТОК А-2

Баланс (Звіт про фінансовий стан) -2019



ДОДАТОК А-3

Баланс (Звіт про фінансовий стан) -2018



ДОДАТОК Б-1

Звіт про фінансові результати(Звіт про сукупний дохід)-2020



ДОДАТОК Б-2

Звіт про фінансові результати(Звіт про сукупний дохід)-2019



ДОДАТОК Б-3

Звіт про фінансові результати(Звіт про сукупний дохід)-2018

ДОДАТОК В

Таблиця В.1 – Складові авторського визначення страхування

№	Основні суттєві моменти визначення страхування
Перший	страхування - вид господарської діяльності;
Другий	страхова діяльність базується на солідарній розкладці можливих збитків між багатьма страхувальниками (це означає необхідність попереднього формування відповідних грошових фондів);
Третій	страхова діяльність передбачає «відплатність», тобто поверненість коштів страхувальникам у вигляді страхових виплат (практично це передбачає тотожність між коштами, залученими від страхувальників, і коштами, сплаченими їм у вигляді страхового відшкодування);
Четвертий	метою страхової діяльності є покриття майбутніх збитків (логічно вважати, що джерелом такого покриття є попередньо створені грошові фонди, накопичені за рахунок солідарних внесків страхувальників);
П'ятий	покриваються не всі збитки, а лише ті, які виникли внаслідок випадкової події;
Шостий	випадкова подія має характеризуватися статистичним розрахунком, інакше неможливо будувати бізнес діяльність у сфері страхування, оскільки її фінансовим підґрунтям мають бути достатні грошові фонди, створити які можливо на підставі точних розрахунків щодо вірогідності настання випадкових подій та середньостатистичної їх спустошливості (вартості збитків).

Джерело: складено автором на основі [12]

ДОДАТОК Г

Таблиця Г.1 – Основні групи фінансових відносин, які опосередковують кругообіг грошових коштів страхової компанії

№	Групи відносин	Характеристика кожної групи
1	2	3
1	Засновниками страхової компанії у процесі формування статутного фонду (капіталу) страховика	Статутний капітал є першоджерелом створення умов для початку діяльності страховика. Враховуючи специфіку страхової діяльності, пов'язану з виконанням зобов'язань за договорами страхування на початковій стадії функціонування страхової організації, коли ще немає інших коштів, окрім статутного капіталу (надходження страхових премій є ще недостатніми у порівнянні з обсягами страхової відповідальності), держава імперативними нормами права закріплює вимоги щодо мінімального розміру статутного капіталу (фонду) страховика. Тобто розмір статутного капіталу відповідає першій умові, що висувається до платоспроможності страховика і що відкриває допуск суб'єкту господарювання до страхової діяльності;
2	Засновниками страхової компанії у процесі формування статутного фонду (капіталу) страховика	Страховою організацією та її засновниками (акціонерами) з приводу випуску та розміщення акцій страховика, формування резервного фонду акціонерного товариства, розподілу прибутку, виплати дивідендів за акціями. Ця група відносин є вкрай важливою з огляду на те, що у складі усієї сукупності страхових організацій переважаючою є форма створення їх у вигляді акціонерних товариств закритого і відкритого типів;
3	Страховиками і страхувальниками з приводу надання страхового захисту	і Страхувальники сплачують страхову премію (яка є джерелом формування страхових резервів). У процесі зазначених відносин страхувальники набувають страхового захисту, а страховик отримує джерела формування фінансових ресурсів для гарантованого виконання страхових зобов'язань і, крім того, джерела дешевого і якісного інвестиційного капіталу. Страхувальники (в секторі страхування життя) беруть участь у прибутках страховиків, отримувати проценти на сплачені страхові премії, отримувати позики в обсягах викупної суми за договором, визначати інструменти для інвестиційних вкладень;
4	Страховиками і страховими посередниками	На певних етапах розвитку страхового ринку ці відносини є доволі простими - страховий посередник виступає як «транзитна ланка» між страхувальником і страховиком. Але подальший розвиток і ускладнення цих відносин характеризуються виникненням нових форм взаємодії: участь посередника у прибутку страховика; право страхового брокера депонувати певну частку страхових премій тощо;
5	Страховиками і перестраховиками (страховиками і перестрахувальниками)	Договори перестрахування є достатньо складними інструментами оптимізації ризику і досягнення фінансової стійкості. Ці договори забезпечують рух різноспрямованих грошових потоків у зв'язку із взаємною участю сторін договору перестрахування у компенсації збитків; взаємній участі у прибутках; формуванні страховиком-цедентом «частки перестраховиків» у своїх страхових резервах, а отже — набуття ними прав вимоги до перестраховиків тощо;

Продовження додатку Г		
1	2	3
7	Страховиками та відокремленими підрозділами (філіями та представництвами)	з приводу фінансування витрат, розподілу та використання прибутку, співстрахування та перестрахування в межах однієї компанії деяких ризиків; формування страхових резервів та їх розміщення тощо
8	Страховою компанією та її персоналом	з приводу розподілу та використання прибутку, випуску і розміщення цінних паперів, що емітуються компанією, виплати дивідендів за акціями і процентів за облігаціями тощо;
9	Страховиками та іншими суб'єктами господарювання	з приводу участі страховиків у їхньому капіталі, надання фінансової допомоги, задоволення регресних вимог, розрахунків за штрафними санкціями тощо;
10	Страховими компаніями і операторами фінансового ринку (банками, інвестиційними компаніями тощо)	в процесі інвестиційної та фінансової діяльності страховиків та з приводу інвестування та розміщення тимчасово вільних власних і залучених коштів страхових організацій. Вибір фінансових інструментів для інвестування та розміщення є достатньо широким та дані відносини регулюються державою, яка забезпечує контроль;
11	Страховими компаніями і афілійованими структурами, та міжстраховиками і іншими учасниками холдингів, корпорацій	Ця група фінансових відносин пов'язана із внутрішньо корпоративним перерозподілом грошових коштів з метою розвитку бізнесу, фінансування спільних проектів, оптимізації податкування, захисту від недобросовісних поглинань та захоплень тощо;
12	Страховиком державою	з приводу сплати податків до бюджету, внесків на соціальне страхування до відповідних фондів загальнодержавного обов'язкового, застосування штрафних санкцій тощо.

Джерело: складено автором на основі [29; 30]

ДОДАТОК Д
АКТ ВПРОВАДЖЕННЯ



ДОДАТОК Ж

Результати апробації (копії статей, тез / доповідей)



ДОДАТОК К
Декларація академічної доброчесності

